

OPINIA națională

Periodic de informație, opinie și idei de larg interes național, editat de FUNDATIA "ROMÂNIA DE MÎINE"

QUO VADIS REFORMA

O amplă anchetă cu participarea unor mari personalități ale gîndirii politice și economice românești

Azi răspund: academicienii ALEXANDRU BÎRLĂDEANU și N.N. CONSTANTINESCU

Reforma în România a ajuns într-un moment pe care-l putem numi crucial. Alegerile de la 27 septembrie, cu toate imperfecțiunile democrației noastre noi, au reușit un lucru extraordinar oferind posibilitatea trecerii de la concepția analfabet-barbară, a cărei sugestivă expresie este rușinoasa lozincă lansată de cuplul Petre Roman - Adrian Severin, "Cine se descurcă - să trăiască; cine nu - să moară!", la ceea ce am putea numi faza intelligentă a înțelepciunii și științei, o fază cultă.

Suspiciونat, la început, de neoprfundare și lipsă de experiență, domnul Nicolae Văcăroiu, proaspăt prim-ministr, convinge tot mai mult că poate fi omul unei bune, răbdătoare și serioase așezări a lucrurilor. În aceste momente, însă - mai ales! - considerăm că el nu trebuie lăsat singur. În România, ca și în celelalte țări din Est, are loc unul din cele mai profunde, mai ample, mai dificile procese transformatoare pe care le-a înregistrat istoria și, încă, pe o cale absolut necunoscută. Este clar că a transfera pur și simplu o asemenea uriașă acțiune în mîna unor semidoci, a căror concepție se reduce la voioase declarări privind dorința de "întoarcere la capitalism" ar fi (cum de fapt, a fost!) o crasă dovedă de irresponsabilitate, o pură sinucidere.

Societatea românească, însă, se trezește. Chiar și mîrflurile anumitor forțe politice - direct interesate într-un "eșec Văcăroiu" - indică, prin insignificanța lor, că o concluzie își face tot mai mult loc: reforma trebuie gîndită, concepută și aplicată de profesioniști! Patrioti, responsabili, neîngunchiați acelor mîncuni partizane și autodenigratoare, care conduc la o politică a neadevărului, irealismului, și dezastrelui. Oameni care sănătății de toți oamenii, de vîtorul și binele lor. Oameni cu adevarat umani.

Deschizând paginile sale opinioilor unor asemenea specialiști, ne-am adresat, în numele gazetei "Opinia națională" domnilor academicieni Alexandru Bîrlădeanu și N.N. Constantinescu care au dovedit o excepțională sensibilitate față de problema realizării reformei. Domniile lor, sănătății dintre inițiatorii unei valoroase conferințe, în cadrul Asociației Generale a Economiștilor din România, la care au participat peste 400 dintre cei mai buni specialiști în domeniu, care a adoptat - pentru ieșirea din criză - un "Apel către populația României, Parlament, Guvern și Președintele țării".

COLEGIILE REVISTEI "OPINIA NAȚIONALĂ"

"Opinia națională", publicație ce își propune să contribuie la regîndirea întregii sisteme de valori, grav afectată de politicismul partizan al ultimilor ani, precum și la găsirea de soluții reale, eficiente, născute din realitățile naționale în vederea scoaterii societății românești din criza gravă pe care o traversează, pentru înscrierea României pe coordinatele progresului, democrației și libertății, va fi condusă de colegii specializate, formate din personalități de prestigiu ale științei, învățămîntului, culturii.

Considerăm important ca cititorul să cunoască aceste colegii, invitîndu-l - după înțeleapta formulă a lui George Călinescu: "Vrei să fii un om bun? Alătură-te celor buni și deja vei fi unul dintre ei!" - să participe la soluționarea problemelor țării, din perspectiva țării...

Colegiul pentru reformă și relansarea economiei naționale:

- Acad. Alexandru Bîrlădeanu
- Acad. Anghel Rugină
- Acad. N.N. Constantinescu
- Acad. David Davidescu
- Prof. dr. Constantin Ionete
- Prof. dr. doc. Alexandru Zamfir
- Prof. dr. Mircea Druc
- Prof. dr. Albu Alexandru
- Prof. dr. Părlăuță Mihai

Colegiul pentru problemele științei și învățămîntului:

- Acad. Ștefan Milcu
- Acad. Radu Voinea
- Acad. Ștefan Pascu
- Prof. dr. Liviu Maior
- Prof. dr. Grigore Brîncuși
- Prof. dr. Emil Tocaci
- Prof. dr. doc. Grigore Posea
- Prof. dr. Gheorghe Secară
- Prof. dr. G-ral (rez.) Emilian Mihileac
- Prof. dr. Ion Popescu Argeșel

Colegiul pentru problemele culturii și artei:

- Acad. Eugen Simion
- Acad. Beligan
- Grigore Vieru

- Paul Everac

- Dinu Săraru
- Prof. dr. Ion Dodu Bălan

- Prof. dr. Alexandru Piru

- Prof. dr. Victor Giuleanu

- Prof. dr. Alexandru Tănase

Colegiul pentru ideea națională și socială în România:

- Prof. dr. Aurelian Bondrea

- Prof. dr. Mitropolit Antonie Plămădeală

- Adrian Păunescu

- Prof. dr. Ion Rebedeu

- Prof. dr. Ion Popescu

- Prof. dr. Gheorghe Cazan

- Prof. dr. Ion Tudosecu

- Prof. dr. Tiberiu Nicola

- Prof. dr. Virgil Constantinescu

Colegiul pentru doctrine politice și probleme ale relațiilor internaționale:

- Valentin Lipatti

- Prof. dr. Florea Dudită

- Prof. dr. Mircea Nicolaescu

- Prof. dr. Marin Voiculescu

- Ion Mărgineanu

- Prof. dr. Ion Zară

- Prof. dr. Constantin Mecu

- Prof. dr. Marin Nedelea

- Prof. dr. Constantin Vlad

PROBLEMELE ȚĂRII din perspectiva țării

Prof. Dr. AURELIAN BONDREA
Președintele Fundației
"România de Mîine"

Odată cu acest început de decembrie 1992, Fundația "România de Mîine" dispune de propria moda-

1 Decembrie, vis secular
MAREA, ETERNA UNIRE
acad. ȘTEFAN PASCU pag. 2

Un roman inedit de
DINU SĂRARU
IARBA VÎNTULUI
(fragment) pag. 9

MENTALITATEA FRANCMASONICĂ
văzută de
MIRCEA ELIADE pag. 16

itate de a se adresa cititorului român: revista sa "OPINIA NAȚIONALĂ". Se împlineste astfel încă unul dintre dezideratele aceluia grup de intelectuali - dacăci, cercetători, slujitori ai culturii care, în ianuarie 1991, decideau să constituie o instituție social-umanistă dedicată învățămîntului, culturii și științei, expresie a înnoirilor pe care era chemată să le aducă în aceste domenii tranziția țării către o democrație pluralistă și o economie socială de piată.

Creată pe baza Legii nr. 21 din 1924 - denumită și Legea Fundaților - Fundația "România de Mîine" și-a stabilit scopul de a cultiva și promova valorile culturii naționale și umaniste, de a contribui la dezvoltarea învățămîntului, științei și culturii, de a crea condiții și cadrul necesar pentru dezvoltarea publică și confruntarea de idei pe probleme teoretice și practice de larg interes național și de stringentă actualitate.

Fundația dispune de un corp profesional format din numeroși intelectuali de mare valoare. Mai mulți dintre membrii noștri fondatori sunt aleși în conducerea societăților științifice și culturale de profil, ceea ce indică aprecierea de care ei se bucură în comunitățile științifice cărora le apartin.

Tocmai calitatea activității acestui corp profesional de elită explică extinderea remarcabilă a învățămîntului desfășurat în structurile proprii - universități, institute, colegiu, în București și în alte centre ale țării. Întrucât Fundația "România de Mîine" este o instituție nepatrimonială, care, deci, nu urmărește obținerea de cîștiguri materiale, învățămîntul realizat în cadrul său este un învățămînt de fundație avînd un

(Continuare în pag. 8)

1945 - 1989
VID?
CULTURAL

de prof. Ion Dodu BĂLAN

Negarea virulentă, în bloc, a unei epoci culturale, care vrea să afirme ideea unei discontinuități, nu are suport obiectiv și e profund dăunătoare culturii naționale, imaginii ei în lume.

Valorile intrinsece ale culturii românești din ultimele cinci decenii, demonstrează împede faptul că nu poate fi vorba de un gol istoric, precum cel din Lacustra bacoviană. Că literatura română reprezentativă, legată de spiritualitatea românească și de rolul nostru național, realizează, în ansamblul ei, un autentic portret etnopsihologic al românului, al dramelor și al problemelor noastre specifice.

Datoră oricărui om de cultură de la noi este de a relifica aceste valori, nu de a le blama și îngropa, fiindcă e o trudă săsică, istoria arătându-ne că valoarea nu poate fi legată în lanțuri, nu poate fi încarcerată veșnic, nu poate fi îngropată. Dacă cineva o îngropă cu forță, valoarea ar fișni, ca flăcările noaptea pe comorile ascunse-n pămînt.

(Dezbateri în pag. 10)

1 DECEMBRIE 1918 - VIS SECULAR
**MAREA,
ETERNA
UNIRE**

de acad. Ștefan Pascu

La început a fost ideea, sprijinită pe temeli solidi: un popor de aceeași origine, daco-romană, vorbind aceeași limbă, de origine latină, cu aceleași obiceiuri și datini, cu aceeași credință, neclintit din locurile sale de naștere, din Carpați Păduroși pînă la Dunăre și Marea cea Mare, de la Nistru pînă în Cîmpia Tisei.

Ideea s-a transformat în dorință de a o înfăptui, întemeiată pe adevarul că toți români sunt frați, iar frații se cuvînă să trăiască împreună. Carpați nu înseamnă despărțire între frați, ci coloana vertebrală a pămîntului românesc.

Dorința s-a transformat în voință de unitate a tuturor fraților trăitori pe pămîntul vechii Dacie. Ideea, dorința și voința de unitate a poporului român pătrunde adinc în conștiința oamenilor de toate categoriile, așteptînd cu nerăbdare împrejurările prielnice pentru a o înfăptui.

Și s-a înfăptuit vremelnic la 1600, cînd se realizează cea dintîi unire a tuturor românilor nord-dunăreni, prin sabia vitează a marelui voievod Mihai și voință puternică a întregului popor român. Înfăptuirea istorică de la 1600, din cauza intereselor marilor puteri ale vremii - Imperiul Habsburgic, Imperiul Otoman, Regatul Polonei - nu se poate menține, iar marele voievod își sfîrșește viața asasinat pe Cîmpia Turzii.

S-a destramat istorica infăptuire, dar a rămas vie în conștiința poporului român care aștepta alte momente potrivite pentru a o înfăptui din nou, și mai trainică.

O asemenea ocazie nu se cuvenea pierdută în timpul revoluției de la 1848, cînd pe Cîmpia Libertății de la Blaj, s-a exclamat pentru a fi auzită pretutindeni, dorința "Vrem să ne unim cu țara", iar conducătorii revoluției din cele trei țări românești urmăreau înfăptuirea Daco-României.

Nepuțindu-se realiza această dorință din cauza viscidinilor vremurilor, s-a realizat parțial la 1859 prin unirea Moldovei și Munteniei. "Unirea cea Mică" a însemnat totuși pasul hotărîtor pentru "Unirea cea Mare", deoarece, așa cum afirmă contemporanii, bucuria realizării Unirii Principalelor a fost mai mare în Transilvania decît în Principate.

Entuziasm, dorință și nădejdi reînviate la 1877, cu ocazia proclamării independenței depline a României, cînd solidaritatea întregului popor român a fost impresionantă. Care a continuat cu și mai mare putere prin participarea transilvănenilor și bucovinenilor ca voluntari pentru consfințirea independenței României pe cîmpurile de luptă din Balcani.

Și, de asemenea, în timpul mișcării

memorandiste din anii 1892-1894, cînd români din România au manifestat o solidaritate impresionantă în sprijinul fraților lor din Transilvania.

Nu se cuvine uitătă nici înfrățirea în epopeea din vara anului 1917 de la Mărăști, Mărășești și Oituz, cînd pentru aceeași idealuri s-au înfrățit ostașii din România cu voluntarii transilvăneni și bucovineni, onorindu cu eroism lozinca "Pe aici nu se trece!".

Jertfele au fost multe și mari și au fost ale tuturor românilor, întemeiate pe convingerea că toate acestea înseamnă împlinirea visului "de jalea cui au răposat și moșii și părinții".

Începutul l-au făcut cei mai năpăsătuți, moldovenii de dincolo de Prut, care, la 27 martie/9 aprilie 1918, în Sfatul Țării întrunit la Chișinău, au hotărît unirea Basarabiei cu mama sa, România, pe baza principiului ca "no-roadele singure să-și hotărască soarta lor de azi înainte și pentru toatea ei".

Urmași, basarabenii, de bucovineni, care la 28 noiembrie din același an, în Congresul de la Cernăuți, hotărâsc "Unirea necondiționată și pe vecie a Bucovinei, în vechile ei hotare, pînă la Ceremuș, Colaciu și Nistru, cu regatul României".

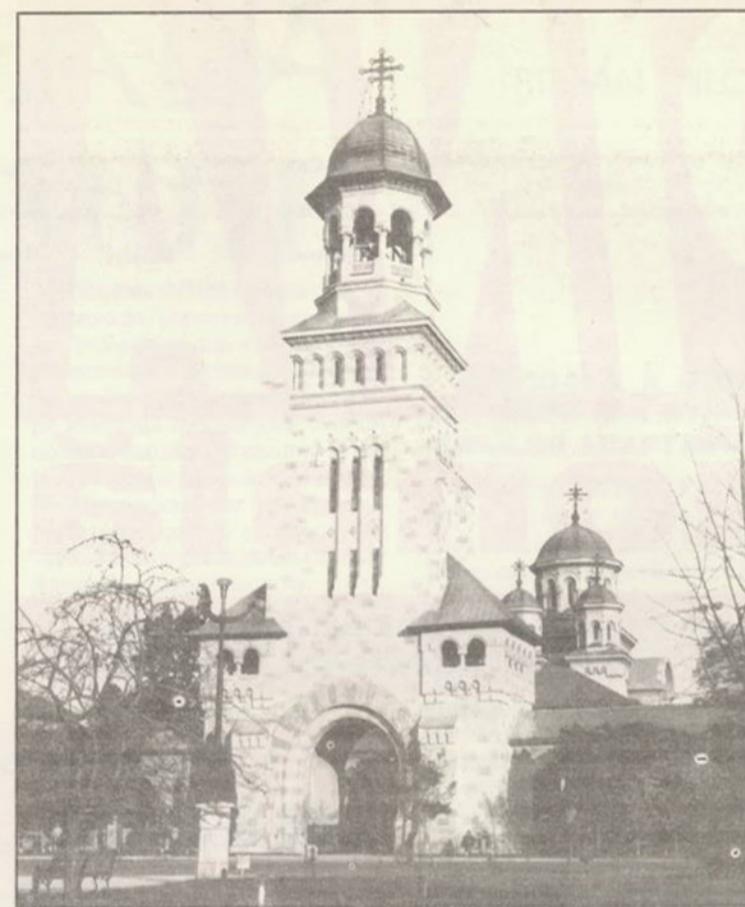
Și într-un caz și în altul, la Chișinău și la Cernăuți, entuziasmul mulțimilor participante a fost atât de mare încît nu poate fi cuprins în cuvinte.

Finalul apoteotic: Alba Iulia, 1 Decembrie 1918.

După dezvăluirea opresiunii exercitate de clasa stăpînoitoare maghiară, națiunea română "întruparea democrației celei mai desăvîrșite, își afirmă hotărîrea nestrămutată de unire cu patria mamă - România. Adresându-se lumii, națiunea română se leagă să nu asuprască alte neamuri, să asigure tuturor deplina libertate, să-și organizeze statul liber și independent pe temeile democrației, asigurînd tuturor egalitatea condițiilor de viață.

Hotărîrea fiind luată, "Marele Sfat al Națiunii Române", la 20 noiembrie, convoca Marea Adunare Națională de la Alba Iulia pentru 1 decembrie. Cuprinsul convocării este de o remarcabilă etică politică, de superioară concepție de stat. "Poporul român vrea să trăiască, alături de celelalte națiuni ale lumii, liber și independent. În numele dreptății eterne și al principiului liberei dispozițiuni a națiunilor, națiunea română din Ungaria și Transilvania vrea să-și hotărască soarta sa de acum înainte". Erau enunțate principiile generale și universale ale vremii și cele particulare ale națiunii române.

Cele 10 zile ce despart convocarea

de întrunirea Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia au fost cele mai entuziaste și mai emoționante din istoria poporului român. Nimeni și nimic nu mai putea înăbuși acest entuziasm, această dorință fierbinte pentru realizarea ei.

Ce însemnau aceste manifestații o dovedesc adeziunile satelor și orașelor, acoperite de sute de mii de semnături; o dovedește jurămîntul "obștii poporului român", care "din îndemn propriu și fără nici o silă sau ademenire din partea cuiva dă la lumină dorința fierbinte ce însuflețește inima fiecărui român și declară că voința sa nestrămutată este să fie alături, împreună cu teritoriile românești din Ungaria, Ardeal și Maramureș, la Regatul României".

Adunările de alegeri ale delegaților la Marea Adunare Națională au constituit alte prilejuri de minunată afirmare a solidarității tuturor claselor și păturilor sociale în jurul celui mai important eveniment din istoria poporului român.

Cu 2-3 zile înainte de 1 Decembrie, mulțimile pornesc spre Alba Iulia. Pe întreg parcursul, entuziasmul era de nedescris. În aceeași zi de 28 noiembrie, cînd la Cernăuți se hotără Unirea Bucovinei, mari mulțimi de oameni din întreaga Transilvanie se îndreptau spre Alba Iulia pentru a-și îndeplini mandatul sfînt încredințat de alegători.

Duminică dimineața, în 1 Decembrie, orașul Alba Iulia avea o înfățișare sărbătoarească. Piața orașului, împodobită cu steaguri tricolore, era cuprinsă de mulțimile, care, în șiruri nesfîrșite, se îndreptau spre porțile Cetății.

După Te deumurile din toate bisericiile Albei Iului, pe la orele 10,30, urcă la tribuna improvizată din sala Cazinoului, numită de atunci a Unirii, în aclamații și urale furtunoase, membrii Consiliului Național Român. După cuvîntul de deschidere rostit de Ștefan Cicio-Pop, președintele Consiliului Național

Român Central și a octogenarului Gheorghe Pop de Băsești, președintele Partidului Național Român, Vasile Goldiș înfățișea magistral istoria dramatică, dar eroică, a poporului român, jertfele umane și sacrificiile materiale din timpul războiului, biruința ideii și voinței de unitate națională.

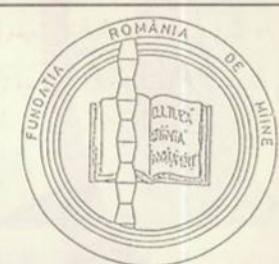
Încheindu-și elevata cuvîntare cu hotărîrea: Adunarea Națională decretează Unirea românilor din Transilvania, Banat și Țara ungurească și teritoriile locuite de ei cu România. Hotărîrea Adunării Naționale a fost primită cu tunete de aplauze nesfîrșite, într-un entuziasm ce nu poate fi descris de vreun cronicar al evenimentelor.

De aceeași bună primire și cu aceeași entuziasm au fost primele cuvîntările lui Iuliu Maniu, care dezvoltă ideea de unire a românilor pe temeuri etnice, lingvistice și culturale, interpretând totodată hotărîrile Marii Adunări Naționale.

După alte cîteva cuvîntări, toate la fel de frumoase, la fel de emoționante, președintele Adunării Naționale, rostește solemn încheierea istoricei dezbateri: "Adunarea Națională a poporului român din Transilvania, Banat și părțile ungure, a primit rezoluțunea prezentată prin Vasile Goldiș în întregimea ei și astfel Unirea acestor provincii românești cu Țara Mamă este pentru toate veacurile decisă".

Tunetul de apluze, manifestațile și aclamațiile nesfîrșite din Sala Unirii, s-au răsfîrnit cu aceeași putere și semnificație și asupra mulțimilor ce așteptau cu nerăbdare pe Cîmpul lui Horea. Înfrățit entuziasmul, înfrățită bucuria, înfrățite inimile și conștiințele, manifestarea se transformă într-o uriașă simfonia a conștiinței naționale, care s-a răspîndit pe întreg pămîntul locuit de români, pentru a confira momentului apoteotic de la Alba Iulia - la 1 Decembrie 1918, trăinice veșnică.

UNIVERSITĂȚILE ROMÂNEI DE MINÈ

BUCUREȘTI

**PREGĂTIRE MULTI
ȘI INTERDISCIPLINARĂ**

Universitatea "SPIRU HARET" beneficiază de cele mai bune condiții de organizare și desfășurare a procesului de învățămînt și cercetare în cadrul Fundației "România de Minere". Principalele ei funcții și obiective sunt stabilite, potrivit nivelului actual de dezvoltare a învățămîntului superior din țara noastră și pe plan internațional, în concordanță cu cerințele dinamicei vieții economice, sociale și spirituale. Dintre acestea mentionăm:

a) refacerea Universității potrivit vocației sale originare, păstrată în viața universitară din țări cu mare tradiție în acest domeniu, respectiv de grupare în aceeași instituție de învățămînt a tuturor domeniilor de cercetare și învățămînt (social-umanist, de științe ale naturii, tehnic, economic, medical, agronomic, artistic) practică în epocă;

b) reunirea în cadrul Universității a unui puternic potențial de cadre de învățămînt și cercetare, provenind din rîndurile unor oameni de știință și cultură de prestigiu, unor specialiști care își desfășoară activitatea în diferite sectoare economice și sociale;

c) promovarea unei gîndiri multi și interdisciplinare, integrate și perspective, solicitate de actualele schimbări structurale, de tendințele evoluției lumii contemporane. În acest scop, Universitatea asigură un curriculum (programe și planuri de învățămînt) modern, care reflectă stadiul actual al progresului științific și tehnologic;

d) promovarea unor înnoiri, atât în structurile organizaționale ale învățămîntului și cercetării, cît și în metodologia proceselor de învățare și de investigație științifică, prin valorificarea realizărilor mai importante ale teoriei și practicii instructive și educative contemporane;

e) asigurarea unei infrastructuri optime și moderne, atât pentru desfășurarea procesului de învățămînt, cît și pentru desfășurarea activității de cercetare științifică, crearea unor condiții de muncă și viață studenților comparabile cu cele existente pe plan național și internațional;

f) realizarea unei alternative, complementare și competitive, la actualele sisteme și structuri de învățămînt superior din țara noastră, prin valorificarea tradițiilor învățămîntului românesc și a experienței actuale din alte țări, cu realizări de vîrf în acest domeniu, în privința celor mai semnificativi indicatori ai activității universitare; onestitatea și integritatea academică, caracterul științific și neangajat politic și ideologic al studenților, coerența și modernitatea planurilor de învățămînt, competența și deontologia profesională a corpului profesorilor și de cercetare, gradul de modernitate și funcționalitate al infrastructurilor educaționale și al serviciilor sociale studențești etc.

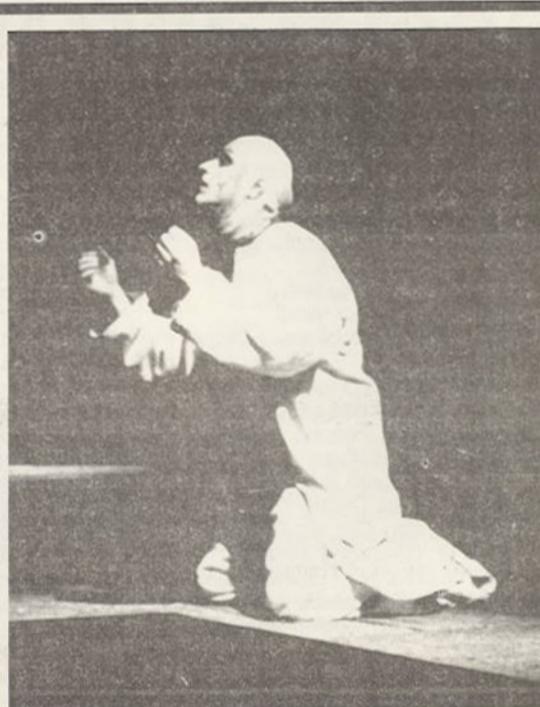
În structura universității funcționează în actualul an universitar următoarele facultăți: matematică și informatică; geografie, grecologie și turism; medicină generală; stomatologie, farmacie; medicină veterinară; arhitectură, construcții și design; marketing și comerț exterior; management industrial; cibernetică economică; sociologie și psihologie, drept, administrație publică; pedagogie și psihologie școlară; filozofie și jurnalistică; istorie; limbi și literaturi străine, muzică, educație fizică și sport. Funcționează de asemenea, colegiile: pedagogie pentru învățători; asistență medicală; stomatologie și tehnică dentară; antrenori și monitori de tenis de cîmp.

Prof. Dr. ȘTEFAN LACHE
Secretar științific al Senatului
Universității

DOUĂ SPECTACOLE DE SUCCES

"NAPASTA"
de I.L. CARAGIALE
la Teatrul Național
din București

"Bios și Eros"
Teatrul seminar după PETRE TUȚEA

QUO VADIS REFORMA

ACADEMICIAN
ALEXANDRU
BÎRLĂDEANU

Sarcinile actuale decurg din ERORILE SĂVÎRSITE

■ A AVUT LOC O REFORMĂ? Da. Prin inițierea și înaintarea procesului de introducere a mecanismelor moderne de piață și restructurarea instituțională corespunzătoare. În domeniul instituțional am avut politica cea mai coerentă; s-au realizat pași importanți pentru crearea cadrelui legislativ de înființare a instituțiilor economiei de piață. Reforma s-a desfășurat, însă, în lipsa unui fundament teoretic corespunzător, iar politicile duse de guvernele anterioare au relevat mari greșeli. • În 1992, producem numai jumătate din cît produceam în 1989! • Nici în timpul celei mai mari crize pe care a cunoscut-o vreodată economia mondială, cea din anii treizeci, nu s-a înregistrat o astfel de scădere catastrofală a producției industriale! • Degringolada economică este cvasigenerală. • Criza economică se dublează prin cea morală. • Costul social al reformei este mult mai mare decât cel scontat. • Ne apropiem tot mai mult de un colaps economic! • Criza prelungită a economiei românești actuale se deosebește de crizele ciclice clasice din țările capitaliste. • Avem de a face cu un traumatism structural și calitativ din care încă nu se știe pe ce că se va ieși.

■ DATE RELEVANTE. Industria românească a intrat într-o profundă criză de subproducție. În ciuda aparențelor (politica vitrinelor), la carne tăiată în abatoare, în 1992 producția este cu 40,3% mai mică decât în 1989! La preparate din carne cu 43,3%; la produse lactate proaspete cu 56,2%; la brânzeturi cu 35,9%; la produse Zaharoase de cofetărie și patiserie cu 46,2%; la ișeuri cu 29,7%; la tricotaje cu 48,8%; la încăltăminte cu 35,9%; la cauciuc sintetic cu 34,5%; la lacuri și vopsele cu 41,6%; la săpun cu 61,2%; la otel brut cu 24,6%; la aluminiu și aliaje de aluminiu cu 31,2%; la radioreceptoare cu 75,4%; la locomotive Diesel electrice și hidraulice cu 90,9%. Se înregistrază o scădere a puterii de cumpărare cu 30% față de 1989, mortalitatea generală a crescut de la 11,2 la 12,5 decedați la 1 000 de locuitori, întreindu-se numărul născuților. Asistăm pentru prima dată la o creștere naturală a populației!

■ MARI GREȘELI COMISE. Nu s-a înțeles că "perioada de tranziție" înseamnă convietuirea obligatorie a două sisteme, a două structuri: a) cea veche, care mai constituie suportul material al vieții sociale și care, cu toate deficiențele ei, trebuie gestionată și folosită în condiții optimizate, lichidându-se treptat tot ceea ce contravine protecției economiei de piață și b) cea nouă, care trebuie implementată, prin instituții și mecanisme proprii. Guvernul Roman, îndeosebi a avut preferință doar pentru rolul de reformator, înțelegindu-l mai ales ca demolator. S-a făcut eroarea ca, odată cu sistemul de relații economice proprii vechiului regim, să se deprecieze artificial aparatul productiv, declarându-l pernit și destinat înlocuirii. Este relevantă în acest sens nota pe care Confederația Patronală a Industriei din România a adresat-o în acest an Președintelui României, în care se spune: "Au fost subestimate pînă la defăimare, prin mass-media și prin

viu grai, de către factorii de răspundere administrativă, atât capacitatele de producție, zestrea tehnologică, cît și creația tehnică de care dispune industria românească. Aceasta, în ansamblul ei, nu este nici depășită, nici falimentară, nici monstruoasă, nici neficientă, iar managerii ei, dacă au știut să o clădească în condițiile atât de vicisitudini, sănătoase și în condiții de piață liberă... La noi, astfel de defăimări au avut un caracter programatic și premeditat și au netezit calea căderii activității productive, destrămări și devalorizării ei".

■ SUBLINIARE SPECIALĂ. Această prăbușire a avut drept cauză, în primul rînd, concepția defăimătoare a lui Petre Roman, care a înjurat economia românească declarind-o, fals, drept "o fintină fără apă", "o grămadă de fier vechi". Această "fintină" era, în realitate, un organism viu, care dădea posibilități de trai - foarte modeste, fără îndoială, dar trai - marii părți a populației

țării. O economie care producea de două ori mai mult decât acum; exporta de trei ori mai mult; investea de cinci ori mai mult!

■ ALTE GREȘELI FUNDAMENTALE. O reformă (liberalizare) aberantă a prețurilor. Neglijarea adevărului că economia noastră este cu desăvîrșire lipsită, deocamdată, de condiții necesare pentru a se realiza jocul cererii și ofertei. Ignorarea principiului științific că adevaratul echilibru între cerere și ofertă se obține numai pe calea creșterii producției. Incoerența în aprecierea rolului statului în economie. O politică macroeconomică preponderent valutar-financiară (copiată după schemele și rețetele monetariste ale F.M.I., Băncii Mondialești). O "terapie de soc", rezultatul unui neo-voluntarism extrem de pagubitor. O terapie impusă cu ajutorul unor "specialiști" occidentali, "dintre cei care au eșuat în Occident", - după cum îl aprecia Galberath, care preciza că intervențiile lor "sînt foarte

ACADEMICIAN
N.N.
CONSTANTINESCU

SOLUȚIA: O ECONOMIE DE PIAȚĂ MIXTĂ, SOCIAL-UMANISTĂ

Despre starea actuală a economiei, academicianul N.N. Constantinescu a scris și s-a pronunțat cu fermitate. În toate discuțiile purtate cu dinsul pe această temă a respins categoric orice încercare de apreciere potrivit căreia, la sfîrșitul anului 1989, România s-ar fi aflat "la punctul zero", că industria românească ar fi "o grămadă de fier vechi", că agricultura românească ar fi fost "primitivă", că ar trebui să "restaurăm trecutul antebelic" etc.

Tabloul pe care academicianul N.N. Constantinescu îl face economiei moștenite în 1944 se bazează pe date conținute în lucrările fundamentale, incontestabile din punct de vedere științific: "Enciclopedia Românească", "Anuarul Statistic al României" 1930-1940, opere de V. Madgearu, N. Slăvescu, N. Georgeșcu și alți specialiști recunoscuți.

- Îmi mențin, ne spunea domnia sa, afirmația că în România anului

1938 industria, deși făcuse progrese față de perioada anterioară marii crize din 1909-1932, era slab dezvoltată, predominantă fiind producția agricolă, cu un randament scăzut la hecitar. Cei 746 000 de cai putere făță motrică, o putere instalată în uzinele electrice reprezentând doar 510 000 KW vorbesc de la sine despre nivelul dezvoltării economiei românești. La acea oră, doar 435 000 de români din aproape 20 de milioane aveau acces la becul electric.

- Dar agricultura?

- Tabloul este și mai grav. Mai întâi sub raportul proprietății. Am prezentat cifrele, recent, la Conferința Națională a A.G.E.R. Din totalul gospodăriilor țărănești, 75% dețineau doar 28% din suprafața arabilă a țării. Un milion de gospodării nu dețineau nici un plug! 25 000 de pliguri mai erau la începutul războiului, din lemn, iar 37% din familiile nu aveau nici o vită frâgătoare.

te triste și nu prevestesc nimic bun" României.

■ MARE MÎHNIRE. Sîntem cu toții mîhnîti de faptul că nu am fost în măsură să menținem și să consolidăm acea stare de grație ce a urmat lui decembrie 1989, cînd istoria ne-a oferit șansa autentică a unei evoluții social-politice bazate pe un larg consens național. Treptat, am irosit-o prin confruntări politice și politicianice și am subminat-o prin eșecuri pe plan economic. Am pierdut șansa istorică a unei tranziții liniștite și cu suferință mult mai mică!

■ CE FACEM? În acest moment de cumpărăt, este, cred, momentul să ne gîndim la cuvintele profetice ale lui Titu Maiorescu, pe care le-am mai citat, după care românia "au pierdut dreptul de a comite greșeli nepedepești".

Sarcinile noastre rezultă clar din erorile săvîrșite.

Reforma nu poate fi redusă la un slogan politic, ea nu este monopolul unei persoane sau al unui grup de lideri, ci o uriașă, dar inevitabilă sarcină a tuturor, pentru a cărei rezolvare se impune redefinirea sa în termeni mai realiști, mobilizarea tuturor forțelor sociale și politice responsabile ale societății, activarea și valorizarea potențialului științific și de gîndire creativă din țară. Reiau ideea că, în pofta marilor dificultăți și a costului social ridicat, în societatea românească se menține un puternic curent de opinie favorabil cursului de înfăptuire a reformei. Atenție, însă! El nu este inepuizabil! Poporul aşteaptă rezultate concrete. Clasa politică, în întregime ei, trebuie să fie în măsură a activa și pune în valoare disponibilitatea pentru înnoire, energiile latente și forța morală a poporului nostru. Este singura cale pentru a depăși starea de criză pe care o traversăm, pentru a ne situa la înălțimea sfidării de destinație pe care o reprezintă acest inedit dar dificil experiment istoric - tranziția de la sistemul comunista la o organizare democratică și economică de piață.

1938! că analafabetismul fusese numai lichidat, dar se ajunsese la școală obligatorie de 10 ani. Aveam, în 1989, o țară fără datorii externe, cu un disponibil de peste 2 miliarde dolari.

Desigur, se săvîrșiseră erori mari de politică economică și de conducere. Trebuie arătat că eforturile făcute fusese prea mari pentru situația la care s-a ajuns, că populației i-s-a impus sacrificii deosebit de grele. Dar, de aici pînă la afirmația că economia românească era "la pămînt" trebuie spus că ea este complet neadevărată, menită să inducă naționea noastră în eroare. Aveam uriașe probleme, e drept, dar economia noastră era o economie care, condusă bine, putea fi integrată cu succes în economia mondială.

- Să înțelegem că sunt greutăți și mari acum?

- Desigur, în această perioadă s-au adoptat măsuri importante. În lipsă, însă, a unei strategii economice și în condițiile unei politici conduse pe bază de dogme monetariste, a blocajelor financiare create artificial, a practicării unui import împotriva producției interne și a unitățile industriale au fost împinse în masă spre o stare falimentară, iar exportul a scăzut la cote incredibile. Ca urmare, în 1992, producția industrială a ajuns la jumătate față de 1989, scădere continuind, iar agricultura se află într-o situație dramatică. Sîntem martorii unui fapt foarte grav: un alarmant proces de dezacumulare! Așa-numitul proces de formare a capitalului privat este, în fapt, urmarea unei redistribuiri a capitalului de stat și a veniturilor populației în favoarea unor persoane care n-au nici un merit și care în nici trei ani au devenit multi-milionare, sau chiar mai mult. Toate acestea se însoțesc de o gravă criză morală și o corupție care depășesc tot ce a cunoscut pămîntul nostru în lunga lui istorie.

- Ce trebuie făcut, domnule academician?

- Am mai spus, am și scris și repet: problema crucială a reformei este privatizarea. Cum să se facă? Mai întîi înțînd cont de cuvintele critice ale marelui economist Dionisie Pop Marjan, care atrăsește atenția că români fac politică fără economie și economie fără politică. Acum, fără a omite politicul să punem în centrul atenției economicul. Ne trebuie o economie care să răspundă nevoilor populației, iar aceasta nu se poate obține nici prin întoarcerea la economia antebelică, nici la cea centralizată, cu o conducere dictatorială. Economia de piață este, într-adevăr, soluția. Dar nu în varianta sălbatică, ci în cea mixtă, social-umanistă. Trebuie reflectat la rolul pe care statul poate și trebuie să-l ai în această direcție. Avem nevoie, deci, de o democrație sustenabilă social și ecologic, care să stabilească un raport firesc între libertate și proprietate, să asigure principalele drepturi ale omului - la muncă, la o locuință decentă, la instrucție, sănătate etc.

Pentru detalii, trebuie apelat la o reuniune a specialiștilor. Nimeni nu știe, de unul singur, cheia adevărului. Împreună, însă, vom reuși să scoatem România din gravă criză pe care o traversăm. Noi suntem gata să răspundem oricărei inițiative în acest sens.

În finalul converbirii pe tema "Quo vadis Reforma?", însoțită de o lectură a textelor deja elaborate de cunoștiți academicieni, domnul ALEXANDRU BÎRLĂDEANU și domnul N.N. CONSTANTINESCU ne-au rugat din nou să recomandăm "Apelul către populația României, Parlament, Guvern și Președintele țării", adoptat de peste 400 de specialiști participanți la recenta Conferință Națională a A.G.E.R. și care conține principalele concluzii, absolute necesare, pentru o politică în măsură să scoată România din criză, să asigure progresul ei economico-social, binele tuturor românilor.

Eugen FLORESCU

UNIVERSITĂȚILE
ROMÂNEI DE MÎINE

BUCUREȘTI

TEME MAJORE LA
"COLOCVIILE LUNARE"

Fundația "România de Miine", (Comisia de cultură), în spiritul naturii sale ca organizație obștească, nepatrimonială, fără scopuri politice sau de profit, a esenței și funcțiilor sale care ar putea fi definite prin 4 cuvinte - cultură, educație, știință, umanism, și-a propus organizarea unor Colocvii lunare, cu participarea studenților, a cadrelor didactice ale Universității "Spiru Haret" și a unui public intelectual mai larg. Scopul: dezbatere-dialoguri pe trei cicluri tematice - Quo vadis cultura, Educația între Homo Technicus și Homo humanus și Știința din perspectiva civilizației contemporane sau Cui îi este frică de ucenicul vrăjitor. Au fost programate teme de mare importanță pentru cultura română (și universală) precum: Se poate vorbi de o criză a culturii?, Tradiția istorică în conștiința istorică a unei perioade de criză, ideea națională și lumea contemporană, Mitul jertfei în cultura română etc.

În ultima lună au fost dezbatute două teme de mare însemnatate pentru conștiința culturală românească: Dialogul culturilor, cultura română în context european și Între Occident și Orient: vocația de sinteză a culturii române.

Prin contribuția unor participanți ca profesori: Ion Tudosescu, Ion Dodu Bălan, Alexandru Tănase, Mircea Nicolaescu, Titus Georgescu, Virgil Constantinescu, istoricul literar, filosoful religiei și culturii Dan Zamfirescu, scriitorul Paul Anghel au fost puse în lumină și analizate teme și idei ca: natura originară, organică și majoră a apartenenței și participării noastre la cultura europeană, începând cu mitul dacic în conștiința culturală europeană, primul descălecător și imagologia romanității pînă la Renaștere și umanismul renascentist. De mare atenție și interes s-a bucurat tema despre o Renaștere românească între umanismul bizantin al Renașterii paleologe și Renașterea italiană, cu referiri la uimitoarele capodopere ale ctitorilor de țară, îndeosebi frescele murale ale Bisericii Sfântu Nicolae domnesc de la Curtea de Argeș, sau valorile plastice de inspirație paleologă de la Biserica mare a mînăstirii Cozia. Ca să nu mai vorbim de grandoarea și statura europeană a unui domnitor ca Mircea cel Mare, primul și singurul care a reușit să biruie o mare oștire otomană, condusă de sultanul însuși.

Telul nostru permanent în aceste dezbateri este de a ne descoperi sau redescoperi marile și adevaratele valori ale culturii române fără orgolii deșarte dar și fără complexe de inferioritate.

Comisia de cultură

ROMÂNIA DE MÎINE

se învață, azi, la "SPIRU HARET"

Interlocutor:
prof. dr.
Aurelian Bondrea,
președintele
Fundației
"România de Miine"

■ Vă propun să conturați contextul în care a apărut, precum și motivele ce au determinat înființarea Fundației "România de Miine", implicit a Universității "Spiru Haret".

- Se poate răspunde în mai multe feluri și fiecare din variante ar avea parte ei de adevăr. Cred însă că cel mai corect ar fi să mă refer la ceea ce, cred eu, răspunde și corespunde în același timp, realității. După evenimentele din decembrie '89, școala românească a alunecat pe panta periculoasă a autodistrugeri. Mai corect, a distrugeri ei. Fie din neprincipere, fie cu bună intenție. Revendicările - parte dintre ele aberante - demnitari ocazionali în fruntea școlii, pe fondul de populism la modă, nu au știut să le răspundă cum se cuvenea pentru a apăra fondul bun și trainic al învățămîntului românesc. Sub presiunea "maselor", cei numiți sau autonumiți în diverse funcții de conducere din minister - mulți dintre ei diletanți în cunoașterea articulațiilor intime ale învățămîntului - au stricat ce era bun tocmai pentru că nu s-au pricoput să distingă esențialul, fondul solid și sănătos al școlii noastre, școală apreciată și luată ca model de țări cu pretenții - de excrescențe unui regim totalitar care i-au returnat și denaturat sensurile...

Pe acest fond, la care s-au mai adăugat demersurile, greu de calificat ale unora, de a aservi școala românească unor tipare și interese străine, dar și graba condamnabilă a unor "întreprinzători" ce au împinzit universul academic cu... ciuperci universitare aducătoare de substanțiale profituri, ca om de școală - chiar dacă unii mă critică, iar alții mă contestă - alături de alte personalități ale vieții științifice și culturale am decis înființarea FUNDAȚIEI "ROMÂNIA DE MIINE" și, în cadrul ei, a UNIVERSITĂȚII "SPIRU HARET" - instituție social-umanistă dedicată culturii, învățămîntului, științei. Adică celor părți ce compun noua societate civilă românească care se configurează în procesul tranzitiei spre o democrație pluralistă și o economie de piață.

■ În statutele lor, aceleași scopuri nobile sunt invocate și de... concurență. Riscăți să fiți catalogați ca făcînd demagogie.

- Totul este posibil. Dar în timp ce majoritatea acestora s-au înființat în grabă, pe baza unor decrete și legi al căror obiect de activitate este pur comercial - ceea ce face ca sintagma "non profit" pe care o invocă din rațiuni publicitare să nu corespundă realității - noi ne-am înființat pe baza LEGII nr. 21 din 1924 cunoscută și sub denumirea de LEGEA

FUNDĂȚILOR.

■ Cînd v-ați înființat și în ce constă deosebirea de fond dintr-o Legea Fundațiilor și celelalte acte normative pe baza cărora au luat ființă celelalte universități?

- Fundația "ROMÂNIA DE MIINE" a luat ființă la începutul anului 1991. Este o instituție social-umanistă de cultură și învățămînt. Nu are scopuri politice sau patrimoniale. Refuzăm orice aliniere partizană, ideologică și politică. Punem la baza activității noastre doar interesele naționale ale țării și neamului. Nu urmărим obținerea de cîștiuguri materiale și nu ne bazăm activitatea pe profit. Toți cei care lucrează în cadrul Fundației sunt plătiți pe aceleași criterii ca în învățămîntul de stat pentru orele sau activitățile prestate. Cred că acestea sunt laturile esențiale ce ne deosebesc de celelalte instituții de învățămînt privat (sau particular). Întrucât nu doresc să-mi fac mai mulți "prietenii" decât am, nu intru în alte amănunte. Oricum, latura comercială nu intră în vederile noastre.

■ De ce "România de Miine" și de ce "Spiru Haret"?

- În nici un caz pentru că "sună" frumos sau tezist. Prin felul în care am gîndit noi activitatea didactică, ne-am propus să depășim unele scăderi, deficiențe, limite în organizație și conținutul învățămîntului actual (asta dacă privim lucrurile la modul general). Așa cum ne prezentăm astăzi în spațiu geopolitic românesc, cu o profundă criză în toate compartimentele vieții, este necesară abordarea dintr-o altă perspectivă a finalităților imediate și de perspectivă ale învățămîntului, dar și ale cercetării științifice. Credem că numai prin îmbinarea coerentă a celor două finalități educațional-formative vom reuși să pregătim, cu adevărat, cadrele de care are nevoie România de miine. Iar la această modalitate de abordare a problemei organizării și a conținutului învățămîntului am pornit de la ideile unuia dintre cei mai lucizi reformatori și legiuitori ai învățămîntului - Spiru Haret. Cu unele adaptări impuse de avîntul unor științe, de apariția altora, legislația sa școlară ar fi valabilă și astăzi.

■ Nu intenționez să vă implic într-o polemică pe teme de legislație școlară. Dar pentru că ați amintit de Spiru Haret, ce ați preluat, adaptat, de la acest reformator al școlii noastre?

- La întrebarea dv. se impune o precizare. Reformele preconizate de el - ce includeau experiențe pozitive din tot ce era atunci mai bun în învățămîntul european - au constituit, prin temeinicia soluțiilor, un model pentru multe țări europene, multe dintre ele excedîndu-ne prin nivelul lor de dezvoltare. Poate că cea mai mare calitate a legislației sale - pe lîngă limpezimea, coerenta și concordanța sa - a fost aceea că, pornind de la realitățile timpului, deschidea (prin corelațiile și finalitățile clare ale învățămîntului preuniversitar) viitorilor absolvenți un larg orizont spre cercetare științifică și creație. La un alt nivel, aceasta am încercat să facem și noi. Si poate așa se explică și legătura dintre Fundație și instituțiile de învățămînt, știință și cultură din Universitate.

■ Cu câte facultăți ați debutat, cîte aveți în prezent?

- Universitatea este concepută ca un for ce cuprinde INSTITUTE și în cadrul lor FACULTĂȚI. Funcționează 24 DE INSTITUTE din care 20 AU PROFIL DE ÎNVĂȚĂMÎNT ȘI CERCETARE ȘTIINȚIFICĂ, iar patru cu PROFIL DE ARTĂ ȘI CULTURĂ. În aceste institute am înființat 30 de facultăți. Dar nu funcționează toate. Motivele sunt diverse. În domeniul tehnic, deși avem create condițiile necesare, baza tehnico-didactică, datorită situației economice a etapei pe care o traversăm, candidații nu se mai orientează spre ele. La fel și în domeniul agricol, cu o excepție: medicina veterinară care funcționează în acest an.

■ În lumea universităților particulare se discută cu oarecare insistență despre "îngăduință" manifestată de unele cadre didactice la examinarea studenților. "Îngăduință" este motivată de interesul corpului profesoral de a nu diminua numărul studenților plătitori. Cum stau lucrurile la dv.?

- Am început anul I cu 2250 studenți. Au trecut pragul anului doar 2000.

■ În aceste condiții nu vă este teamă că exigenta didactică poate diminua interesul virtualilor candidați pentru Universitatea "Spiru Haret"?

- Cine gîndește așa - indiferent de care parte a catedrei s-ar afla - nu are ce căuta nu numai la noi, dar la nici o instituție de învățămînt superior. Vreau însă să cred - în pofida redusei

noastre experiențe democratice - că tinerii au înțeles că societatea pe care ne strădum s-o alcătuim astăzi - mai amintindu-ne de trecut, mai trăind cu coada ochiului pe la altii și refiind ce este valoros - se va baza pe competiție, pe promovarea reală a valorilor. A prelungi sistemul acordării de diplome tuturor, indiferent dacă știu sau nu carte (așa cum s-a procedat ană în sir), ar fi o greșeală de neierat... Aici, ne strădum să le dăm tot ceea ce le va fi necesar ca întrînd în competiție cu oricare altii absolvenți de profil să poată cîștiiga. Prestigiul ni-l cîștiigăm prin calitatea studenților pe care-i pregătim, nu prin numărul celor pe care-i promovăm.

■ Afirmați mai înainte că refuzăți orice aliniere partizană, ideologică și politică. Nu vreau să vă atrag într-o dispută politică, dar aş dori să știu cum vedeti dv. politica învățămîntului, pentru învățămînt, în condițiile "rulajului" portofoliilor ministreriale.

- Nu este ușor de răspuns la o astfel de întrebare. Sigur, prin caracterul independent, neguvernamental și nepolitic declarat al Fundației, refuzăm orice altă aliniere. Un învățămînt partizan nu poate răspunde cerințelor naționale, interesului general pentru știință, cultură, economie... Incontestabil, unele partide politice își au înscrise obiective ce vizează o anume concepție în domeniul învățămîntului. Dacă școala (în sensul cel mai larg) s-ar limita la aceste ideologii (care se vor schimba ciclic, după durata mandatului celor aflați la putere, sau a intereselor de tip balcanic ale altora) nu ar putea să asigure pregătirea cadrelor în funcție de cerințele perene ale societății. Iată de ce cred că în domeniul învățămîntului (ca și al sănătății de altfel) este nevoie de o politică națională. În scaunul ministerial este necesar să se afle - acum, dar și altă dată - omul de școală, nu omul politic. Învățămîntul nu trebuie văzut prin prismă unei noi ideologii politice, ci prin cea a intereselor naționale.

■ În cînvîntul inaugural rostit la deschiderea acestui an de studiu ați folosit sintagma "noi ne diferențiem astăzi de instituțiile din învățămîntul de stat, cît și de cele din învățămîntul particular". Prin ce și cu ce beneficii pentru învățămînt?

- De cel de stat - prin faptul că noi constituim o alternativă. Apoi, prin marea mobilitate a programelor, capacitatea să se adapteze rapid la cerințele sociale. Si, în fine, dar nu în ultimul rînd, prin marea libertate, aproape totală, pe care o acordăm cercetării științifice.

Față de cel particular - prin faptul că acesta s-a înființat pe baza unei legislații comerciale. Comerț înseamnă profit material.

Noi suntem un învățămînt de fundație, care prin înseși prevederile Legii nr. 21 din 1924 se interzice profitului oricărei instituții înființate pe această bază. O precizare esențială: Această lege, ce și-a dovedit valabilitatea în timp, nu a fost abrogată nici astăzi. Ea este perfect valabilă și astăzi - unii chiar o invocă ca temei al înființării unor instituții de învățămînt, dar cu o singură condiție: să nu se accepte derogări și încalcări ale prevederilor ei. Găsesc că măsura acreditaților instituțiilor de învățămînt va împezi apele. Cu condiția să pornească de la analiza corectă și concretă a organizării și funcționării acestor instituții.

universitare. Poate greșesc eu. Dar atunci cînd scopul - fie el și nedebat - este profitul, astfel de instituții nu pot răspunde cerințelor unui învățămînt de calitate. Îngăduiți-mi o părere personală: calitatea în învățămînt (dincolo de competența cadrelor) se obține și prin investiții massive. Or, profitul aproape că anulează efortul de dotare, de a crea condiții normale de studiu și creație studentilor.

■ Profitul, între altele, provine din taxe. Taxe de studiu percepeți și dv. și... concurență, iar de dată mai recentă și statul. Unde începe profitul și unde non-profitul?

- Touch! Răspunsul se află în modul de stabilire și utilizare a taxelor. Pentru cursurile de zi, la toate profilurile, noi percepem aceeași taxă - 45 000 lei, iar pentru învățămîntul cu frecvență parțială - 25 000 lei. Veniturile sunt folosite integral pentru acoperirea necesităților de învățămînt: crearea bazei tehnico-materiale, a spațiilor, asigurarea celor mai bune cadre... Nefiind legați de "conservatorismul" celor de la stat, noi menținem doar cadrele care se află la palierul cel mai de sus al cerințelor, cărora studenții noștri au "sarcina" de a le cere, a le pretinde să le transmită tot ceea ce este mai nou în domeniul lor de specialitate.

■ După taxele pe care le percepeți sfidați orice concurență, inclusiv a institutelor învățămîntului superior de stat. Cum reușiti?

- Înții, noi nu suntem acionari și nici nu avem vreo legătură cu patro-natul. Salarile noastre sunt echivalente celor de la stat. Cum spuneam, mult-puținul pe care-l realizăm se întoarce sub formă de aparate, mijloace didactice, spații în beneficiul studenților. Din acest an, celor mai meritoși studenți le acordăm burse în valoare de cinci milioane lei, iar alte trei milioane au fost utilizate pentru procurarea de aparată și tehnică medicală.

■ De unde provin banii?

- Avem o editură. Instalăm în curînd și o tipografie. Prin sursele de venituri obținute de aici sprijinim învățămîntul. Am tipărit, este doar un exemplu, opt volume ce cuprind lecturi obligatorii pentru elevii din cîclurile gimnazial și liceal. În mod normal, statul trebuie să o facă, dacă ar avea grija de elevi. Cu toate că am vîndut volumul la prețul de 99 lei am realizat un beneficiu de opt milioane. Dacă am fi particular-privați i-am băga în buzunar. Așa, îi oferim ca burse. Iată de ce reafirm că prin învățămîntul de fundație noi venim în sprijinul statului, punând la dispozitîa învățămîntului surse noi, mai ales pentru actuala etapă în care ne aflăm. În acest context, considerăm că viitoarea lege a învățămîntului ar trebui să cuprindă unele prevederi distincte pentru învățămîntul de fundație. Aș puncta cîteva:

■ Sprijinirea sa finanțată prin acoperirea de la buget a cel puțin 25 la sută din cheltuielile de învățămînt;

■ Facilitarea folosirii unor spații (inclusiv laboratoare, clinici) ale instituției de stat;

■ Acordarea de burse pentru studenții meritoși, fără nici o discriminare față de învățămîntul de stat;

■ Studenți și cadre didactice din universitățile Fundației să poată beneficia de burse în străinătate pe baza acordurilor guvernamentale de colaborare dintre România și alte state;

■ Participarea de drept a universităților Fundației în toate organizații universitare consultative ale M.I.St.;

■ Constituirea în cadrul M.I.St. a

unui departament care să sprijine activitatea de învățămînt și cercetare științifică cu caracter non-profit din cadrul fundației.

■ Un adevărat program legislativ. Totuși, proiectul legii aflată în discuție, referindu-se la învățămîntul privat-particular aduce în discuție, între altele, necesitatea ca acestea să fie o alternativă a celui de stat. Ce înțelegeți prin "alternativă" și în ce măsură, prin organizarea și scopurile sale finale, învățămîntul de fundație răspunde acestui parametru?

- Dîncolo de cele spuse pînă acum aș mai adăuga la "alternativa" posibilă a fi oferite de celelalte institute de învățămînt, implicit de noi: creația unor specialități de învățămînt care nu există în rețea de stat; marea mobilitate a planurilor și programelor analitice care se pot plăti rapid și eficient, inclusiv în domeniul cercetării, pe acele aspecte sau specialități cerute de agenții economici. Noi nu suntem pentru cosmetizare în domeniul planurilor și programelor de învățămînt, așa cum se întîmplă acum mai peste tot creind, în acest fel, catedre - sinecuri pentru... amici. Ori facem o treabă temeinică, ori nu. Noi nu acceptăm învățămîntul ca pe o afacere, ci ca o necesitate națională. Certitudinea, singura de alt fel, pe care o dăm studenților este ceea ce a pregătit comunitate. Îi pregătim în așa fel încît să cîștige oriunde s-ar prezenta.

■ Faptul că aici, la Palatul Sporturilor și Culturii - unde funcționează Universitatea "Spiru Haret" - beneficiari de excelente condiții de studiu, vă face, poate, să priviți cu încredere spre apropiata aplicare a criteriilor de acreditare. La fel stau lucrurile și la sediile filialelor Fundației.

- Înții, cîteva precizări. Fundația "România de Miine" dispune din acest an - în afara structurilor sale din Capitală - de filiale în opt centre ale țării: Cluj-Napoca, Brașov, Cîmpulung Muscel, Bacău, Blaj, Craiova, Rîmnicu Vilcea, Vălenii de Munte. La cei 2000 de promovați ai anului I se adaugă alți 8000 de nou admiti. Pretindem, fără a exagera, că utilizăm un sistem de învățămînt modern și eficient. Din toamnă am început primele cursuri post-universitare pentru ingineri din construcții, pentru management japonez, ca și altele destinate relațiilor internaționale. A fost creat un Centru de computere în vederea pregătirii asistate de calculator și au fost realizate importante achiziții de aparatură și tehnică medicală. Am demarat importante proiecte dintr-un cuprinzător Program de Cercetare Științifică Propriu. Suntem membri ai Alianței Universitățile pentru Democrație care grupează 56 de universități din S.U.A. și țări ale Europei Centrale și de Est. Suntem în curs de perfectare a unor proiecte de conlucrare cu prestigioase instituții din Canada, Franța, Anglia.

și acum să revenim la întrebarea pusă. Cu toate că avem această bază tehnico-didactică proprie, programe și soluții de învățămînt alternativ originale și viabile, cadre didactice de prestigiu, abia așteptăm ca Parlamentul să aprobe acea lege neorganică a acreditării și să se treacă la treabă. Unde se va considera că nu întrunim condiții de calitate chiar noi vom cere să se interzică funcționarea respectivelor instituții sau facultăți. Consider că a sosit timpul ca incertitudinii în care plutesc aproape 70 000 de studenți din învățămîntul privat să i se pună capăt. Să rămînă doar cine este capabil și serios; cine este decis să facă bine acestei țări.

Aurel GHIMPU

MARI INITIATIVE ȘTIINȚIFICE ALE FUNDĂIEI "ROMÂNIA DE MÎNE" NOUA ARHITECTURĂ A EUROPEI o perspectivă românească

Institutul Român de Relații Internaționale din cadrul Fundației "România de Miine" împlineste în curînd un an de activitate. Constituit ca organizație neguvernamentală, institutul întrunește numeroși specialiști în problematică internațională, diplomați cu îndeplinătă experiență, cercetători ai fenomenului militar, cadre didactice universitare, economisti, ziaristi care și-au oferit cu generozitate disponibilitatea de a participa la dezbaterea deschisă, temeinică a marilor transformări ce au loc azi în lume și care marchează profund condițiile internaționale ale procesului transformator în care s-a angajat țara noastră la 22 decembrie 1989. Îi în acel domeniu, realizarea unui cadru larg democratic dialogului, confrontării de opinii, organizări schimburi de păreri și punerea în dezbatere din diferite puncte de vedere privind schimbările ce au loc în lume și, cu deosebire, în spațiul geografic european, nu poate fi decît beneficiu pentru elaborarea politicii externe a țării noastre, prin ipoteze și chiar scenarii de lucru variante ce pot fi elaborate. Neînregimentată vreunei orientări de partid ori constrîngerilor firești unei apartenențe guvernamentale, activitatea institutului s-a dovedit a asigura un climat lipsit de tabuuri, resentimente ori complexe ideologice și a asigurat cîmp total străduințelor de a identifica tendințe semnificative evoluțiilor internaționale, prilejuind sugestii pentru o strategie diplomatică și de securitate, pentru un demers politic internațional cît mai adevarat intereselor noastre naționale.

Din orientarea activității instituției nu lipsește preocuparea evaluării oneste a politicii externe

a țării noastre în ultima jumătate de veac și a aprecierii corecte a eforturilor, uneori dramatice, desfășurate de diplomația românească pentru ca, în contextul raportului de forțe din epocă și mai ales a "războiului rece" să fie apărate independența, suveranitatea și, uneori, chiar existența noastră statală. Îndatorirea relevării clare, fără părtinire, a politicii externe românești în cadrul unitar firesc al existenței noastre naționale și evaluarea, cu respectul cuvenit, a contribuției tuturor celor ce i-au dus povara se impun astăzi nu numai ca o obligație științifică și patriotică dar și ca o necesitate presantă, asupra căreia ne atrag atenția contextul geopolitic european din momentul de față, semnalele de alarmă lansate tot mai insiste de evenimentele și confrontările în desfășurare existente mai peste tot în jurul nostru.

Nu întîmplător, deci, institutul își concentrează preocupările în jurul proiectului "Nouă arhitectură a Europei; o perspectivă românească". Au fost deja dezbatute studii ori expunerile privind cadrul geopolitic european nou în care trebuie realizate securitatea națională și elaborată strategia politico-diplomatică și de apărare a țării noastre, implicațiile asocierii la Comunitatea Economică Europeană și primirii în Consiliul European, consecințele previzibile ale integrării reglementărilor internaționale în legislația națională, aspectele internaționale previzibile ale realizării canalului Mein-Dunăre, ca și exigentele unei strategii de securitate națională. Se găsesc în pregătire dezbateri asupra unor teme precum viitorul Organizației Nord Atlantice, consecințele europene ale reunificării

Germaniei și ale dezmembrării U.R.S.S., securitatea statelor din Europa de est și centrală după încreșterea existenței Tratatului de la Varșovia și altele. Nu peste mult timp, studiile definitivate în urma dezbatelerilor vor fi publicate; unele din concluziile considerate relevante au fost transmise în sinteze sau propunerile unor instituții centrale; se are în vedere, totodată, publicarea unei serii de "papers" precum și de studii în reviste de specialitate ori publicații și volume editate de către Fundația "România de Miine". Este în curs de organizare pregătirea unor dezbateri și elaborarea de studii, în colaborare cu alte organizații și instituții similare din țară și străinătate; unele dezbateri s-au și desfășurat sub această formă iar altele sunt în pregătire. Am propus proiectul de cercetare și altor instituții, în măsura posibilităților și a existenței interesului - privind abordarea sau organizarea în comun a cercetării unoradintre teme, ori pentru alte forme de colaborare. Contactele deja realizate cu fundații, universități, institute din țară, dar și din străinătate, sunt încurajatoare și confirmă interesul pentru tematică, precum și pentru cunoașterea opiniei cercetătorilor români în problematică internațională contemporană, cu deosebirea cea europeană. Constituirii acestor opinii și afirmările gîndirii și experienței românești de prefigurare și realizare a unei arhitecturi durabile a păcii și securității în Europa, care să răspundă intereselor fundamentale ale țării noastre, îi dedică străduințele colectivul instituției noastre.

Prof. Dr. Mircea NICOLAESCU
Director General

Îmi relatează un director de școală generală din sectorul 4 al Capitalei, trec pe coridoare, intră prin clase slujitori ai clerului, studenți la teologie, alte persoane care agață icoane, lipesc lozinci în favoarea religiei, cîntă pe la colțuri împreună cu cadre didactice și elevi atrași de nouătatea acțiunilor. Unii vor chiar să revină la subordonarea școlii de către biserică. Firește - toată această Zarvă nu numai că deranjează mersul normal al învățămîntului, între care și religia își are rostul ei ca disciplină școlară, dar este înfrînat însăși zborul firesc al individului spre idealul divin. Cel ce strîng cu duritate cercuri în jurul lui Dumnezeu să nu uite că prin aceste acte ei își scot din sfera omenescului, provocînd reacții exact inverse! În ceea ce privește raportul școală-biserică, el a fost reglementat legal încă de bunicii noștri. Totuși, în școală trebuie să facem educație științifică!

Tudor BĂRAN

Cu sau fără GIRUL BISERICII

Persecuția, ca și constrîngere religioasă constituie o rușine veche. Credința într-o forță supranaturală - în cazul majorității românilor în Dumnezeu - înțelege opiniunea individualului. Este, cu alte cuvinte, un drept natural al său. Cum nu poți obliga pe un individ să credă în Dumnezeul tău. Mai cu seamă că e rară ființa umană care nu crede într-o forță de din afară sa. Nici chiar Voltaire, inamicul numărul unu al religiei nu a renunțat la ideea că Dumnezeu există.

Asemenea contradicții nu caracterizează, de regulă, pe

UNIVERSITĂȚILE
ROMÂNIEI DE MÎINE

RÂMNICU VÎLCEA

NOU CENTRU UNIVERSITAR,
NOUĂ ȘANSĂ DE CULTURĂ

În luna septembrie a.c., s-au înființat la Râmnicu Vîlcea Filiala Vîlcea a Fundației "România de Mîine" din București și Universitatea "COZIA" din Râmnicu Vîlcea, care face parte din structura filialei vîlcene a fundației citate.

Constituirea Filialei și a Universității "Cozia", răspunde prevederilor Statutului Fundației "România de Mîine" de a înființa filiale în toate județele țării și al căror scop îl constituie valorificarea și dezvoltarea culturii, științei și învățămîntului românesc. Ele răs-pund cerințelor populației locale, fiind, deopotrivă, rezultatul inițiativei și sprijinului mai multor oameni de cultură vîlceni, care și desfășoară activitatea astăzi în județul Vîlcea și în alte județe, cît și în Capitală.

Deși foarte tinere, Filiala și Universitatea vîlceneană au găsit o largă audiencă, prin bogatul univers cultural-științific abordat. S-au inițiat conferințe cultural-științifice, puncte-pilot de cercetare și inventică, iar Universitatea "COZIA" funcționează cu peste 800 de studenți încadrati la trei facultăți și trei colegii. Peste 90% din cadrele de predare ale universității sunt profesori universitari sau cunoscute personalități în domeniile în care activează, având titluri științifice și o bogată experiență practică și de cercetare.

Scopul nepatrimonial al Filialei și Universității, desfășurarea unei activități cultural-științifice și de învățămînt cu multă dăruire și simț de răspundere, au atras în jurul tinerelor instituții vîlcene, personalități noi, un număr mare de susținători și participanți la majoritatea acțiunilor. Ele s-au bucurat, totodată, de sprijinul prețios al autorităților locale.

Este un drum bun care promite ca prin acest pas - fără egal în istoria locală - Râmnicu Vîlcea să devină un important centru universitar și de cultură românească.

Prof. univ. dr.
ADAM POPESCU
Președintele Filialei Vîlcea
a Fundației
"România de Mîine"

OPINIA națională

Revistă editată de
**FUNDAȚIA
"ROMÂNIA DE MÎINE"**

Director onorific:
Prof. dr. AURELIAN BONDREA
Redactor șef:
EUGEN FLORESCU
Secretar general de redacție:
AL. IONESCU
Director artistic:
SERGIU GEORGESCU
Colectiv redațional:
MIHAI IORDĂNESCU
GEORGETA RUTĂ
CARMEN FLORIAN
ADRIAN HOARJĂ
MIHAI STOENESCU
Corector: ADELA DEAC
Redacția: Calea Victoriei nr.39A
Tel.: 613 01 90

ROMÂNII DE PESTE HOTARE **BASARABIA:** deznaționalizare prin ȘCOALĂ ȘI CARTE

O cercetare de OVIDIU BĂDINA - directorul Institutului Național de Sociologie al Republicii Moldova

Nici o ocupație nu este bună și nu trebuie salutată. Din acest punct de vedere, știința istoriei va izbuti probabil să clarifice lucrurile și-n zona fostului imperiu țarist și apoi sovietic, unde orice acaparare de teritorii era prezentată ca o "eliberare".

Zona de dincolo de Prut face, de multă vreme, obiect de atenție pentru puterile stăpînoitoare ruse. În raportul trimis lui Alexandru I de amiral Cicagov înțilnim unele elemente care evidențiază tactica și strategia pe care voiau să le folosească unele cercuri din jurul țarului referitor la Basarabia.

"Basarabia este o țară frumoasă, ea ne aduce mari folosuri, dar trebuie să o lăsăm să se odihnească cătiva vremi. Am incercat să dău locuitorilor acestui ținut cîteva privilegii mai mult decât vecinilor..."

Și, totuși, influența rusească s-a exercitat fără înțețare, chiar prin "Sfatul Obștesc" sau prin "ispravnicii ținuturilor", care erau pământeni, însă numiți de Guvernator din rîndul celor ce erau credincioși rușilor.

Această stare, să-i zicem "blîndă", a durat pînă la urcarea pe tron a țarului Nicolae I care, în 1928, abrogă "azezămîntul obrazovaniei oblastei Basarabiei", înlocuindu-l cu famosul "Regulament" al lui Voroncov, prin care era desființată autonomia Basarabiei, înlocuind legiuirile moldovenesti cu cele rusești și introducînd limba rusă în toate actele publice. Din punct de vedere administrativ nu mai era aproape nici o deosebire între cîrmuirea Basarabiei și cea a celorlalte gubernii rusești. Întreaga viață publică se rusificase și agenții acestui rusificare erau cîinovicri ruși, începînd cu guvernatorul general pînă la cel din urmă zaceu. Cu toate eforturile făcute pentru a schimba structura națională a populației din Basarabia prin colonizare sau transmutare, în 1856 circa 76% erau moldoveni, iar 24% neromâni.

În 1871 Basarabia a pierdut și mai mult caracterul de regiune privilegiată devenind "gubernie" rusă, fiind condusă și administrată după legile rusești. Tot ce s-a făcut era ostil elementului românesc și a urmărit înlocuirea vieții spirituale a moldovenilor cu cea a rușilor.

Și totuși, rezistența la deznaționalizare a fost deosebit de mare. În 1890 Alexandru III îl însărcinăea pe Batușev să vadă de ce Moldovenii din Basarabia se rusifică anevoie și în proporții reduse. Concluziile acestuia sînt clare: "Noi spunem hotărît - scria el - că nu numai în fundul Basarabiei, unde Basarabia a rămas întregă românească, dar chiar la Chișinău am înțîlnit moldoveni care nu știau un cuvînt rusește. Dacă voi ca populația rusească să nu se româneze, dacă voi ca Basarabia să nu ajungă obiectul dorințelor și agitațiilor româno-file, atunci trebuie ca prin mijlocul școalelor să ne grăbim a face ca

măcar jumătate din țărani moldoveni să devie ruși".

Programul imperiului țarist era clar, urmat cu perseverență, însă efectele nu erau cele scontante.

A venit puterea sovietelor care a dat multe speranțe celor înrobiți. Și de ce se temuseră țarul și cercul său să realizeze Basarabia a revenit la matcă. Sfatul Țării a hotărât unirea cu România. Dar imperiul și-a schimbat doar culoarea nu și nărvul. Tratatul secret sovieto-german, prin care se stabilea o nouă împărțire a Europei, viza și răpirea Basarabiei, fapt săvîrșit în 1940. După cel de-al doilea război mondial și Tratatul de la Paris, puterile aliate i-au dat recompensă lui Stalin exact cele prevăzute în Tratatul Ribbentrop-Molotov. În interiorul celui mai mare și mai puternic stat totalitar din istorie, Iosif Visarionovici Stalin, cel care are pe conștiință zeci de milioane de crime, începe "să pună ordine": sănătatea din locurile de baștină populației masive, o parte din acestea dispar fără a apărea vredădată în fața unei instanțe de judecată. Sînt vînați în zona Basarabiei în special intelectualii care mai rămăsează în teritoriul, bunii gospodari și toți cei ce manifestă simpatie pentru România sau serviseră în vîreul fel în administrația românească. Siberia și gulagurile ei au constituit ultimul domiciliu al multor zeci și sute de mii de moldoveni.

Ideeia lui Alexandru III, de la sfîrșitul secolului XIX, de a rusifica măcar jumătate din țărani moldoveni este reluată de conducerea sovietică de la Kremlin și se fac eforturi pe mai multe planuri pentru a fi realizată. Dintre acestea amintim: transferul de populații - mutarea moldovenilor sub diferite forme și înlocuirea lor cu specialiști ruși; schimbări structurale în învățămîntul de toate gradele pentru a se realize o sovietizare și o rusificare profundă; înlocuirea unor obiceiuri și ritualuri specifice culturii române cu altele care trebuiau să fie specifici lui "Homo sovieticus".

Pentru a demonstra valabilitatea celor zise, vom da câteva exemple, utilizînd datele statistice oficiale destul de incomplete, cenzurate și trucate.

În domeniul învățămîntului și al instruirii forței de muncă.

Numărul studenților din diferite forme ale învățămîntului superior sosit în 10 000 de oameni din populația republicii era, la începutul anului școlar, următorul: în 1960/1961 doar 63 față de 124 în RSFSR, 134 în Gruzia, 106 în Armenia și 111 în Estonia. În 1971/1972 numărul acestora ajunsese la 119 în Moldova, pe cînd în RSFSR era de 204, Gruzia 186, Armenia 211, Estonia 158, Azerbaidjanul 188, Kirghizia 159.

În ceea ce privește compoziția națională a lucrătorilor științifici în Moldova în 1960, în condițiile în care în structura

populației cca 65% erau moldoveni și cca 35% toate celelalte naționalități, înțîlnim următoarea situație: 516 moldoveni, 857 ruși, 282 ucraineni, 259 evrei etc. Deci, dintr-un total de 1999 lucrători științifici doar 516 erau moldoveni, adică circa 1/4 din total.

In 1971 se produsese o oarecare schimbare, adică din 5 962 lucrători științifici, 2 185 erau moldoveni, adică cca mai mult de 1/3 din total, față de 2/3 cînt prezentau ei în structura populației țării. Aceeași situație este valabilă și în privința efectivului de studenți. Folosim datele anului universitar 1972/1973, cînd din totalul de 42 833 studenți doar 25 753 erau moldoveni.

Timp de decenii, caracterul vicios al sistemului de învățămînt superior din Moldova a dus la o situație în care cota specialiștilor cu studii superioare din economia națională la 1 000 de băstinași printre moldoveni este cea mai joasă în comparație cu alte naționalități din URSS și alcătuia, conform datelor din 1970, cifra de 12 persoane (a se compara cu rușii - 31, azerii - 37, estonii - 35, letonii - 30, georgienii - 48). Corespondător, cota persoanelor de etnie moldoveneană în numărul lucrătorilor care ocupă posturi de conducere și a specialiștilor din economia națională cînt pe departe nu reflectă (datele sunt din 1985 și situația nu s-a schimbat radical, încă) procentul moldovenilor în populația republicii. În medie, cifrele sunt de 47% și, respectiv, 51,9%, iar în unele ramuri este cu mult mai mică. De exemplu: Gosstroi - 12,2% și, respectiv, 33,3% Minmebellprom - 14,4% și 39%, Goscomtrud - 17,6% și 32,6%, Minlegrom - 19,9% și 24,3%, Minstroimaterial - 20,6% și 23,3%, Upribhod - 23,7% și 29,1%, Moldglavgern - 26,5% și 41,1%, Minavtotrans - 27,9% și 34,9%, Gossnab - 27,6% și 42,1%, Minvodohod - 29,4% și 33,7% etc.

Cum de s-a putut ajunge la o asemenea situație? Două au fost căile folosite: prima, prin "importul" muncitorilor din Rusia, socotiti ca "specialiști" și "exporțul" moldovenilor în alte republici unionale; a doua, prin pervertirea sistemului de învățămînt ajungîndu-se ca numărul grupelor de predare în limba română mai ales în instituțiile care au menirea să pregătească specialiști pentru dezvoltarea Moldovei (Institutul Politehnic, Institutul Agricol, Institutul de Medicină) în toți acești ani a fost extrem de mic. De exemplu, în anul de învățămînt 1988/1989 numărul grupelor moldovenești la Institutul Politehnic din Chișinău constituia doar 6,8%, iar la Institutul de Medicină - după ce în 1971 aceste grupe au fost lichidate odată cu predarea unor cursuri și în limba română - au fost redeschise doar în 1987. Pe lîngă aceasta, în 1991 Ministerul Învățămîntului din Moldova finanța studiile a 933 studenți care învățau în republici din cadrul

Supunere
Toată viața, dresorul nu face altceva decât să-i demonstreze leopardului că n-are nici o putere.

Stil
Sîi în genunchi poți să ajungi unde îți ai propus.

Numai că e foarte greu să te mai ridici în picioare.

Nesiguranță
Ce mai mulți pasageri ai Tîtanicului n-au dispărut fiind pe vasul ce se scufunda, ci în bărcile de salvare.

Depozitie
Sîi mai e ceva, onorat tribunal: în vîreme ce eu am luat 300 de prizonieri francezi, el nu are pe însulă decât un ostaș!

Martor
Am văzut și île care pîrău lupul la lepure.

Autodotare
... și uite-așa încet, încet, cu răbdare și calcul și-a construit singur boxa închisorii în care a intrat.

Învință
Chiar în momentul începîrile istoriei sale, omul a avut toate condițiile să meargă

fostei URSS în limba rusă sau ucraineană.

La nivelul anului 1991, chiar dacă unele grupe erau formate din moldoveni, nu peste tot și nu toate disciplinele erau predăte în limba română, indiferent că este vorba de învățămîntul superior sau tehnicoprofesional. Spre exemplificare, arătăm că în anul școlar 1990/1991, la Școala tehnicoprofesională nr. 1 din Chișinău, unde 80% din contingent erau moldoveni, în cele 7 grupe nu toate obiectele se predau în limba română, deși din cele 18 grupe 7 sunt moldoveni, însă la zețari poligrafiști s-a trecut la limba română doar în 1991/1992.

La Școala tehnicoprofesională nr. 6 din Tighina, din cele 20 de grupe 1 era moldovenească, limba de predare este rusă; iar pentru viitor se prevede formarea numai de grupe ruse; la nr. 8 din același oraș din 22 grupe 1 este moldovenească, cînd 70% din populația școlară de aici era moldovenească. La Școala nr. 7 din Chișinău din cele 21 grupe 5 sunt moldoveni, însă numai în 2 grupe se predă cîte 2 obiecte în limba română. La Tiraspol, la Școala nr. 20 din cele 18 grupe 3 sunt moldoveni, și se învăță în limba română un obiect de specialitate și 1 la învățămîntul de producție. Tot la Tiraspol, la Școala nr. 22 sunt 15 grupe, nici una moldovenească, deși 40% din contingent sunt moldoveni. Școala nr. 57 din Camenca are 7 grupe, toate mixte, însă cu limba de predare rusă. Abia în 1991/92 s-a constituit o școală - din cele 25 - cu limbi de predare română - însă pentru copii cu defecții fizice și deficiențe în dezvoltarea intelectuală.

Nu mă voi referi la ceea ce s-a întîmpinat în domeniul culturii. Mă opresc însă asupra cîtorva aspecte ce privesc fondul de carte în bibliotecile publice din Republica Moldova, inclusiv Biblioteca Națională și Biblioteca pentru copii "Ion Creangă". Date în care poți avea încredere avem doar începînd cu 1989, cînd a început un proces de redresare. Din totalul de 28 390 000 cărți, cînt reprezintă fondul total, doar 8 370 000 erau în limba băstinașilor, adică limba română, scriere chirilică sau latină. Deci, la cca. 65% din fondul de carte; iar la cca 35% din populația minorităților naționale revineau 69,4% din fondul de carte. În 1991, la cele 2/3 din populația Republicii Moldova, cînt reprezintă moldovenii, revineau mai puțin de 1/3 din fondul de carte în limba lor (adică 31,4%), 67,4% fiind carte în limba rusă, iar 0,8% fondul de carte în limbi străine (altele decât rusa). În anul 1991, numărul de cărți în limba maternă pe cap de locuitor se distribuia astfel: pentru moldoveni - 3,2 volume; pentru ruși - 33,3; pentru găgăuzi - 0,02; pentru bulgari și ucraineni - 0,08. Poate că aici se găsește și una din sursele importante ale procesului de rusificare aproape totală a acestor populații. O analiză a fondului de carte din biblioteci ne-ar arăta situații și mai grave.

Este adevărat că Ministerul Învățămîntului și Științei al republicii a luat o serie de măsuri pentru a face corecturile necesare, însă ele trebuie aplicate pe un termen mai îndelungat, pentru a evita lezarea unor drepturi ale minorităților. De altfel, unii se pling deja de încălcarea dreptului lor de a păstra veșnic funcții la care aspiră și asupruii de odinioară, acum socotind că au și trebue să aibă și ei dreptul de a dori măcar funcții ce trebuie ocupate după competență și nu prin moștenirea hotărîță cîndva și de undeva, din afara țării...

drept, în două picioare.
Dar și cu mînlile în sus!
Campanie electorală

Odată ajuns în vîrf, alpinistul nu mai poate sări de bucurie decât în jos.

Protecție socială

N-ai de ce să te plângi, Adam! Ai de toate: dar și un măr îți ajunge!

Investigație

... Pornind de la faptul că se știe cu exactitate unde s-a răsturnat carul cu proști, Academia Română face cercetări pentru a afla, în sfîrșit, unde s-a răsturnat carul cu deștepți.

VĂ AJUNG BANI?

Salarial mediu este ireal, iar cel minim, o himeră!

La 27 noiembrie a.c. a fost dată publicitatea o decizie a Guvernului cu privire la compensarea-indexarea veniturilor populației din care cităm: "Având în vedere creșterea prețurilor prognozată pentru ultimele luni ale anului, Guvernul a hotărât să se asigure, începând de la 1 noiembrie a.c., acoperirea cu 100% a creșterii prețurilor la produsele și serviciile la care s-a retras o parte din subvenție la 1 septembrie a.c. și cu 50% a creșterii prețurilor la celelalte produse. În aceste condiții, valoarea compensării - indexării medii pe salarial pentru perioada noiembrie-decembrie va fi de 5 250 lei, reprezentând la nivelul economiei o creștere medie a salariilor de 17,7%".

În realitate, garanțarea compensării-indexării de către Executiv se referă numai la instituțiile bugetare și la pensionari, toate celelalte categorii de salariați beneficiind de aceste decizii doar în limita posibilității societăților comerciale și regilor autonome de a le aplica. Mai mult: compensarea se garantează cîtorva categorii de salariați, în timp ce tăvăgul prețurilor calcă milioane de oameni. În această situație, cetățeanul

își spune pe drept cuvînt - una se decide la Guvern, alta mi se întimplă mie! Ce se întimplă cetățeanului salarial și de ce i se întimplă toate acestea ar trebui mai bine explicate, argumentate, înțelese; între altele, și pentru că cei ce dictează prețurile pe piață motivează acest derajaj al prețurilor prin creșterea salariilor. La Ministerul Muncii și Protecției Sociale există o Direcție de politică salarială. Dr. Constantin Bejenaru, director în această direcție ne-a oferit un bunăvointă unele deslușiri în această problematică. Rezultă că Guvernul nu oferă nimic; el dă numai "semnale" în legătură cu compensarea-indexarea salariilor celor ce lucrează în societățile comerciale cu capital de stat și regile autonome unde salariile se negociază. După aceste semnale, cine și cum se stabilesc aceste creșteri? Fiecare unitate își gospodărește propriile venituri. Conform principiilor de stabilire a salariilor adoptate pentru anul în curs, compensarea-indexarea salariilor individuale (rețineți că Guvernul a stabilit doar o valoare medie pe salarial și o creștere medie pe economie a salariilor), ca nivel și mod de acordare - în sumă fixă sau procentual din salarial de bază - se hotărăște împreună cu sindicatele, în funcție de fondul destinat plății salariilor în perioada noiembrie-decembrie și în raport cu volumul activității desfășurate și posibilitățile financiare ce decurg din acesta. Prin urmare, salariile se stabilesc în limita posibilităților fiecărei societăți comerciale, drepturile negociate urmînd a fi plătite din venituri. Rezultă că ea trebuie să se preocupe să-și asigure aceste venituri.

Intre chingile și "libertățile" de decizie ale S.C. se află și salarialul minim. Aceasta era socotit ca o formă de protecție socială, dar... potrivit reglementărilor, inclusiv celor internaționale, salarialul minim este garantat prin negocieri, nu și în plată. Deci, pînă la 1 noiembrie a.c., pe țară, el era de 12 920 lei. Dacă din diferite motive nu se realizează veniturile sau salariatul nu-și îndeplinește obligațiile, această sumă poate să scăde oricît pentru că nu se garantează nici un procent din acest salarid, după cum, în unitățile cu rezultate mai bune, salarialul minim este permis, potrivit legii, să depășească acest plafon.

Guvernul Văcăroiu a stabilit ca de la 1 ianuarie 1993 să fie soluționată problema garanției în plată, în întregime sau cel puțin parțial, a salariului de bază minim. Fără îndoială că Executivul nu va "da" nimic pentru acesta, soluțiile vor trebui să fie găsite tot de către cei care conduc.

Reguli asemănătoare funcționează și în ce privește iluzia salarialului mediu, considerat de omul de rînd a fi o măsură a traiului decent, care cum satisfăcător pentru cerințele de zi cu zi. Dar nu este așa, după cum, salarialul minim - ni se spune - nu se poate corela în nici un chip cu ceea ce se înțelege prin "pragul sărăciei". Dar cum încă nu s-au încheiat calculurile pentru definirea exactă a ceea ce se poate înțelege prin "pragul sărăciei", după cum spunea premierul Văcăroiu la prima sa întîlnire cu ziaristi, o lăsăm și noi baltă, pentru că s-ar putea ca, pe firul cifrelor și faptelor de viață, să ajungem, cinești, la ce tristă concluzie! Deci, salarialul mediu brut pe economie, ar trebui să fie de 28 250 lei, (23 306 lei net); în realitate se înregistra în octombrie 24 477 lei în administrația publică locală, 22 774 lei în comerțul cu ridicat și amănuntul, 60 585 lei în ramura petrolierului. Dar, valoarea lui poate fi extrem de variabilă chiar în sinul aceleiași ramuri, sau întreprinderi, putîndu-se afirma că se plătește

un salarid mediu de ... dar în realitate valoarea lui să nu se regăsească în nici un salarid și să fie mult sub cifra publicată.

Fără îndoială că sporirea unor venituri dă bici cursei prețurilor, care apăsa serios și buzunarele celor la ale căror modește pensii sau salarii de la buget se mai adaugă acele sume care nu reușesc să compenseze saltul necontrolat al prețurilor, dar mai ales al acelora care vor primi compensații dacă și cît pot oferi societățile comerciale unde muncesc. Ne produce frisoane "spectacolul" cînic oferit de comerț la numai cîteva ore de la anunțarea hotărîrii Guvernului din 27 noiembrie a.c. cu privire la compensări-indexări. Toate produsele importante, mai ales cele de necesitate zilnică, după ce în noiembrie fusese scumpită serios în două reprise, au apărut cu prețuri majorate, în cel mai fericit caz cu cîțiva buni zeci de lei. Nu este de mirare deci că numeroși oameni fac dramatică mărturisire: "Ne temem pentru ziua de mâine, ne temem că nu vom avea cu ce să trăim". Se invoca de fiecare dată scăderea productivității muncii, declinul sever al producției. Este o realitate. Ar urma să se clarifice cauzele, fără a acoperi neputința unor conduceri care-i arată cu degetul, mai des decît trebuie, pe salariați.

GEORGETA RUȚĂ

... Doar pentru strictul necesar sau nici pentru atît

...

Sondajul de opinie la care ne-am referit a fost realizat înainte de 1 noiembrie a.c., deci înaintea ultimelor mari valuri de scumpiri. De aceea, în raport cu presiunea actuală a prețurilor, unele opinii ne pot apărea a fi chiar "senin". Dacă senin se poate numi răspunsul că salarialul ajunge doar pentru strictul necesar sau nu ajunge nici pentru atît!

■ Muncitor IMGB, 42 de ani, divorțat, cu un copil: Salarial mediu de 22 000 - 23 000 de lei, în raport cu prețurile, îl consider nesatisfăcător. Am o leaflată de 23 000 lei care îmi ajunge doar pentru strictul necesar. Avînd și un copil este într-adevăr neîndestulător.

■ Laborantă, șomeră, necăsătorită, 28 de ani: Nu pot să cred că este real salarial mediu pe țară de 23 000 lei și chiar dacă ar fi - nu poate satisface cerințele. În ce mă prijește, ajutorul de șomaj, de 10 000 lei este sub necesitățि.

■ Inginer auto RATB, 32 de ani, căsătorit, fără copii: Un venit lunar la nivelul a ceea ce se evaluează a fi salarial mediu pe economie îl consider nu numai ireal, dar și nesatisfăcător. În ultima vreme am realizat o medie a cîstigului lunar de 20 000 lei și, împreună cu soția, avem un venit de 38 000 de lei. Cumpărăm numai strictul necesar, iar acest necesar este extrem de modest.

■ Inginer mecanic, șomer, 29 de ani, căsătorit: Primesc un ajutor de șomaj de 13 000 lei, iar soția, studentă, bursă de 8 000 lei. Împreună nu atingem valoarea a ceea ce se cheamă salarial mediu. Nu avem alte venituri și trăim mai mult decît modest.

■ Electronist IPRS, 28 de ani, necăsătorit: De cinci luni primesc doar 60% din salarid, adică 14 000 lei. În curînd nu voi mai avea nici acest venit, care este sub limita necesităților.

■ Lăcătuș CTC, 40 de ani, căsătorit, trei copii (unul șomer, al doilea elev, al treilea - la grădiniță): Am 20 000 lei lunar, iar veniturile totale ale familiei sunt de 30 000 lei. Foarte modest pentru cinci persoane! Pentru a înțelege mai bine situația noastră, parlamentarii ar trebui să primească cît și un munci-

tor, iar guvernancii - nu mai mult decît un șef de secție.

■ Lăcătuș IMGB, 40 de ani, căsătorit, doi copii școlari: Salarial lunar de 27 650 lei, care reprezintă și veniturile familiei noastre, nu ne ajunge nici pentru strictul necesar. Ce poti cumpăra acum cu mai puțin de 7 000 lei de persoană? Deși salarialul meu este superior mediei pe țară, în raport cu costul vieții este inferior celui primit în anii 1988-1989.

■ Profesor, Școala generală nr. 128, București, 38 de ani, căsătorit, doi copii elevi: În domeniul nostru salarial mediu este de 18 000 lei, sub media pe țară. Eu primesc 36 000 lei lunar, întregul venit al familiei mele, formată din patru persoane, fiind de 50 000 lei. Ca profesor de sport nu am posibilități de a obține alte venituri. Ceea ce avem ne ajunge la limita supraviețuirii.

■ Sculer matriță IMGB, 32 de ani, căsătorit, doi copii: Salarial mediu ar trebui să fie 42 000 lei. Eu primesc 26 000 lei și această sumă reprezintă singurul venit al familiei noastre, care satisface la limită cerințele unui trai modest. Nu v-aș da detalii despre această "limită"!

■ Economistă, ISPH, 30 de ani, căsătorită, doi copii preșcolari: Am un salarid de 30 000 lei și împreună cu soțul meu obținem 60 000 lei. Venitul este sub limita unui trai civilizat.

■ Tesătoare, 45 de ani, căsătorită: Primesc 16 000 lei salarial brut. Numai împreună cu soțul realizăm ceea ce se spune că este un salarial mediu - 24 000 lei. Daci "media" noastră este și sub așa-numitul salarial minim. Ce să vă mai spun despre cum trăim?! ■ Tehnician principal, S.C. "Faur",

45 de ani, căsătorit, un copil. Se spune că în întreprindere noastră salarial mediu ar fi de 35 000 lei. Nu știu dacă este așa. Eu primesc 22 000 lei și în familie dispun de 36 000 lei. Ceea ce este insuficient.

■ Tipograf pensionar, 60 de ani, văduv: Primesc 15 000 lei, trăiesc modest, dar nu văd de unde să-ri putea de mai mult; țara este în imparație.

■ Profesoară pensionară, căsătorită, un copil: Pensia de 16 000 de lei este sub nivelul prețurilor și necesităților; soțul meu cîștigă 25 000 lei lunar, deci cam peste media convențională, dar pe un membru de familie venitul este egal cu salarialul minim. La acest standing ne ridicăm și noi.

■ Medic, 26 de ani, căsătorită: Se spune că media pe sectorul nostru este de 30 000 lei. Eu primesc 18 000 lei, deci sub media sectorului de activitate și sub media pe economie.

■ Asistentă medicală, 45 de ani, căsătorită, doi copii: Primesc un salarid de 23 000 lei, iar soțul meu, aproximativ egal. Sîntem sub sau la limita mediei salarialului din domeniul activității proprii. Nu avem altă sură de venituri și, la nivelul actual al prețurilor, salariile se dovedesc a fi foarte mici; cu greutate, cu multe, foarte multe calcule poți să-ți asiguri existența, hrana modestă de zi cu zi.

■ Desenator tehnic, 39 de ani, căsătorit, doi copii: Este foarte greu cu un singur salarid, și acela de 18 000 lei (cine mai poate să-ri este salarial mediu în domeniul nostru, pentru că veniturile șefilor sunt necunoscute, poate că media aceea spectaculoasă de 24 000 de lei rezultă din multele zeci de mii primite de ei). Nu ne putem asigura nici strictul necesar.

■ Maistru, LAROMET, 46 de ani, căsătorit, doi copii: Primesc 38 000 lei, dar soția este șomeră, iar media în casă este sub 13 000 lei. Deci, veniturile noastre nu sunt satisfăcătoare. Si mulți alții din prietenii și cunoșcuții noștri sunt în aceeași situație, nici ei n-o duc prea bine. Cu protecția copiilor "sîntem" la pămînt!

DECALAJUL CATASTROFAL AL VENITURILOR

CE ARATĂ UN SONDAJ DE OPINIE

La Facultatea de Sociologie-Psihologie a Universității "Spiru Haret" din București a fost inițiat un studiu asupra uneia dintre problemele cu un puternic impact asupra condiției umane în țara noastră - aspectele de viață ce decurg din nivelul actual al salariilor raportate la dinamica actuală, încontrolabilă și imprevizibilă a prețurilor. La această cercetare de teren au participat, sub conducerea prov. univ. dr. Paula Stoleru-Constantinescu, studenți: Daniel Popescu, Penelopă Iancu, Gabriela Cristea, Diana Petrică, Cătălina Pogorevici, Loredana Păduroiu, din anul II al facultății, și Francisca Nanca, Loredana Teleanu, Manuela Constantin, Gabriela Roman, Grigoreta Vocaină, Eugenia Ghimpețeanu, Claudia Daniliuc, Dionisie Popistaș, Dorel Stan, din anul I.

Participanții la ancheta de opinie, preocupăți de a da un sens pozitiv cercetărilor psiho-sociologice de teren, de a reține semnalele asupra urgentei unor măsuri de protecție socială, s-au opriți nu numai asupra

coordonatorilor de ordin economic sau statistic - global, ci și asupra dimensiunilor socio-umane concrete, diferențiate și individualizate. O primă observație se referă la diferențele mari între salariile subiecților investigați. Se ajunge chiar la un raport de 1/20, dacă avem în vedere întreaga gamă de venituri, de la 5 000 - 6 000 lei la 100 000 - 120 000 lei.

Aceste venituri reprezintă pensii, ajutoare de șomaj, venituri realizate din activități pasageri, salarii obținute în societăți comerciale, regii autonome, instituții bugetare, firme particulare, o mare pondere avind salariile care se situează sub media pe țară și chiar sub media sectorului de activitate. O altă importanță observată privește afirmația repetată că un trai decent se poate asigura numai dacă venitul pe o persoană în familie se cîfrează în jurul sumei de 35 000 lei. Opiniile majorității celor intervievați cu privire la salarialul mediu al populației evaluară la data sondajului la 22 000-23 000 lei și formulate în termeni drastici: "nu este real", "este f.f. prost", "indiscu-

CE ȘCOALĂ NE TREBUIE

Răspunsuri pe stradă:

- ... Un învățămînt superior încă de la grădiniță...!
- ... O "școală de meserii" pentru părinți și una pentru reprezentanții puterii...!
- ... Ce lucru mare, libertatea asta! Eu acum pot spune exact ce gîndesc, pot face tot ce vreau. Dar, atenție: cine audă ce zic?... Si dacă vreau să conduc o Honda, cine mi-o cumpără? RESURSE, domnule, resurse pentru COMUNICARE și RESURSE pentru ceea ce dorim să FACEM ar trebui să ne dea ȘCOALA...!

Acheta noastră în serial râmne deschisă tuturor celor care "văd idei" sub forma unor proiecte concrete, înfățișind STRUCTURI ȘI FUNCȚII ale unei Școli ce și-a recășită dreptul la singurele sale TRADIȚII, la rădăcini, în a cărei coroană științifică, înaltă, nu doar extraordinare realizări TEHNICE să și aprindă chemările ci și o nouă GÎNDIRE, eliberată de dogme, o nouă DRAGOSTE. Inaugurarea o fac astăzi: Acad. ȘTEFAN MILCU, conf. univ. dr. MARIA CURTEANU, dr. VLADIMIR EŞANU - membru corespondent al Academiei de Științe Medicale, dr. docent VICTOR GIURGIU - membru corespondent al Academiei Române.

O ȘCOALĂ - bazată pe APTITUDINI

Conf. univ. dr. MARIA CURTEANU: Timizii, cei lipsiți de răspundere sau de inițiativă, egoiști, arivisti nu au ce căuta în medicină, în profesioni care cer curaj, promptitudine, capacitate de a-ți asuma riscurile, dăruire dezinteresată față de semenii. De ce la admitemea în facultăți, școli profesionale, postliceale, colegii, nu s-ar da "teste de aptitudini"?

În cele ce urmează mă voi referi la economiști.

Viitorul economist ar putea fi recunoscut după o anume forță de imaginare, de structurare a unor experiențe mentale (el nu poate exprima nimic "pe viu" și nici în laboratoare clasice de chimie, fizică, filozofie). Notiuni clare, - de economie - gîndire împede, autonomă... Cum să le testezi dacă (să sperăm că nu se va mai întâmpla la viitoarele concursuri de admiteme) nici una din facultățile Academiei de Studii Economice nu a avut drept materie obligatorie de concurs ECONOMIA (ci numai matematică a fost obligatorie)... Cît despre TESTELE de aptitudini... ele au fost "sublime" în acest context.

Nici testelete de cunoștințe nu au fost la înălțime, întrebările și varianțele de răspuns fiind astfel formulate încît mobilitatea criteriilor puteau pune în încurcătură chiar și pe un candidat bine pregătit. Toate răspunsurile viitorilor economiști la teste ar trebui să

fie însotite de o întrebare, absolut obligatorie în viața ulterioară a profesionistului: "De ce? De ce atăales acea variantă și nu alta?"

"De ce..." s-a procedat așa într-o unitate de învățămînt superior unde activitatea cadrelor didactice (modernizarea cursurilor, editarea de manuale, studii, cursuri) este intensă și întrul total lăudabilă - mă întrebă? Cred că este un exemplu de ceea ce înseamnă o conducere prea centralizată (dinspre minister) a învățămîntului. Este unsemn că, autonomia universitară nu se jîne încă bine pe picioare.

O ȘCOALĂ A AUTONOMIEI creațoare

Dr. VLADIMIR EŞANU, membru corespondent al Academiei de Științe Medicale: Preapătini înțeleg pînă în profunzime ce înseamnă, de fapt "Autonomia universitară". Nu o autonomie administrativă, o descentralizare bruscă și formală nu sînt de ajutor. Autonomia gîndirii și PERSONALITATEA PROEMINENTĂ a Universității, valoarea ei ȘTIINȚIFICĂ și UMANĂ fiind de apreciat.

Primii pași adevărați spre autonomia universitară se pot face numai cu dezvoltarea gîndirii creațoare, a răspunderii individuale și colective față de formele concrete ale acțiunilor ei.

Ar trebui înălțată grăbnica "modă" encyclopedismului, a "inventariilor" cunoștințelor, a "capitalizării" ne-rentabile de idei. Nu "capitalizare" ci

"metabolizare" dacă vreți (sub formă de proiecte, planuri de perspectivă mai îndepărtată sau mai apropiată) să cerem de la bun început, studenților, să-i încurajăm în exerciții și jocuri pe marginea cunoștințelor dintr-un domeniu sau altul (ați văzut că se pot face filme de animație interesante pe teme ecologice? Dar cîte jocuri ingenioase, relaxante și pline de învățămîntul nu ar putea inventa în toate domeniile studenții noștri?)!

Simpla eruditie nu mai reprezintă (poate că n-a fost niciodată) o valoare.

Dacă în școala primară copiii învăță să scrie, să citească, să socotească (și învățăturile acestea sunt exprimate prin VERBE) să continuăm prin a-i învăța nu doar ISTORIE, GEOGRAFIE, ECONOMIE sau MEDICINA (materii exprimate prin SUBSTANTIVE) ci și cum să gîndească, să simtă, să se orienteze, să se poarte, cum să compare lucrurile între ele, să le analizeze, să le evaleze, cum să creeze ceva cu totul nou și cu totul personal, ceva mai mult decât UTIL - ceva necesar în domeniile care le sunt apropiate... În momentul re-introducerii VERBELOR în învățămînt presim că adevarata AUTONOMIE UNIVERSITARĂ va fi pe aproape.

ȘCOALĂ a CERCETĂTORILOR de ELITĂ

Dr. doc. VICTOR GIURGIU, membru corespondent al Academiei Române: După 45 de ani de domnia comunistă, după încă 3 ani de confuzie, specifică perioadelor de tranziție, învățămîntul românesc cunoaște, evident, o perioadă de criză. Ea se caracterizează, printre altele, prin hiperproducția de unități școlare cu statut incert. "Diploma universitară" reprezinta înainte un avantaj în sine (indiferent dacă "studii superioare" erau valorificate superior sau nu). De aici, după detenta bruscă, afluxul lacom spre universitățile private care s-au înmulțit ca ciupercile.

Poate că mai folositor ar fi un an întrig de cursuri sub formă de PRESTĂRI (de cunoștințe, de aptitudini și deprinderi) pentru PROFESIE. Autoeliminarea, PRE-SELECȚIA, ar putea opera candidații însăși.

Numărul de facultăți poate fi armo-

natizat cu cerințele reale de specialiști după ce nou înființata Comisie Universitară (de atestare a CALITĂȚII cadrelor didactice) își va fi făcut pe deplin datoria. Numai că și aici ne apar anumite dificultăți. Poate că mai mult decât Legea învățămîntului, ne este necesară astăzi o concepție clară în privința REFORMEI din acest complex domeniu. Ca să ne limpezim cît de cît, avem nevoie de răspunsuri la următoarele întrebări esențiale:

II. CARE ESTE STRATEGIA de

aceasta, firește, este o altă problemă.

Nu trasați linii rigide, nu ridicați granițe de netrecut între disciplinele de studiu, dacă nu vreți să vă treziți la un moment dat că sunteți specialiști într-un domeniu care nu mai există. Nu priviți fix, nu râmîneți "centrali" pe domeniul dv. de interes. Ca orice lucru privat îndelung, vă poate induce în eroare pentru că dimensiunile lui cresc exagerat, percepția se deformează.

Cît despre capacitatea de a comunica - aceasta nu-i un "dat" natural. Nici nu se învăță odată cu vorbirea, cu înșuirea limbii materne sau a altelor limbi. Ea cere cultură, știință și putință de a face conexiuni, de a stabili "conexiuni diverse" cu semenii și mai cere un antrenament scris și neîntrerupt în știință, tehnică și arta de a COMUNICA. Nici un elev sau student și nici un cercetător-elev sau student la școala cunoașterii omenești - nu are dreptul să neglijeze comunicația. Prea puține lucruri le-am descoperit noi însine, majoritatea imensă a cunoștințelor o primim de la alții. Si ceea ce primim avem DATORIA să transmitem mai departe, altora. Clar, împede, atrăgător. Făcînd mereu conexiuni, regîndind stucturile, sistemul nostru de cunoștințe. ȘTIINȚA nu aparține cercetătorilor, prin definiție ea este a OAMENILOR. Centrul ei de iradiere este, în mod firesc, ȘCOALA.

ANSAMBLU și care sunt STRATEGIILE pe DOMENII COMPONENTE privind perfecționarea învățămîntului românesc?

III. CINE și CUM evaluatează POTENȚIALUL DIDACTIC al facultăților (de stat sau private)?

III. CUM să obținem transformarea reală (și nu forțată, peste noapte, cum a vrut-o dl. Stolojan) a CATEDRELOR în CENTRE de elită ale CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE FUNDAMENTALE?

NICOLETA POPESCU

tem în favoarea unor dezbateri serioase și fertile, care să evite disputele sterile și să reprezinte o contribuție la inaugurarea și fundamentearea unor opțiuni posibile și soluții dezirabile marilor și gravelor probleme care, astăzi, fac parte din viața noastră a tuturor.

"Opinia Națională" își deschide paginile tuturor celor care doresc să participe la un astfel de dialog. Sperăm să se folosească de această posibilitate cît mai mulți oameni care pun la înimă treburile țării - oameni din producție, ca și din sferele activității intelectuale, cetăteni simpli, dar și reprezentanți ai puterii, administratori ai bunului public și expoziții ai cercurilor de afaceri, cercetători ai fenomenului politic și practicieni ai politicii. Cu o condiție: să discute problemele țării din perspectiva țării; pentru că nu vom accepta să transformăm "Opinia Națională" într-o publicație îngust-partizană. Nu vrem în nici un caz să implicăm presa vreunui partid,oricare ar fi el, ori să fim purtătorii vreunui interes parohial, oricare ar fi exponentul acestuia.

Doresc deplin succes colegilor, tuturor celor care și unesc strădaniile pentru ca "Opinia Națională" să-și găsească drumul către mintea și sufletul cititorului.

Decembrie 1992

PROBLEMELE ȚĂRII din perspectiva țării

(Continuare din pag. 1)

caracter public și răspunzînd unor cerințe publice. Toate veniturile Fundației sunt folosite pentru acoperirea necesităților de învățămînt: crearea unei baze tehnico-materiale corespunzătoare, asigurarea spațiilor necesare, plata colaboratorilor, precum și pentru desfășurarea activităților de cercetare științifică și culturale. Subliniez în mod deosebit că, începînd cu acest an universitar, reușim să acordăm primele burse de studii ale Fundației "România de Miine", alocînd în acest scop 5 milioane lei - sumă care provine din activității cultură-științifice ale Fundației, fără să afecteze taxele studenților.

Statutul Fundației definește cu claritate caracterul său independent, neguvernamental și nepolitic. Fundația se dezvoltă și se manifestă în strictă conformitate cu această prevedere statutară, refuzînd orice alianță partizană, ideologică și politică, este interesată în cel mai înalt grad în tot ceea ce privește dezvol-

tarea țării, este profund atașată interesaților naționale pe care le servește și e hotărît să le servească înțelit de asemenea cu mijloacele și modalitățile proprii.

Tocmai unei astfel de înțelegeri a atitudinii și rolului Fundației îi dă expresie apariția "Opiniei Naționale". Dorim ca această publicație să fie o tribună de dezbatere temeinică și aprofundată a tuturor problemelor fundamentale ale dezvoltării țării. Conținutul și desfășurarea tranziției, înfăptuirea reformei și problemele asigurării protecției sociale, condițiile și cîile relansării economiei românești, situația și modalitățile restrucțării, retehnologizării și revigorării industriei și ale reașezării agriculturii românești în urma schimbărilor structurale produse în acest sector, problemele privind învățămîntul, cultura și cercetarea științifică, cele ale ocrotirii sănătății, ale promovării intereselor naționale ale României în condițiile noilor realități geo-politice din Europa și din

lume - iată cîteva din direcțiile în care dorim și vedem angajată "Opinia Națională".

Vom încerca să realizăm abordarea acestor probleme pornind de la propria analiză și interpretare a datelor evidențiate de realitate. Avem părerile noastre despre aceste realități și ni le vom afirma cu claritate și cu dorința de dialog cu oricine, interesat în dezbaterea sinceră și civilizată a problemelor. Sîntem gata să începem acest dialog pornind de la realitatea crudă și dureoasă în care se află România, în condițiile unui declin tot mai accentuat al economiei, deprecierii pînă la nivele periculoase a avuției naționale, creșterii inflației și a somajului, extinderii corupției și a stării de incertitudine în viața publică și cea privată a oamenilor.

Împărtășim, desigur, părerea că tranziția și reforma presupun costuri economice și sociale. Dar, ca cetăteni ai acestei țări, nu putem rămîne indiferenți cînd, în numele

inevitabilității acestor costuri se promovează și se justifică politici care subminează însă condițiile de existență ale poporului român și nu vom ezita să afirmăm adevărurile la care ne conduc analizele realităților țării, și atragem atenția forțelor care determină astăzi liniile evoluției țării asupra răspunderii ce și-o asumă pentru înșușirea destinul României și al poporului român. Pentru că actualitatea confruntării privind ritmul și conținutul reformelor nu au doar efecte imediate sau pe termen mediu, ci se referă și la cîile de perspectivă ale dezvoltării țării. Poporul român a respins totalitarismul de orice fel, a optat ferm pentru valorile libertății, ale democrației, care să definească întreaga viață a societății: politică și economică, raporturile sociale, condițiile de existență și de manifestare ale individului. Nu este însă un secret pentru nimeni că noi suntem pre-ocupati de pluralismul politic și economia de piață pot avea și au sensuri și conținuturi diferite.

Fără să ne lăsăm antrenări în aceste confruntări politico-ideologice, ne vom pronunța asupra problemelor menționate de pe pozițiile intereselor naționale ale țării și poporului român, cu sentimentul răspunderii ce ne revine fiecăruia în apărarea și promovarea acestor interese. Sîn-

OPINIA națională

SUPLIMENT

Publicăm fragmentul oferit revistei noastre de autor:

Vînătoarea

"Atunci a fost primul semn - se gîndise mereu din noaptea aceia Ilie Gaiță. Atunci cînd n-a vrut să iasă dopul din stică. Pe urmă cînd s-a înșepenit brencheul pe țeavă și a crăpat gura puștii. Trei semne au fost, la rînd, unul după altul și noi n-am băgat nici unul în seamă. Al treilea ar fi trebuit să ne trezească pe toți, atunci însă eram toți prea capsați și intrase în noi veselia lui Vișină, însă al treilea a fost semn adeverat. Și vedea capra cum se întorsese din drum și venea spre ied uitindu-se la ei cum s-ar fi uitat un om, fiindcă era lumină ca ziua. El băuseră pînă în scăpătat două sticle la umbra unui fag crescut pe un dîmb ridcat deasupra lacurilor, ascunsă de o tușă de salbă moale, care-i și amețise cu miroslor ei de cînd începuse scăpătatul soarelui. Titu se rezemase cu spatele de tulipina groasă a fragului, cu pușca încărcată pusă pe iarbă, în dreptul mîinii drepte, și după ce da sticla mai departe lui Gaiță sau lui Spumă, cum se rîndau ei, strecuă degetele la trăgaci și se juca pe ciocurile acestuia. Vorbeau în șoaptă fiindcă Ilie Gaiță zârise în marginea dinspre pădure a lacului, în stînga lor, cum stăteau ei cu fața la lac, un ied pipiriu, nu putea să aibă mai mult de două-trei luni, să fi fost fătat prin aprilie, însă era frumos și se putea bănuî că e țap după felul cum pășea și după felul cum ridică ambicioș capul și îl ținea pe spate ca și cînd ar fi presimțit coarnele. Ieșise din buza pădurii tropăind ușor, cum fac țapii bătrâni, pe urmă se repezise în poieniță care despărțea lacul de pădure și începuse să pască, dar rîzgîiat, smulgea un smoc de iarbă, mai tropăind nițelus din picioarele ca niște chibrituri, ridică botul spre soare și parcă ar fi strănatul în cauza luminii, pufăia pe hările abia ghicite de unde îl priveau ei și iar dădea capul pe spate, mai făcea doi pași, înfingea botul în iarbă și parcă ar fi smuls-o și cum era soarele în asfințit, blana lui, și așa roșie, parcă ar fi fost el tot un bulgăre de foc. Din cînd în cînd se oprea și întorcea scurt capul spre pădure și rîmînea așa secunde întregi, apoi ca și cînd și-ar fi luat delegarea de care avea nevoie începea să pască mai așezat și Ilie Gaiță știuse că în pădure e capra; sta, sigur, la lizieră și îl supravegherea. Titu Vișină ridicase și el pușca și îl luase la ochi, se uită la pieptul lui pe linia de ochire iar virful cătării îl fixase acolo unde credea el că ar fi fost inima lui.

- Vătu - zise Spumă cel mic. Vine și murăsa acum și cînd ieșe luna vine și tas-o. Șă numai pe lună ieșe.

Soarele se scufundase ca un ou spart, numai gălbenușul, la capătul Lacurilor negre, printre sulitele stufului cu măciulii de catifea în virful lor și cerul se naclăise și el, nu mai ardea, se făcuse o picătă și în loc să se mai stingă din vîpnie, din lac

ieșea acum o dogoare cu miroslor de nămol încins și urca greu pînă la ei, de Dîmbul cu fag, cum i se și spunea locului.

- E bun - zise Titu Vișină ținînd cătarea puștii în dreptul inimii căpriorului. Sfîrșie pe jar. Roadeam la costițele lui pînă la ziua. Știi cum se topesc în gură? Și mie, din iedul de căprior, costițele îmi plac cel mai mult.

- Parcă de astă mi-ar părea rău - zise Spumă cel mic care se și uitase cu sticla în dreptul gurii, nici nu bea, nici altuia nu se îndura să-i dea. Mai era jumătate din sticla a două și tot așa se chinuise să cu dopul pînă să-l scoată, căci la amîndouă, din graba sau din lenea lucrătorului, pluta fusese forțată să intre pe lat.

- De ce să-ți pară rău? Nu l-a lăsat pe el Dumnezeu sau cine l-o fi scos acum, înaintea noastră, ca să-l mîncăm noi? Mie nu-mi pare rău de nimic pe lumea asta. Cui îl pare rău de mine că mie mi-e foame și asă mîncă și eu o costiță de ied pe jar? - și începuse să rîdă și să se șteză ca un gîscan cu obrazul lipit de patul puștii și ochii pe cătarea alămită din virful țevilor. E numai bun și ar fi cazul să-l luăm acum și să facem focul.

- Nu, nu, îi împinse țevile puștii într-o parte Ilie Gaiță. Nu e bun. Stăm să vină tas-o, pe lună, și atunci facem și focul, se mai și răcorește, altfel cum e dogoarea asta acum, dăm dracului foc Măgurii.

- Ce-ar fi? - se bucură Titu Vișină. Să ia foc lacul întii, să înceapă să sfîrșească trestia și pe urmă să înceapă să ardă fagii și pinii. Ar fi cel mai mare foc de pe fața Cornului caprei. S-ar duce vestea în toată lumea. Și cum e acum, nici n-ar avea cum să-l stingă și nici cine să-l stingă. O lună de zile ar arde!

- La taci, nu mai sășii! - îl opri Ilie Gaiță căruia nici nu-i plăcea toată povestea lui Vișină. La taci, că să-întors iar iedul către pădure; ori ieșe și măsa în poiană să se ducă la adăpat, ori mai ieșe vreun vătui mai pieptos. Titu Vișină luă sticla din mîna lui Spumă și iar începu să se prostească turnind pe gît ca într-o pîlnie. Stătea cu capul dat pe spate și turna de sus.

- Acum nu mi-a tremurat mîna de loc - se lăudă el. Drept în bură să-dus. M-a răcorit! Acum m-a răcorit definitiv. La să mai luăm noi iedul la ochi.

La capătul dinspre Sacot al Lacurilor negre mai râmăsesese o dungă singherie, zimătă de sulitele trestiilor, din tot ce fusese soarele atît mai stăruia pe cerul care începea să învînească ușor, însă lumina stăruia întreagă, nu mai orbea ca pînă atunci, se făcuse cuminte și parcă ea ocrotrea liniștea pustie de după asfințit. Titu Vișină cobora leneș cu cătarea puștii de vînătoare pe deasupra trestiilor spre poiana unde păștea căpriorul și se bucura

IARBA VÎNTULUI este capodopera lui Dinu Săraru

D.R. POPESCU

care se ridicase din genunchi în picioare, căci acolo unde păștea ieudul nu se mai vedea nimic.

- Jos! - spuse Titu Vișină care și el se ridicase în picioare dar iedul tot nu se vedea. Ceva mai încolo începu să se clătească o tușă de pălămidă apoi parcă ceva ar fi scuturat-o de la tulipină, începu să tremure și floarea albăstruie.

- Se zbate, zise Ilie Gaiță, dă din picioare, a căzut peste tușă de pălămidă. Ce dracu făcușă, domnule? Chinuiești bietul pui! Dă pușca încocace și mai mult îi smulse pușca din mînă. Însă atunci ieșă din pădure capra și porni mărunt spre locul unde floarea albăstră de pălămidă încă mai tremura. Călcă ușor, ca în vis, parcă nici nu atingea iarbă înaltă și nici un fir nu se clintea sub copitele ei, plutea și ținea capul ridicat sus, cu urechile înălțate și pe măsură ce se apropia de tușă de pălămidă merkul ei se încetinea; acum cu adverărat parcă ar fi plutit. Încetase și floarea de pălămidă să mai tremure, dar numai că o părere și capra pășea acum rar, un pas, altul, un pas, altul și iarbă nu se clintea din locul ei, nu mai avea, poate, nici doi metri pînă la tușă de pălămidă și Ilie Gaiță crezu că se înecă, i se tăiese răsuflarea de tot, simțea cum i se umflă pieptul și obrajii și ochii i se împărienesc și atunci floarea albăstră de pălămidă începu să se scuture și mai tare și el ridică pușca la ochi căci nu mai avea încotro! Și nu se auzi nici o mișcare, nici unul din ei nu mai respiră, nici Titu Vișină pe obrajii căruia șiroia o lacrimă, și el stătea cu ochii pironiți pe obrazul albăstru al florii, nu se auzi nici o mișcare și totuși capra întoarse capul spre ei. Ajunsese în dreptul tufei de pălămidă și se oprișe și după ce îi privise pe ei, lăsându bolul în jos, dar tot o secundă.

Cit să fi fost? se gîndeau Ilie Gaiță. Cit să fi fost? Nu putea să fi fost mai mult decît o secundă și iar întorsese capul spre Dîmbul cu fagul bătrîn unde stăteau ei ascuși și de unde izbucnise plesnitura ca de bici de cînepă udată prea rău. Se vedea ochii ei negri cum se uitau spre Dîmbul lor și el era sigur că printre frunzele de cătină îi vede, nu se putea să nu-i fi văzut.

- Ce făcușă, mă, nemernicule? - spote Ilie Gaiță și în dreptul cătării ajunse pieptul cafeniu al caprei și pata aceea albă, ca o steluță. Acum bubuitura cutremură toate văile pînă dincolo de Sacot unde curgea Cerne, cît mai râmăsesese din ea, gresia argintie de pe fundul ei uscat de secată.

- A crăpat țeava - strigă Spumă cel mic. A crăpat țeava puștii! strigă el a doua oară dar Ilie Gaiță tot nu-l auzi.

- Pîngi ca prostul - zise el, uitindu-se la Titu Vișină, acum pîngi degeaba".

În numărul următor:

Proză inedită
de

Paul Anghel

cum scriș cu un creion ascuțit.
- Stai! - se atunci Ilie și abia îi se umărul degetelor. Mișca neamă el iar. Apoi, cu arătătorul în-

se cu privirile pe dunga albăstruie a țevilor, spre cătarea de alamă.

- Cîte ceasul? - întrebă Titu Vișină tot șoptit și Spumă se aplecă sub mîna lui stîngă și citeașă mersul lîmplilor negre pe cadranul cu calendar.

- Opt și jumătate - spuse el, dar Vișină nu auzi șoapta lui sau nu o înțelese.

- Cît? - spopti și Spumă se aplecă iar sub mîna lui să mai citească odată ca și cînd nici el n-ar fi fost sigur de ce spusese și chiar băgă de seamă că nu cîsite bine.

- Nouă - șopti el mai apăsat, nouă.

- Ce să mai așteptăm? - întrebă Titu Vișină care ținea încă țevile puștii lipite de pieptul căpriorii încremenite între frunzele de cătină. Nu mai aveam ce aștepta. Dăm întii iedul jos și cu focul al doilea dăm și capra. Tapul, la noapte. Pînă atunci roadeam în liniște o costiță.

- Nu, nu! zise Ilie Gaiță. E prea devreme, mai stăm!

- Dacă - mai stăm începe să - m i tremure mîna, - zise Titu Vișină și încet începă alunecă cu țevile de pe pieptul căpriorii spre locul unde iedul păștea acum înlinșit. Cînd ieșise capra în gura pădurii o simțise și se mai întorsese odată cu capul spre ea, apoi fluturase scurt cu urechile lui mici între care Ilie Gaiță văzu cum se ridicau vîrfurile celor două cornițe, parcă atunci, de cîteva zile numai răzbișteră blănita cafenie care le ținuse ascunsă și în lumina cu minte se ghicea bine luciu lor negru.

Fluturase urechișele și se aplecase să pasăcă, nu se mai răsfăta ca pînă atunci, păștea harnic și aşa ajunse în mijlocul poienii.

- Mai stăm nițel, șopti Ilie Gaiță care își ascuțise auzul pentru că era sigur că nu trebuia să mai treacă mult pînă cînd se va auzi înăuntru pădurii tropăitul tapului și lătratul lui scurt, ca și cum și-ar fi dres glasul și se bucura să-l audă, îi venise dor de răgușeala glasului de țap și nu putea, nu era chip să nu fie, undeva în spatele caprei, care stană de piatră se făcuse în buza pădurii, iar ochii numai puiul ei îl vedea și așa păștea și el fără nici o grijă.

- Dacă nu trag acum, începe să-mi tremure mîna rău! - șopti Titu Vișină care se oprișe cu cătarea deasupra piciorului stîng, exact acolo unde ar fi trebuit să fie înima, însă cătarea i se păru că începe să joace ușor încît se ambicioñă să strîngă cu mîna stîngă mai tare pana de lemn de sub țevi.

- Nul! - se răstă la el Ilie Gaiță, însă fusese prea tîrziu căci Titu Vișină văzu cum se întoarce iar iedul cu capul după mamă-sa, spre pădure, și crezut că vrea să se șidă înapoi după ea și nu mai avu răbdare și atunci arătătorul încordat apăsă fără voia lui pe ciocul cocoșului și bubuitura pe care ei ar fi așteptat-o ca să cutremure văile li se păru un fel de plescăit sec, și dacă iedul n-ar fi căzut atunci, în acea secundă odată cu plescăitul acela amărit, ca o plesnitură de bici de cînepă udat mai mult decît ar fi trebuit, nici nu și-ar fi dat seama că Titu Vișină trăsesese.

- Unde e? - întrebă Spumă cel mic

VOCAȚIA DE SINTEZĂ A CULTURII ROMÂNE: ÎNTRE OCCIDENT ȘI ORIENT

Una din cele mai insisteante chemări și una din cele mai folosite sintagme în presa românească (scrisă și vorbită) de la revoluție încocă este aceea a intrării în Europa. Ni se spune mereu, ca o obsesie, ca o condiție sine qua non a redresării noastre, că trebuie să facem eforturi mari, să ne străduim în fel și chip, spre a intra în Europa. Altintre, suntem pierduți sau, în orice caz, condamnați la o existență precară. Dar ce înseamnă a intra în Europa? Răspunsul nu poate fi unic și unitar pentru toate zonele existenței umane. Economiștii și politologii, pornind de la legile economiei de piață și ale statului de drept, spun că suntem pe drumul cel bun, dar evident suntem încă departe de standardele celor mai înaintate țări apusene deși - nici chiar în aceste domenii - modelele ce ni se oferă nu sunt fără cusrus.

Noi avem în vedere însă, în cadrul acestei rubrici, numai cultura spirituală. Ce înseamnă pentru noi, din punctul de vedere al culturii, a intra în Europa? Este ceea ce mai neroadă întrebare, decurgând dintr-o falsă problemă - aceea că noi am descoperit abia acum cultura europeană și ar trebui să ne aliniem că mai rapid la valorile ei. Dar pînă acum unde am fost și ce am făcut? Dacă geografic nu a putut nimeni să ne izgănească din Europa, cultural am trăit după unii ca într-un imens ghetou în care mai toate relațiile spirituale cu lumea civilizată și cu trecutul ar fi fost rupte. O întreagă generație de

Ce înseamnă a intra în EUROPA

intellectuali a fost supusă unui complet genocid cultural. Ce altceva rezultă din următoarele cuvinte ale unei doamne, Raluca Barac, în dialog cu Petre Tutea:

"În România, comunismul a distrus întreaga generație culturalizată și culturalizantă" și mai departe: "Generația mea a pierdut enorm în pregătirea sa culturală, cît și în dezvoltarea spirituală și astăzi tocmai pentru că am avut, în genere, drept dascăli, tocmai astfel de oameni lipsiți de orice har, lipsiți de valoare și care au pătruns fraudulos pe tărimele culturii... și astfel, într-un mod deliberat barbar, a fost distrusă o tradiție, o verigă ce trebuia să ne lege de generația dumneavoastră".

Teribilă imagine a unei culturi căreia i s-ar fi nimicit temeiurile existențiale - raporturile cu alte culturi și cu propria istorie. Să fiu bine înțeleas, nimeni nu poate contesta că mii și mii de oameni, cu deosebire, într-o anumită perioadă și, în primul rînd, intelhoealni, au murit nu numai fără temei dar și fără judecată în

închisorile comuniste. Dezvăluirile din "Memorialul durerii" ne umplu azi de jale și de revoltă nu numai față de crimele și cumplita degradare umană comisă atunci, dar și față de inactivitatea qasitotală a justiției de astăzi față de acele crime. Dar de aici și pînă la a socoti că o întreagă generație de culturalizați, culturalizanți și educatori a fost nimicită și ocale lungă ce nu poate fi străbătută decât cu prejul abdicării de la adevăr și de la interesele fundamentale ale acestei țări.

Dialogul este forma istorică de existență a unei culturi. Fără dialog, o cultură intră într-un declin ireversibil și, dacă acesta este cazul nostru, atunci "intrarea în Europa" ar fi singura cale de a ne regăsi pe noi înșine. și iată cum drama unor persoane, ignoranță sau reaua lor credință, atrofierea gravă a simțului realului și a simțului valorilor sînt transformate în tragedie națională a culturii. O tragedie națională a existat desigur, dar ea nu putea să ducă pur și simplu la nimicirea unei

înregi generații de intelhoealni și a culturii însăși. Anii dictaturii comuniste, îndeosebi prin condiționările și resorturile internaționale ale epocii fac parte - reprezentă o continuare - a ceea ce Mircea Eliade numea "tezoarea istoriei" - un soi de fatalitate geopolitică ce ne-a marcat mereu existența și a împins pînă la limitele suportabilității suferințele acestui neam, dar niciodată cultura veacurilor, sportivă mereu cu fiecare generație, mărturie sfintă și dăinuirii și demnității noastre, nu a putut fi nimicită. Deși scria că, "puține neamuri se pot mîndri că au avut atâtă nenoroc în istorie, ca neamul românesc", Mircea Eliade știa că încă de la Traian (și în concepția acestuia), populația daco-română a noii provincii romane trebuia să reprezinte cel mai înaintat post de civilizație al Europei răsăritene și chiar o "sinteză și moștenitoare a marilor civilizații maritime și continentale care o precedaseră". (Desinul culturii românești)

Acest mare cărturar și patriot român își încheie opera citată cu idei de mare actualitate în problema pe care o discutăm. De la început, creațile românești "au avut un caracter specific și o structură majoră. Ele nu imitau valori străine ci revălau un univers spiritual... astăzi aproape uitat în Occident - deși face parte integrantă din Europa și a dat foarte mult Europei - acel orizont spiritual în care s-au mișcat Orpheu și Zamolxis și care, mai tîrziu, a nutrit spiritualitatea romano-bizantină". Mircea Eliade avea o mare admirare și prețuire pentru această parte a Europei, care a știut să păseze și după instaurarea dominației otomane, "comori de spiritualitate care au făcut cîndva parte din însuși centrul culturii europene", ca o sinteză între Tracia dionisiacă, Grecia orfică și Roma imperială și creștină. Concluzia sa finală nu ne poate surprinde: "Nu ne putem imagina o cultură europeană redusă numai la formele ei occidentale. Culturalicește și spiritualicește, Europa se întregește cu tot ce a creat și a păstrat spațiul carpato-balcanic. Avem motive să credem că spațiul în care s-au întruchipat Zamolxis, Orpheu și misterile Mioriței și ale Meșterului Manole, nu și-au secătuit izvoarele de creație; acolo unde moartea e încă valorificată ca o nuntă, izvoarele spirituale să intace". Europa are nevoie "de dimensiunile orifice și zamolxiană pentru a se putea întregi și a părea plăsmui noi sinteze". Sămînta Romei nu s-a pierdut după părăsirea Daciei de către Aurelian". Dar Europa își mai poate îngădui această a două părăsire a Daciei în zilele noastre? Făcînd parte, trupește și spiritualicește din Europa, mai putem fi sacrificati fără ca sacrificiul acesta să nu primejduiască însăși existența și integritatea spirituală a Europei? Dar răspunsul care va fi dat de Istorie acestei întrebări nu depinde numai de supraviețuirea noastră ca neam, ci și de supraviețuirea Occidentului". Pentru noi, răspunsul l-a dat însăși revoluția din decembrie 1989, dar semnificația internațională a acestei revoluții, Occidentul nu pare a o fi înțeles pe deplin.

AI. TĂNASE

1945 - 1989 VID CULTURAL? INCONSISTENȚA NOULUI NEGATIVISM

În peisajul nostru social s-au ivit, în vremea din urmă, niște fioriști pesimisti și anacronici solipsiști care nu văd în istoria românească din ultimele cinci decenii nici o realizare. Ei n-au făcut școală pe gratis în România, nu umblă cu metroul; n-au auzit de Canalul Dunăre - Marea Neagră și de Transfăgărășan, nici de mii de fabrici și uzine noi, de casele de cultură impunătoare și de teatrele ridicate la București, Craiova, Tg. Mureș, Petroșani, Deva, Botoșani etc. Ei nu văd că milioane de oameni locuiesc în blocuri nu de mult înălțate. Ei nu vor să știe că dacă în 1938 tirajul total al cărților apărute la noi era de opt milioane, în deceniul operei de peste 72 milioane.

Homunculii aceștia nutresc naivă credință a Cocoșului lui Edmond Rostand care, închizind ochii și ne mai văzînd lumina, socotea că soarele nu mai există. Ipochinenii respectivi și chiar unii politicieni cu pretenții declară că nonșalanță că, într-o jumătate de secol, poporul român n-a realizat nimic, a hibernat ca Ursul în bîrlig, într-o întunecată grotă a timpului.

Fiește, numai indivizi cu grave deficiențe intelectuale și morale pot susține asemenea inepții atîț de dăunătoare unei istorii obiective.

Neîndoios, în această zbuciumată jumătate de secol s-au comis greșeli, s-au făcut crime, au fost spulberate destine și martirizați în închisori oameni, unii dintre ei mari istorici, precum Ion Lupaș, G.I. Brătianu, Ion Nistor, Alexandru Lepădatu, Vasile

Netea, Al. Zub și-a. Au stat în frigul și-n întunericul celulei, fără hîrtie și fără condei, scriitori ca Păstorul Teodoreanu, Alexandru Hodoș, Alice Voinescu, Al. Paleologu, Petre Tutea, Strîan, Vl. Streinu, Edgar Papu, Ion Caraion, Gabriel Tepelea, Alexandru Marcu, Dinu Pillat, Al. Ivasiuc, St. Aug. Doinaș, I.D. Sîrbu, Adrian Marino, Paul Goma, Aurel Martin și atîția alții. Îndurerăți de asemenea abuzuri și tragedii, trebuie totuși să urmărem îndemnul lui Tacit și să scriem istoria "sine ira et studio", căci ura și părtinerea nu sănătății buni pentru știință. E de remarcat, mai întîi că nu e indicat a face legături mecanice, proletcultiste, între un regim politic și creația literar-artistică, între infrastructură și suprastructură. Trebuie să se țină seama că epoca 1944-1989, cunoaște două perioade distincte: una apăsată de dominația sovietică, pînă prin 1965, și alta de emancipare națională și de regăsire a identității proprii, fără a fi, firește, o perioadă idilică. Dimpotrivă, spre sfîrșitul ei, traiul oamenilor înrăuțăndu-se sensibil. În prima perioadă s-a manifestat un dogmatism fezuoce, adus de la Moscova, care ne-a privat de mari valori ale culturii naționale. Bătrînii și înțelepții cronicari erau acuzați că susțin idei teocrațice; criticii Școlii Ardelene de naționalism și grave limite ideologice; Alecsandri era blamat ca fiind un boier surd și orb în fața durerilor poporului; Eminescu era socotit un "poet feudal" și un precursor al legionarismului; Titu

Maiorescu - un idealist care aprecia literatura "după ureche" și propaga autonomia artei. Iorga și Goga niște șovini; Rebreanu un romancier ce elogiază chiaburimea; L. Blaga, V. Voiculescu, Gregorian Crainic, niște misticici. Simboliștii, un G. Bacovia sau I. Minulescu, niște morbiți, a căror operă descurajează elanul revoluționar. Arhezi un "poet al putrefacției" - cum l-a declarat Sorin Toma; Brîncuși - un formalist, Enescu - un transfigur și uite așa se tindea să rămînă în cîmul culturii române numai criticul social G.D. Gherea, poetul cismar Teodor Neculăț, artiștul proletar cult Ion Păun Pincio, A. Toma, communist ilegalist, și scriitorii care neavînd încotro, acceptau să scrie după dogme și poruncile absurde ale realismului socialist. Dogmele cereaui artei să reflecte lupta de clasă, ce se ascuțea zi de zi, ceas de ceas și în proporție de masă - "teorie" căreia și un poet atîț de rafinat ca A.E. Baconskii a dat tribut scriind: "Și mai trece o noapte și mai trece o zi/ Și tot s-ascute lupta între clase/ Și chiaburii se arată a fi/ Elemente tot mai dușmănoase".

Pe baza tezelor realismului socialist s-au făcut versificări naive și ridicolă, s-au scris poeme lungi cît șoselele naționale, romane, nuvele și piese de teatru cu conflicte false, idilice, cu personaje în alb și negru, cu eroi de hîrtie, de care programele analitice și manualele școlare trebuie să scape cît mai repede și pentru totdeauna. Sub povara acelor dogme s-a îngustat îngrijorător cîmpul

de inspirație al artelor. Totuși trebuie să recunoaștem că în acea atmosferă ideologică infructuoasă și nocivă, cîteva talente puternice au dat opere remarcabile: Sadoveanu - Nicoară Potcoavă - culme a romanelor sale istorice; M. Preda - Nicoară Potcoavă - culme a romanelor sale istorice; M. Preda - "Moromeții"; Eugen Barbu - Groapa - Ambele capodopere ale literaturii române. G. Călinescu - Scrinul negru, Bîtelul Ioanide; Camil Petrescu - Un om între oameni.

După 1964-65, se renunță hotărît la dogmele realismului socialist. Scriitorii clasicici, îzgoniți din literatură, sănătății reintegriți în fluxul vieții spirituale românești. Din nefericire, nu toți! Scriitorii eliberați de la închisorile în care au stat nevinovați încep să scrive masiv, determinînd un mare salt calitativ în toate genurile și speciile literare, dar mai ales în critică și istorie literară prin Vl. Streinu, E. Papu, Dinu Pillat, A. Marino, N. Balotă, I. Negoițescu și alții.

Acum toate modalitățile critice moderne și tradiționale (structurale, stilistice, științifice, psihanalitice, textualiste, matematice etc.) din marile culturi vor fi cultivate și la noi, nu ca niște simple imitații, ci creator. S-au reeditat clasicii în ediții științifice; s-au elaborat și tipărit lucrări de sinteză: encyclopedii, dicționare pe discipline, tratate academice, s-au montat piese de teatru în interpretări fără egal, s-au turnat filme și s-au organizat expoziții de neuitat. Școala românească s-a bucurat an de an de recunoașterea instituțiilor similare din cele mai avansate țări, în fine, am fost în Europa, în lume, cu luminile și umbrelile noastre, dar cu personalitate distință. Cine vrea să confundă un popor cu un dictator nu are decret, dar să fie sigur că istoria nu-i confirmă opinile. Intelectualii români și-au servit poporul și nu dictatorul, chiar dacă n-aveau încotro și trebuiau să dea Cesarului ce se părea că e al lui. Opera lor va rămîne.

Noul climat ideologic aduce generații noi de scriitori și critici: Nichita Stănescu, Adrian Păunescu, Marin Sorescu, Ioan Andrei, Ana Blădiana, Constanța Buzea, D.R. Popescu, Augustin Buzura, N. Breban, Al. Ivasiuc, G. Bălăiță, N. Velea, Eugen Simion, Nicolae Manolescu. Urmată

de alte generații, care au îmbogățit evident sfera tematică și au diversificat stilurile literaturii române contemporane, sincronizînd-o cu marile literaturi europene. Nu mai existau teme tabu, nici modalități de expresie inacceptabile. Tot ceea ce e omenesc a putut intra în sfera de inspirație a artelor. Firește, pentru a se sustrage cenzurii fiecare creator mai îndrăznește și-a găsit că și mijloace proprii. Contactul cu literaturile lumii era larg deschis prin numărul impresionant de mare al traducerilor. Desigur, s-au mai plătit tributuri unor atitudini lașe și unor prejudecăți ideologice, dar în ce epocă și unde nu s-au plătit? Important e faptul că s-au creat opere valoroase și profunde, durabile, capabile să ne reprezinte ca etnie și să vorbească lumii despre o zburătoare epocă a istoriei noastre naționale. Cine nu vede într-o pădure copaci falnici din pricina uscăturiilor e singur vinovat.

Eu cred că e timpul să curățim uscăturiile, dar să ne îngrijim și să ne prețuim copaci falnici cu care ne-a blagoslovit bunul Dumnezeu. Să nu ne disprețuim și să nu ne izolăm creatorii pe motive cadrîste, extraestetice.

Negarea virulentă, în bloc, a unei epoci culturale, care vrea să afirme ideea unei discontinuități, nu are suport obiectiv și e profund dăunătoare culturii naționale, imaginii ei în lume.

Valorile întrinsecă ale culturii românești din ultimele cinci decenii, demonstrează limpede faptul că nu poate fi vorba de un gol istoric, precum cel din Lacustra bacoviană. Că literatura română reprezentativă, legată de spiritualitatea românească și de rolul nostru național, realizează, în ansamblu ei, un autentic portret etnopsihologic al românilui, al dramelor și ai problemelor noastre specifice.

Datoria oricărui om de cultură de la noi este de a reliefa aceste valori, nu de a le blama și îngropa, fiindcă e o trudă sisică, istoria arătînd-ne că valoarea nu poate fi legată în lanțuri, nu poate fi încarcerată veșnic, nu poate fi îngropată. Dacă cineva o îngropă cu forță, valoarea ar își, ca flăcările noaptea pe comorile ascunse-n pămînt.

Ion Dodu BĂLAN

80 DE ANI DE LA MOARTEA UNUI MARE SAVANT ȘI PROFESOR RIDICAȚI-VĂ ÎN PICIOARE CÎND ROSTIȚI NUMELE LUI SPIRU HARET

(Nicolae Iorga)

A vorbi despre activitatea științifică și despre actualitatea lui Spiru Haret constituie o plăcută dar și dificilă misiune. O fac cu emoția firească a celui care se teme ca nu cumva prin cuvinte nemeșteșugite să nu reușească să prezinte în toată strălucirea ei personalitatea unui mare om de știință, dublat de un om politic tot atât de mare.

Născut la lași acum 140 de ani, la 15 februarie 1851, dintr-o familie de răzeși care au avut și mici ranguri boierești - serdar, pitar, comis - el se stingea la 17 decembrie 1912, acum 80 de ani, lăsând în urmă una dintre cele mai prestigioase cariere științifice și didactice.

Numele lui - pe harta lunii

de academician RADU VOINEA

Valoarea științifică a lui Spiru Haret este reprezentată îndeosebi de teza sa de doctorat "Sur l'invariabilité des grands axes des orbites planétaires", lucrare cu care, în 1878, la Paris, a devenit primul doctor în matematici, român.

Laplace și apoi Lagrange arăta că axele mari ale elipselor descrise de planete sunt invariabile, Poisson demonstrează că aceste axe sunt invariabile și atunci cind se ține seama de pătratele maselor planetelor. Un alt matematician francez, Mathieu, a crezut că a reușit, în 1875, să demonstreze invariabilitatea acestor axe cind se iau în considerare și cuburile maselor. Spiru Haret, în teza sa de doctorat, afirma însă în ultima ei frază: "Invariabilitatea axelor mari nu există deci decât pentru prima și a doua putere a maselor". Scurt și precis! Stabilitatea sistemului planetar nu este sigură aşa cum credea Laplace... Spiru Haret evidentiașe ceea ce în matematică se numește astăzi termeni seculari, denumire împrumutată din astronomie și care însemnează, în general, funcțiuni exponentiale, de timp cu exponent pozitiv care, deși este foarte mic, tind către infinit cind timpul crește foarte mult. Evident, o asemenea concluzie nu putea să nu producă senzație nu numai în lumea oamenilor de știință, ci și în lumea filozofilor.

Ce valoare are activitatea științifică a lui Spiru Haret în zilele noastre o dovedește, între altele, faptul că, după fotografarea feței nevăzute a lunii, o comisie internațională de savanți în domeniul astronomiei, din care nu făcea parte nici un român, a dat unui crater numele lui Spiru Haret. Fără comentarii!

În perioada 1891-1899, Haret devine pentru prima oară ministru instrucțiunii și al cultelor, perioadă în care a elaborat două legi: a învățământului secundar și superior (1898) și a învățământului profesional (1899). A încurajat, totodată, pe scriitorii din urmă dintre ei subiecte de tratat, plătindu-le munca și tipărindu-le cărțile din fondurile ministerului (de exemplu "România pitorească" a lui Vlahuță și "Povestea unei coroane de oțel" de George Coșbuc). În 1901, a fost numit pentru a doua oară ministru al învățământului, legind și mai mult școala de viață socială, de realitățile României. În 1905, publică lucrarea

"Chestia țărănească".

Ce vizionare extraordinară, dacă ne gîndim la răscoalele țărănești care au izbucnit doi ani mai tîrziu, în primăvara anului 1907! Este interesant că Haret a fost acuzat că ar fi instigat pe învățători care, la rîndul lor, ar fi determinat pe țărani să se răscoale împotriva arendașilor, dorind ca ei, învățătorii, să devină stăpîni satelor și ca prin această răscoală, conservatorii să fie înălăturăți de la putere. Cît de neîntemeiate erau aceste învinuiri nu este cazul să argumentăm. Este interesant, totuși, de constatat cum poate fi uneori interpretată concluzia logică a unui om de știință, bun cunoșător al unei probleme ca aceea a țărănimii!

Haret acorda un rol important culturii în rezolvarea problemei țărănești și, implicit, învățătorilor. Chestiunea economică merge alături de cea culturală, ba chiar, zicea Haret, "Una nu merge fără cealaltă". Arătînd că prefacerea societății românești după 1848 a început de sus în jos și, constatănd că puterea de penetrare a noilor întocmiri n-a fost destul de mare pentru a străbate pînă în pătura de jos a poporului nostru, le solicită învățătorilor și profesorilor să-și assumă această misiune, deoarece, oricît de bune ar fi legile, organele de execuție sunt necorespunzătoare, și nu pot fi schimbate dintr-odată. Țărani nostri nu este refractor la încercarea de a îmbunătăți soarta. Haret era, pentru acest motiv, optimist. El cerea profesorilor și învățătorilor să-și iubească profesiunea, preocupașu-se într-una de dînsa, căutînd neîncetat a-și îmbunătăți cursul, socotind ca o dată de onoare obținerea de rezultate cît mai bune. "Sîntem departe de a voi să vedem pe membrii corpului didactic dezinteresîndu-se de afacerile publice - scria Haret, într-un raport. Ar fi însă de dorit ca ei să considere meseria lor de a instrui ca pe cea dintîi din toate și, dacă ar fi necesar și neglijă una din numeroasele însărcinări ce-șî-i au, catedra să fie cea din urmă neglijată".

În 1910, într-o epocă zbuciumată, cind Haret ținea loc de prim-ministru, a găsit totuși răgaz să scrie "Méchanique sociale", o carte care s-a bucurat de aprecieri elogioase, dar și de critici. Meritul acestei lucrări, cu toate obiecțiunile ce i-sar mai putea face, este de a fi încercat să

folosească o metodă de cercetare, astăzi foarte modernă, aceea a modelării, într-un domeniu complex cum este acela al științelor sociale.

Mare ministru, din mare om de știință. Nu Invers!

Spre onoarea sa, realizările științifice ale lui Haret, atîtea cîte au fost, și gîndirea sa științifică l-au ferit de mlaștina politicianismului, deci știința a influențat activitatea sa politică. Haret a fost un mare ministru al învățământului pentru că a fost un mare om de știință și nu invers. Ion Simionescu aprecia: "Nu a ajuns ministru așa, dintr-o dată. N-a fost numit ca răsplătă a unor succese electorale cîștigate prin mijloace obișnuite de intrigă, promisiuni și teroare. Nu i s-a încredințat slujba înaltă drept satisfacerea unor ambiiuni deșarte ca făcînd parte din "curtea" împărtășitorilor de portofoliu ministeriale. Haret s-a impus".

Ca ministru al învățământului el era foarte apropiat de învățători, de lumea satelor, de dificultățile pe care le au elevii de la sate: depărtarea, lipsa de drumuri, violența intemperilor și lipsa de protecție contra lor (unei lipsă de haine călduroase), dificultăți pe care le îndurau acești elevi ca să ajungă la școală. După părerea lui, învățătorul într-un sat trebuie să fie numai învățător al copiilor, el trebuie să fie și sfătuitorul bun și luminat al sătenilor, pilditorul lor la cele bune și folositore pentru dînsii. Dacă învățătorul ar considera rolul său ca terminat, îndată ce a dat strict cantitatea și felul de muncă pentru care este plătit, el ar fi un bun funcționar, dar nu ar merită numele de apostol cu care se glorifică.

Următoarele cuvinte ale lui Haret mi se par deosebit de actuale: "Izolată pînă deunăzi prin situația sa geografică și, mai mult încă, prin forța împrejurărilor, țara noastră s-a găsit deodată într-o situație de inferioritate necompatibilă cu vigoarea și cu inteligența poporului său, atunci cind a neîncetat izolarea sa de mai înainte. Energia și succesul cu care ea luptă pentru a reciștița timpul pierdut îi vor da, fără îndoială, locul ce-l merită în lume... Pentru a lucra asupra masei nu sînt de ajuns numai mijloacele administrative... Corpul didactic, prin numărul cel mare al membrilor săi, prin cultura lor, prin faptul că sînt răspîndiți pe toată suprafața țării și pînă în colțurile ei cele mai îndepărtate, este chemat în pri-

ma linie la această mare operă".

Și educație, nu numai instrucție!

De asemenea, astăzi, cind se discută o nouă lege a învățământului, devin actuale cuvintele lui Haret: "Un foarte grav defect al întregului nostru învățămînt, fără excepție este de a nu se ocupa decît de instrucționea și nicidcum de educaționea tinerimii. Tot ce se face, tot ce se plănuiește este numai pentru programe, material didactic și alte lucruri ce au ca scop de a introduce în mintea copiilor cea mai mare doză posibilă de cunoștințe. Negreșit - o instrucție solidă și variată este indispensabilă unui om în îndeplinirea îndatorîrilor sale către sine, către familia sa, și către patrie, însă ea nu este de ajuns pentru a satisface trebuințele vieții complete, cum a denumit-o un mare filozof modern.

Mai trebuie ca omul să aibă conștiința tuturor drepturilor și datorîilor sale, precum și conștiința, convingerea intimă și profundă că prin neobservarea și neîndeplinirea lor nu poate fi cu adevărat fericit în viață. Trebuie să aibă atît de mult deprin-

derea de a-și face datoria, încît să-și facă în mod natural, cu placere și fără greutate, să sufere cind nu și-ar face-o... Nu profesind ex-cathedra se pot dobîndi aceste rezultate. Nu catedra de morală lipsește. Căci ce alta este catedra de religiune, cursul de filozofie? Numai cu acestea nu se face nimic... Cît trăiește, copilul trebuie să fie cuprins într-o atmosferă de moralitate. Altfel, total n-ar fi decît vorbe care zboară și urma ce vor lăsa în spiritul și inima copiilor va fi trecătoare, dacă chiar școala nu va da exemple vii de ceea ce în clasă se spune numai din gură. Conduita profesorilor, regula din școală, au o influență enormă asupra școlarilor".

"Majestate, întîii cursul și apoi Jurămîntul la palat!"

Spiru Haret acorda cursurilor pe care le ținea o mare atenție. O dovedă în acest sens o constituie faptul că în anul 1907, cind guvernul liberal a revenit la putere și regele Carol I a fixat ora 9 pentru depunerea jurămîntului la Palat, Spiru Haret a ridicat obiecțiunea că la acea oră avea curs la Universitate și Regele Carol I a modificat ora, jurămîntul fiind depus la orele 11. Acest eveniment, cred eu, vorbește foarte mult.

Ca ministru, Spiru Haret nu pregetă să răspundă scrisorilor învățătorilor. Academicianul Cristofor Simionescu mi-a relatat că bunicul său, învățător într-o comună din nordul Moldovei, a primit o scrisoare a lui Spiru Haret, scrisă cu mină proprie, cu cerneală violetă, în care, ca răspuns la o scrisoare a învățătorului, îi dădea sfaturi cum să procedeze cind preda simultan la mai multe clase de elevi în aceeași încăpere. Doctorul Nicolae Lupu menționa scrisorile lui Haret către învățători: "Acele mii de răvașe, scrise cu propria sa mînă, au făcut mai mult decît o revoluție, ele au deșteptat o conștiință și au lumenat un popor".

Un copil dintr-un sat din Moldova fusese remarcat în mod deosebit de Spiru Haret cu prilejul unei inspecții, cind îi spuse: "Dacă vrednată vei avea vreun necaz în viață, să vîlă la mine". Și s-a întîmplat ca băiatul să fie exmatriculat din școală pentru că tatăl său participase la răscoala din 1907. Tatăl a venit la minister să ceară sprijin. Haret, care avea o ordine desăvîrșită în caietele și carnetele sale, a scos atunci un carnet, a verificat și, constatănd că băiatul era exceptional, a reparat nedreptatea. Acel băiat avea să devină mai tîrziu... academicianul Vasile Rășcanu, unu din marile personalități ale fiziolgiei românești.

Spiru Haret s-a apropiat foarte mult de sufletul învățătorilor și i-a cîștigat în așa măsură, încit, așa cum spunea Petre Girbovicienă în Camera deputaților, "învățătorimea vedea în el pe adevăratul ei părinte, pe îndrumătorul și sprijinitorul ei".

Pentru încheiere, nu găsesc cuvințe mai frumoase decît cele rostite de marele nostru cărturar Nicolae Iorga la Congresul Corpului Didactic ce a avut loc, în 1907, la Focșani: "Acel care a lucrat atît de mult și de bine pentru ridicarea și întărirea dumneavoastră, a școalei și tărânișii, și căruia îi datorăți, în cea mai mare măsură, puterea pe care o reprezentați în opera de luminare a poporului, este fostul ministru al școalelor, Spiru Haret. Și cind vă vorbesc despre el, în semn de respect, sculați-vă în picioare".

Să ne ridicăm și noi astăzi sufletește la nivelul personalității lui Spiru Haret, care s-a înscris de mult în istoria țării noastre ca "om al școlii", om pe care nimeni nu-l-a egalat pînă în prezent și să folosim exemplul vieții lui de dăruire totală pentru binele acestui popor care a suferit atît de mult și în trecutul mai îndepărtat și în cel mai apropiat și care merită un viitor mai bun. Pentru făurirea acestui viitor, nici un efort nu e prea mare.

STATUTUL FUNDATAȚIEI ROMÂNIA DE MÎINE

Art. 1. - Se constituie Fundația "ROMÂNIA DE MÎINE", instituție social-umanistă de cultură, știință și învățămînt, autonomă fără scopuri politice sau patrimoniale, la care pot adera ca membri asociați atât persoane individuale cât și instituții, unități profesionale sau alte societăți și organizații interesante și care doresc să sprijine activitatea acesteia.

Art. 2. - Fundația își începe activitatea cu data înscrierei ca persoană juridică.

Art. 3. - Sediul Fundației este în București, sectorul 4, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului.

Art. 4. - Fundația poate înființa filiale în țară și străinătate pe baza legilor în vigoare și a statutului propriu.

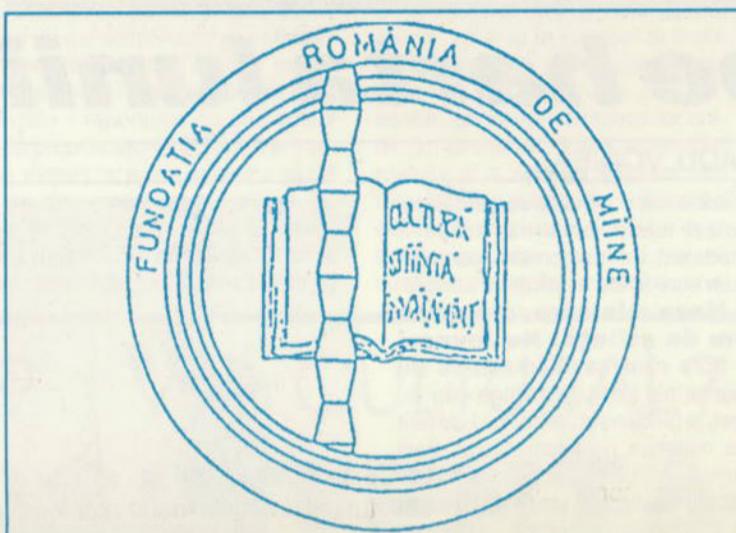
Scop și obiective

Art. 5. - Scopul Fundației este de a cultiva și promova în România valorile culturii naționale și universale, de a contribui la dezvoltarea învățămîntului, științei și culturii, de a crea condiții și cadrul necesar pentru dezbaterea publică și confruntarea de idei pe probleme teoretice și practice de larg interes național socio-economic, științific, de învățămînt și cultură, precum și pe probleme ale înfăptuirii democrației și a statului de drept.

Atragerea în circuitul confruntărilor de idei și pentru edificarea noii României a întregului potențial creator de care dispune țara - intelectuali, muncitori, țărani, studenți, elevi, fără discriminări politice, de naționalitate sau credință religioasă.

Sfera de activitate și mijloace de acțiune

Art. 6. - Scopul și obiecti-

vele propuse se vor realiza în cadrul Fundației "ROMÂNIA DE MÎNE" prin unitățile și instituțiile sale de profil care vor organiza, în condițiile legii, activități social - culturale, științifice și de învățămînt; editarea revistei intitulată "ROMÂNIA DE MÎNE" și a altor publicații socio-culturale sau a unor lucrări și studii privind dezvoltarea viitoare a societății românești.

În mod accesoriu - așa cum prevede articolul 40 din Legea nr. 21/1924 - în cadrul Fundației vor funcționa unități de profil specifice (editură, tipografie, centru de calcul, centru de informare și documentare, bibliotecă etc.) care sunt în legătură cu realizarea scopului principal al Fundației.

Art. 7. - Fundația va iniția, sprijini și organiza cercetări și experimente sociale, manifestări științifice, dezbateri în probleme majore ale societății românești, ale refacerii și dezvoltării societății civile cu participarea specialiștilor, a reprezentanților organizațiilor și asociațiilor sociale și profesionale și a unor organisme guvernamentale interesante.

Art. 8. - În acțiunile social-umaniste ce le va întreprinde, Fundația se va baza și va sprijini în același timp cu prioritate:

- școala românească de toa-

te gradele ca principal factor de educație, cultură și civilizație;

- biserică în calitatea ei de purtătoare și apărătoare a limbii române, a valorilor tradiționale ale culturii și istoriei poporului român;

- sindicatele ca reprezentanțe ale intereselor categoriilor sociale care trăiesc din munca proprie.

La realizarea acțiunilor social-umaniste Fundația va colabora și va solicita sprijinul Ministerului Invățămîntului și Științei, Ministerului Culturii, celorlalte minister, Academiei Române, precum și altor instituții de cultură, știință și învățămînt, Departamentului Cultelor și ierarhiilor bisericesti din România. De asemenea, va milita pentru acțiuni comune cu alte asociații și fundații culturale și social-umaniste din țară și străinătate, care urmăresc prin activități și mijloace specifice scopuri ce ne apropiu.

Art. 9. - Valorificarea moștenirii cultural-științifice cu un profund caracter social-umanist, începînd cu opera primilor umaniști ca: Miron Costin, stolnicul Constantin Cantacuzino, mitropolitul Dosoftei, Dimitrie Cantemir, corifeii Școalii Ardelene etc., care pune în evidență originea latină a poporului și limbii române, unita-

tea de neam și limbă a românilor. Se va continua opera de referință a marilor umaniști Nicolae Bălcescu, Titu Maiorescu, Mihai Eminescu, Ion Ionescu de la Brad, Victor Babeș, Gh. Marinescu, Anghel Saligăny, Spiru Haret, Nicolae Iorga, Nicolae Titulescu, C. Rădulescu-Motru, P. P. Negulescu, D. Drăghicescu, Virgil Madgearu, Lucian Blaga, Mircea Florian, Tudor Arghezi, George Călinescu, Dimitrie Gusti, Petre Andrei, Nicolae Grigorescu, C. Brîncuși, George Enescu, C. Nottara etc. Moștenirea cultural-științifică, social-umanistă definește înaltele valori spirituale ce caracterizează evoluția societății românești, fără de care nu se poate concepe dezvoltarea României de mîne.

Art. 10. - Fundația va acorda anual premii pentru lucrări științifice care reprezintă contribuții deosebite la cunoașterea și soluționarea problematicii dezvoltării moderne a României.

Art. 11. - Fundația va acorda din fondurile proprii burse de studii în țară și străinătate tinerilor care se remarcă prin talent și pasiune în activitatea de studiu și creație cultural-artistică și științifică. Se vor oferi burse de documentare și specializare în țară și străinătate pentru tineri cercetători și cadre didactice, membri ai Fundației.

Art. 12. - Membrii Fundației "ROMÂNIA DE MÎNE" sînt:

- a) membri fondatori;
- b) membri de onoare;
- c) membri.

Art. 13. - Membri fondatori sînt acele persoane care au participat la constituirea Fundației, conform actelor legale depuse pentru înregistrare.

Art. 14. - Membri de onoare pot fi personalități din țară și străinătate, care prin activitatea și preocupările lor sînt apropriate de scopul și activitățile prevăzute de Fundație și sprijină realizarea acestora. Calitatea de membru de onoare se acordă de către adunarea membrilor fondatori la propunerea Consiliului de Conducere al Fundației.

Art. 15. - Persoanele care sînt de acord cu Statutul Fundației și doresc să participe la realizarea obiectivelor acesteia, pe bază de cereri de înscris, aprobate de către Consiliul de Conducere, aplatjii taxei de înscris și a cotizației anuale, primesc calitatea de membri.

Filiale

Art. 16. - Fundația poate constitui filiale în centre universitare și în județe, cu aprobația Consiliului. În aceleasi condiții poate înființa filiale și în străinătate, dacă cetățenii străini doresc să sprijine Fundația "ROMÂNIA DE MÎNE" și se obține recunoașterea legală în țara unde urmează să funcționeze.

Conducerea Fundației

Art. 17. - Conducerea Fundației se exercită prin:

- a) adunarea membrilor fondatori;
- b) adunarea generală a membrilor Fundației;
- c) adunarea reprezentanților membrilor Fundației și ai filialelor componente;
- d) consiliul de conducere;
- e) comisia de cenzori.

Art. 18. - Adunarea membrilor fondatori își exercită competența pînă la înscrisarea unui număr determinat de noi membri.

Art. 19. - Adunarea generală a membrilor Fundației își exercită competența generală pînă la înființarea unui număr de 7 filiale.

Art. 20. - Adunarea reprezentanților membrilor Fundației și ai filialelor componente are competență generală.

Art. 21. - Consiliul de Conducere ales corespunzător de adunarea membrilor fondatori, de adunarea generală a membrilor Fundației și de adunarea reprezentanților membrilor Fundației și ai filialelor componente se compune din: un președinte, un prim-vicepreședinte, șase vicepreședinți, un secretar general, președinții consiliilor științifice ale instituțiilor cultural-științifice și de învățămînt și nouă membri. Din Consiliul de Conducere vor face parte și președinții filialelor, președințele

consiliului editorial al Fundației și directorul revistei "ROMÂNIA DE MÎINE".

Consiliul de Conducere va avea un birou executiv format din președintele Fundației, primul-vicepreședinte, vicepreședintii și secretarul general.

Art. 22. - Consiliul poate să aibă un președinte de onoare desemnat de către membrii fondatori.

Art. 23. - Comisia de cenzori este compusă din 3 membri aleși de organul corespunzător de conducere cu competență generală.

Art. 24. - Consiliul poate să desemneze un număr de consilieri. Aceștia pot fi dintre membrii Fundației sau din afara ei.

Art. 25. - Consiliul Fundației se alege pentru o perioadă de patru ani sau pe o perioadă cît își exercită funcția generală de conducere organul care îl alege.

Art. 26. - Pentru a putea fi aleși în Consiliul Fundației "ROMÂNIA DE MÎINE" membrii trebuie să îndeplinească următoarele condiții:

- a) să nu facă parte din conducerea a mai mult de două fundații, societăți sau alte asociații.

Nu se iau în considerare în condițiile alineatului precedent, apartenența la conducerea instituțiilor, societăților comerciale sau regiilor autonome în care membrii sunt salariați, acționari sau asociați;

- b) să nu fie membru al unei societăți, asociații ori al unei instituții cu interese contrare celor ale Fundației "ROMÂNIA DE MÎINE";
- c) să participe la activitatea Fundației.

Art. 27. - După prima legislatură, Consiliul Fundației se alege cu majoritatea simplă de voturi a reprezentanților membrilor Fundației și ai filialelor componente. Consiliul desemnează, cu majoritatea simplă de voturi pe președinte, vicepreședinti și secretarul general.

Art. 28. - Consiliul conduce și administrează Fundația și patrimoniul său. Consiliul lucrează, în plen, cel puțin odată pe lună și poate fi convocat, motivat de președintele consiliului, de vicepreședinti și de secretarul general, ori de cîte ori este nevoie. La ședințele consiliului este invitat și președintele de onoare.

Art. 29. - Consiliul este legal constituit cu două treimi din membrii săi, fără ca aceștia să se poată reduce sub numărul de majoritate simplă, iar hotărîrile se iau cu majoritatea voturilor celor prezenți.

În caz de paritate de voturi, votul președintelui este decisiv.

Membrii care lipsesc de la 3 ședințe consecutive, fără motiv temeinic, pot fi declarați demisionați de către Consiliul Fundației, situație în care vor fi înlocuiți prin procedura prevăzută la art. 29 alin. 1.

Art. 30. - Președintele și secretarul general reprezintă Fundația în relațiile cu terți și o angajează în mod legal.

Art. 31. - Secretarul general își încredințează de către Consiliul Fundației rezolvarea activităților curente, rezolvarea corespondenței obișnuite, urmărirea executării deciziilor Consiliului, precum și alte probleme curente.

Art. 32. - Deciziile Consiliului vor fi consemnate în procesele verbale ce se înscriu în registrul special și vor fi semnate de către președinte sau secretarul general și secretarul de plen.

Art. 33. - Atribuțiile Consiliului Fundației sunt următoarele:

1 - Pune în aplicare programul anual al activităților Fundației și al unităților componente;

2 - În acest scop:

- a) militează pentru înființarea, organizarea și funcționarea unor instituții sau unități proprii de cercetare, învățămînt și cultură și a mijloacelor de realizare a acestora cum sunt: presă, editură, bibliotecă, centru de informare și documentare, centru de calcul, tipografie proprie etc.;
- b) aproba planul anual de venituri și cheltuieli al Fundației și confirmă bilanțul contabil pentru anul precedent, la propunerea Comisiei de cenzori;
- c) aproba înființarea filialelor și conducerilor acestora, precum și a unităților de cercetare, învățămînt și cultură ce vor funcționa în cadrul acestora;
- d) confirmă concursurile pentru ocuparea posturilor în cadrul instituțiilor proprii, în conformitate cu prevederile articolului 40 din Legea nr. 21/1924;
- e) aproba numirea personalului de conducere al unităților care fac parte din structura Fundației;
- f) stabilește pentru membrii fondatori și membrii asociați ai Fundației taxa de înscriere și cotizație anuală;
- g) pronunță excluderea membrilor pe baza propunerilor conducerilor filialelor sau a secretarului general, în situația cînd aceștia nu respectă Statutul. De asemenea, judecă contestațiile privind excluderea;
- h) îndeplinește orice alte

atribuiri rezultante din activitatea de conducere și de gestionare a Fundației, în conformitate cu normele legale în vigoare și Statutul Fundației.

Art. 34. - Președintele numește, prin decizie, în condițiile prezentului Statut și ale reglementărilor în vigoare, la propunerea secretarului general, a conducerilor unităților și filialelor componente, personalul propriu și al unităților subordonate.

Art. 35. - Consiliul stabilește funcțiile și persoanele pentru care se vor putea acorda recompense, în raport de activitatea ce o desfășoară persoana respectivă.

Art. 36. - Anual, în limita fondurilor proprii, Consiliul va stabili numărul de burse și de premii acordate și quantumul acestora. Procedura premierii pentru lucrări științifice, atribuirea de burse și acordarea de premii vor avea loc în conformitate cu regulamentul special adoptat de Consiliul Fundației.

Art. 37. - Comisia de cenzori este compusă din trei membri desemnați de Consiliul Fundației și are ca obligație să verifice trimestrial conturile Fundației și ale unităților componente, în conformitate cu dispozițiile legale, prezentând Consiliului concluziile sale.

Drepturile și obligațiile membrilor

Art. 38. - Membri Fundației "ROMÂNIA DE MÎINE" au următoarele drepturi:

- dreptul de a alege și a fi aleși în organele Fundației și ale unităților componente;
- dreptul de a participa la activitățile de cercetare științifică și de a beneficia de recompense în raport cu aportul și valoarea lucrărilor de cercetare;
- dreptul de a desfășura activități didactice în unitățile de profil ale Fundației;
- dreptul de a efectua stagii de pregătire în țară și străinătate;
- dreptul de a publica, cu prioritate, lucrări științifice proprii în editura Fundației;
- dreptul de a publica studii și articole în publicațiile Fundației;
- accesul gratuit la Centrul de informare și documentare al Fundației;
- accesul gratuit la Centrul de calcul al Fundației;
- dreptul de participare la manifestările științifice și culturale, de a susține referate și comunicări;
- dreptul de a fi promovați, prin concurs, în activități de cercetare și învățămînt în instituțiile proprii;
- accesul la fondul de carte al bibliotecii și revistele din dotarea acesteia.

ne fizice care au preocupări analoge, din străinătate. Fundația se va putea afilia la societăți sau asociații similare din alte țări ca persoană juridică, în condițiile statutelor și regulamentelor acestora.

Încetarea Fundației

Art. 42. - Încetarea Fundației poate avea loc prin reorganizare și dizolvare. Dizolvarea poate avea loc prin hotărîrea reprezentanților Fundației și ai filialelor componente și numai în următoarele situații:

- a) scopul Fundației nu poate fi atins;
- b) cînd numărul membrilor s-a redus sub cel prevăzut de lege;
- c) în celealte cazuri expres prevăzute de lege.

Art. 43. - Lichidarea patrimoniului Fundației se va face de o comisie desemnată de Consiliul acesteia, activul fiind destinat lichidării creditorilor, iar excedentul va fi distribuit membrilor Fundației.

Dispoziții finale

Art. 44. - Fundația "ROMÂNIA DE MÎINE" a fost constituită conform actelor anexate la cererea de înregistrare.

Art. 45. - Fundația "ROMÂNIA DE MÎINE" are cont la bancă și stampilă. Filialele pot avea cont la bancă sau la CEC, în funcție de calitatea lor periodică. Au stampilă proprie în condițiile stabilite prin regulamentul de organizare și funcționare.

Art. 46. - Prezentul Statut a fost aprobat de adunarea membrilor fondatori la data de 19 ianuarie 1991.

Anexa

Activitatea cultural-științifică și de învățămînt va fi coordonată în cadrul Fundației de către consiliu științifice de profil, constituite în următoarea structură:

- 1 - Consiliul editorial al Fundației;
- 2 - Consiliul de științe economice;
- 3 - Consiliul de științe tehnice, tehnologice;
- 4 - Consiliul de științe agricole și de modernizare a agriculturii în România;
- 5 - Consiliul de științe filozofice;
- 6 - Consiliul de științe sociologice;
- 7 - Consiliul de științe politice și ziaristică;
- 8 - Consiliul de științe juridice;
- 9 - Consiliul de științe istorice;
- 10 - Consiliul de limba și literatura română, literatură universală și limbi moderne;
- 11 - Consiliul de științe pedagogice și psihologice;
- 12 - Consiliul de științe matematice și informatică;
- 13 - Consiliul de științe fizice;
- 14 - Consiliul de științe chimice;
- 15 - Consiliul de științe biologice;
- 16 - Consiliul de științe geografice;
- 17 - Consiliul de științe medicale;
- 18 - Consiliul de creație muzicală, muzicologie și interpretare muzicală;
- 19 - Consiliul de construcții, arhitectură, urbanistică și design.

Idei - Artă - Știință

DISCURS DE RECEPȚIE LA ACADEMIE

După evenimentele din decembrie 1989, Academia Română a reînnodat tradiție statonicită încă din secolul trecut: rostirea discursurilor de recepție de către noii titulari ai acestui înalt forștiințific și de cultură. Primul discurs, în seria nouă a acestui act de solemn ceremonial academic, a fost rostit de Academicianul Mihai Drăgănescu, președintele acestei instituții de consacrare a personalităților și marilor valori naționale.

Recent, la 26 noiembrie a.c., s-a rostit discursul de recepție Academicianul Gheorghe Buzdugan, care s-a referit la "Probleme dinamice ale mecanicii solidelor deformabile, prezente în școala românească". Potrivit tradiției, a fost rostit și un răspuns, dat omului de știință și dascălului a numeroase generații de ingineri români de

către un alt mare om de știință și dascăl - Academicianul Radu P. Voinea.

Salutăm cu bucurie preocuparea Academiei Române de a perpetua flacără aprinsă de înaintașii științei și culturii românești la 14/26 septembrie 1869, cînd A. Paipu-Ilarian a rostit primul discurs de recepție despre "Viața, operele și ideile lui Gheorghe Șincai", răspunsul fiindu-i dat de Gheorghe Barițiu. De la acea dată pînă la 29 mai 1946, 84 de strălușii reprezentanți ai științelor filologice, istorice, biologice, matematice, medicale, filozofice din România au adus prin discursuri de recepție la Academie o aleasă contribuție la evaluarea și valorificarea, în context național și universal, a creațivității spirituale a românilor și școlilor științifice românești

afirmate în diferite domenii. După o prea lungă perioadă de discontinuitate, în 1974 chimistul Emilian Bratu a reluat seria discursurilor de recepție, urmat în acel an și în 1975 de Stefan Pascu, Octavian Fodor, Șerban Cioculescu, Virgil Vătășianu, Constantin C. Giurescu, Nichifor Ceapoiu, Dan Giușcă, Ion Bruckner, Traian Ionașcu, Gheorghe Marinescu, D.D. Roșca, Vintilă Mihăilescu.

Cu prilejul recentului eveniment al rostirii discursului de recepție, precum și cu prilejul apropriatei aniversării a zilei de naștere, adresăm domnului Academician Gheorghe Buzdugan felicitări și un cald

"La mulți ani!"

SALONUL NAȚIONAL DE ARTĂ PLASTICĂ:

TINICHELE EXPLODATE SI BUTUCI TRĂZNIȚI

Salonul Național de Artă Plastică a fost așteptat cu firesc interes. Este prima mare manifestare a genului desfășurată în condiții de absență presiunii - astăzi oficiale cît și a celei de stradă. Deziluzie, însă! Parcă tocmai lipsa unor asemenea catalizanți a condus la o expoziție care se putea reduce la o sălăjă de 3/4 m. Paradoxal, tocmai absența ideii, atât de mult reclamată altădată, face ca acest salon să fie de o banalitate ce-l așează în rîndul celor mai slabe din ultima jumătate de secol. Vizitorul sesizează ușor că, în ciuda "orientărilor" specifice epocii trecute, Salonul devine un mare eveniment cultural, avea o anumită solemnitate ce înnobila artă și pe artiști, calitate ce era, fără îndoială, rezultatul unei concepții mai profunde, ba chiar surprinzător! - Izvorată dintr-o plurivalență a ideilor, dintr-o varietate a lor, de la înfățișarea artistică a naturii moarte, a florilor și a peisajilor, la reprezentarea unor mari momente sau figuri din istorie, pînă la tratarea ideilor celor mai abstracte. Din toate acestea, a mai rămas, în general, doar reprezentarea unui concret tratat fie abstract, fie realist (rar și, mai ales, de nivel amatoricesc). Desigur, nu anulăm prin aceasata toate lucrările expuse. Sînt și lucrări apreciabile. Se pot semnală însă rare cazuri de evoluție artistică (cităm cu placere cele trei tablouri de Mihai Bandac care - în nota-i cunoscută - înscrie o treaptă semnificativă). Salonul este domi-

nat de mult exercițiu de pictură modernă la nivelul studenților din anii II-III și o sculptură întrată totalmente sub semnul tinichelelor explode și al butucilor trăzniți. Chiar premiatul Japonez îl lasă rece pe foarte puțini vizitatori.

Efectul "noilor îndrumări" se vede prea limpede. Cum spunea cineva, vom ajunge repede la o artă de ...

Vizitați expoziția pentru a vă forma propriile păreri

Vineri 20 septembrie, în generosul spațiu de la etajele III și IV ale clădirii Teatrului Național din București, s-a deschis Salonul anual de artă la care expun de această dată și artiști plastici din Republica Moldova.

tul video al Centralei "România Film".

- Domnule Rădulescu, spuneți-ne, vă rugăm, ce condiții trebuie să îndeplinească o societate sau persoană juridică pentru a primi de la dv. autorizația să comercializeze caseți video, sau să organizeze spectacole video?

- Prin Decretul-Lege nr. 80/1990, Centrala Națională Cinematografică a fost împuñată de către Guvern să autorizeze inițiativa particulară în acest domeniu. Cei ce doresc să întreprindă asemenea activități trebuie să prezinte o cerere, o copie după statutul firmei și după Certificatul de înmatriculare și să achite o taxă.

- Nu credeți că, totuși, aceste documente oferă garanții prea puține în ceea ce privește moralitatea, dar mai ales capacitatea intelectuală a unor de a desfășura o activitate, la urma urmei, din domeniul cultural?

- Aș dori să spun ceva ce probabil cunoașteți: că dacă am încercat să ne opunem autorizării anumitor persoane, am fost acuzați - căci tot este la modă - de ceaușism. Este adevarat că exigențele sunt prea puțin sporite. Singurele acte pe care legea ne permite să le solicităm sunt copie de pe cazi și copia de pe diploma de studii, care să ateste că solicitantul a absolvit liceul sau o școală profesională, existând motivăția că nu ai nevoie de studii superioare de specialitate ca să apeși butonul de la video, sau să încărizezi o casetă.

- Centrala "România Film" are o rețea proprie de distribuire de caseți video sau posibilitatea să asigure spectacole video, cu filme clasice sau moderne de calitate?

- Din păcate, nu. Motivul este sărăcia. Noi, deși ne-am bucura să

Expoziția creează o impresie unică, rezultată din compensația contrastelor. Violența culorilor tari, dominate de roșu, ca în "Roadele toamnei", de Victoria Alexiu, contracareză vital sumbrul culorii negre ca în "Triptic", autor Florica Cercel, sau al unor opere tridimensionale care evocă semnele unor imprejurări devastatoare.

Înțilnim tonurile grave în toate genurile picturii: "Floarea soarelui" (Vasile Cojocaru) se întrupează în nuanțe de brun, ca și "Natura moartă" de Al. Szatmary, sau "Amintiri din Siberia" de A. Mudrea.

Efortul de a domina neliniștea prin stăpînirea formei se materializează într-o promisiune de echilibru în "Fereastră cu mac", de Ion Cîrpoi, sau "Fereastră spre natură" de Romul Nutiu. "Natură statică" și "Ctitorie" de Ion Grigore, ca și "Turnul din Densus", de Mircea Mureșan, inspiră încredere în statonicia materiei, în timp ce tablourile lui Dacian Andoni ("Bizantină"), Bogdan Molea ("Spațiu Energetic I și II"), Tiberiu Marianov ("Muzica sferelor") sau Cristian Paiu, ("Cruci"), caută, în abstract sau în organizarea plastică tradițională, un punct de sprijin pentru împăcarea sufletului.

O asemenea imagine oferă portretul lui Șerban Cioculescu realizat de Virgil Moise.

Sculpturile expuse, unele fără menționarea autorului sau a sugestiei intenționate de acesta, exprimă aceeași tentație de redescoperire a începătorilor. Gabriela Manole Adoc, "Compoziție", Radu Moraru, "Clopot" și "Tors", Dan Gavriș, "Semn vechi", recurg la materiale și simboluri ce reamintesc bătrâne urme lăsate de dorința omului de a-și crea propriile repere în lumea înconjurătoare.

"O posibilitate a firii", sculptura lui Radu Dumitru, posibilă ipostază a Ceasurilor lui Dalí, "Pîine și suflet", de Gheorghe Maftei și "Ruga", de Victor Postelnicu ne readuc într-o ambianță familiară, în care meditația și viața firească se întâlnesc în clipa răgazului și a tinerei.

Expoziția rămîne deschisă pînă la sfîrșitul lunii decembrie, timp suficient pentru a vă forma propriile păreri și opiniuni.

film

DRUMUL CÎINIILOR

Recent, a avut loc premiera unui nou film românesc datorat unui tînăr regizor care s-a remarcat inițial în filmul documentar: Laurențiu Damian. După ce a debutat în 1991 cu filmul de lung metraj artistic "Rămînerea", Laurențiu Damian și-a asumat răspunderea cinematografică a unuia dintre romanele de valoare apărute înaintea acestui deceniu de înnoiri în viața noastră socială și spirituală. "Drumul cîinelui" de Ion Lăncrăjan a ispitit și pînă în prezent pe mulți dintre regizorii respectați ai filmului românesc. Relația tragică imaginată de Ion Lăncrăjan pentru a concretiza sfîșierile din societatea românească după cel de-al doilea război mondial își găsește afinități cu vocația lui Laurențiu Damian pentru monumental și pentru exprimarea directă a sentimentului.

Atât imaginea, lumina și încadrurile alese de Laurențiu Damian, cît și coloana sonoră semnată de inginer Anușoran Salamanian subliniază pînă la obsecie intențiile regizorului. Filmul este susținut de o distribuție impunătoare. În rolul mamei, Olga Tudorache, devine expresia înșâși a durerii alinate doar de credința neclintită în omenia și adevarurile înțelepciunii moștenite din strămoși, Dan Condurache și George Alexandru, cei doi fiți purtați de zbuciumul momentului istoric pe drumul vrăjmășiei, dezvăluie treptat adîncurile sentimentelor autentice, ca o posibilitate nădejde a iertării. Valentin Urișescu și Luminița Gheorghiu întregesc cu nuanțele firescului imaginea acestei lumi cutremurate de o ură pe care nu o înțeleg.

aceste măsuri ce vizează protejarea licențelor. Dar protejarea consumatorului român de film video, protejarea celor ce, avizati sau neavizati, pierd ore în față unor gunoaie ale genului? Știm, de pildă, că Centrul Național de Film din Franța vizează toate casele care circulă, asigurînd astfel pe cît posibil o selecție calitativă prealabilă.

- Este, într-adevăr, momentul ca și Centrala "România Film" să-și intre în drepturile pe care le conferă statutul său. În ceea ce privește comercializarea și închirierea de caseți video poate nu ar fi rău ca aceste activități să aibă loc în centre specializate. Sperăm ca nouă guvern să aibă pe lista sa de priorități protejarea culturii și sub acest aspect. De asemenea, sperăm ca și nouă nostru director, domnul Petre Sălcudeanu să facă ceva mai mult decât predecesorul său.

- Domnule Rădulescu, la nici unul dintre centrele de închirieri caseți video nu am întîlnit filme românești. Există vreo măsură pentru protejarea producției naționale de filme?

- În contractele încheiate cu întreprinzătorii particulari există menționată obligativitatea acestora ca minimum 20% din repertoriul centrelor respective să fie asigurat și din exploatarea producției românești de filme. De altfel, noi punem la dispozitie caseți cu circa 40 filme românești, unele dintre ele demne să figureze în orice colecție. Dar, din păcate și asta este valabil atîț pentru filmele românești cît și pentru cele străine - sănătatea și abilitatea de a crea și a promova o identitate națională.

Toate bune, vom spune noi. Dar chiar nu se poate face nimic? Carmen FLORIAN

Poluări morale: VIDEO PROSTITUȚIA

Nu se poate face nimic?

În ultimii doi-trei ani în România s-au produs mutații majore, care și-au pus bineînțeles amprenta și pe viața socială. Oamenii au primit pămînt, a apărut posibilitatea ca unii să se apuce de afaceri, iar alții pur și simplu se luptă pentru siguranța zilei de miine. S-a redus astfel timpul pentru spectacole de teatru sau film, pentru cărti sau concerte. În acest context s-a dezvoltat extrem de repede un comerț care promovează un anume gen de "cultură", de fapt, o specie de subcultură: comerțul cu caseți video. Aproape la orice colț de stradă, în condiții improvizate se închiriază caseți video cu producții de un gust îndoianic. Dar parcă cele mai periculoase sănătăți așa numite spectacole video organizate în săli sau discotece particulare, unde imaginiile filmelor, fie de o cruzime zootechnică, fie de un erotism exagerat, scuzăt fie-nă expresia, se amestecă cu fumul greu de țigără și aburii băuturilor alcoolice. Căci pe listele ce anunță repertoriul unor astfel de

săli vezi numai titluri de filme cu karate și sex. Nu vom vorbi acum și despre faptul că pentru astfel de preocupări sănătății fizice și mentale sunt folosite săli care acum doi ani erau de o frumusețe deosebită, iar astăzi arată ca niște jalinice cocine, în care se bea, se scuipă și se fumează. Și facem aici referire în primul rînd la două dintre acestea: sala de spectacole din fostul sediu al U.T.C. și sala numită cîndva a "Senatului" care aparține acum partidului domnului Nica Leon.

Văzindu-i pe cei ce părăsesc aceste "spectacole" după două-trei ore de intoxicații video, nu trebuie să ne mai mire sub nici o formă recrudescența violenței la tineret.

Convinși fiind de faptul că gustul poate fi totuși educat, că este inadmisibil să se accepte, fără a se face nici un efort, ca asupra unei generații să se pună amprentă violenței și incultiunii, ne-am adresat celor ce au putere să facă ceva în acest sens. Am stat de vorbă cu domnul MIRCEA RADULESCU, de la Compartimen-

tu video al Centralei "România Film". - Domnule Rădulescu, spuneți-ne, vă rugăm, ce condiții trebuie să îndeplinească o societate sau persoană juridică pentru a primi de la dv. autorizația să comercializeze caseți video, sau să organizeze spectacole video?

- Prin Decretul-Lege nr. 80/1990, Centrala Națională Cinematografică a fost împuñată de către Guvern să autorizeze inițiativa particulară în acest domeniu. Cei ce doresc să întreprindă asemenea activități trebuie să prezinte o cerere, o copie după statutul firmei și după Certificatul de înmatriculare și să achite o taxă.

- Nu credeți că, totuși, aceste documente oferă garanții prea puține în ceea ce privește moralitatea, dar mai ales capacitatea intelectuală a unor de a desfășura o activitate, la urma urmei, din domeniul cultural?

- Aș dori să spun ceva ce probabil cunoașteți: că dacă am încercat să ne opunem autorizării anumitor persoane, am fost acuzați - căci tot este la modă - de ceaușism. Este adevarat că exigențele sunt prea puțin sporite. Singurele acte pe care legea ne permite să le solicităm sunt copie de pe cazi și copia de pe diploma de studii, care să ateste că solicitantul a absolvit liceul sau o școală profesională, existând motivăția că nu ai nevoie de studii superioare de specialitate ca să apeși butonul de la video, sau să încărizezi o casetă.

- Centrala "România Film" are o rețea proprie de distribuire de caseți video sau posibilitatea să asigure spectacole video, cu filme clasice sau moderne de calitate?

- Din păcate, nu. Motivul este sărăcia. Noi, deși ne-am bucura să

asigurăm rețea cu filme, nu avem fondurile necesare să achiziționăm licențe. Vă pot da un exemplu: pentru un film mediu licență costă între 1000-4000 de dolari, iar pentru un film cotat ca bun (cu Silvester Stallone sau Arnold Schwarzenegger, de exemplu), în jur de 20 000 de dolari. Or, aceste sume sunt mult peste posibilitățile noastre. Abia dacă reușim să asigurăm rețea cu filme video.

- Totuși, dacă aceste sume sunt mult prea mari pentru Centrala Cinematografică, cum de reușesc niște particulari să aibă în catalogele lor titlurile unor filme din ultima generație, e adevarat, nu neapărat și de bună calitate?

- Pe teritoriul României operează puțini distributori care au licențele filmelor ce le comercializează. Cei mai importanți sunt "MKS Electronică", cu sediul la Cinema "Lumina", și "New Style", cu sediul la Hotel Union. În același timp, profitind de faptul că prevederile dreptului de autor și a licențelor înțîrzie să apară în Legea audiovizualului, marii rechini cum sunt firmele "București-Berlin", "Cony", "Zoff", "Met" și altele, desfășoară o adevarată activitate de piraterie în acest domeniu, ignorând legile naționale și internaționale. Evident, alarmate de aceste practice, ne-au vizitat organisme internaționale care au solicitat să se ia rapid măsuri. Oricum, vă asigurăm că la încheierea fiecărui contract noi avertizăm solicitanții că trebuie să dețină acte în regulă pentru fiecare film. De asemenea, nu odată am purtat discuții cu garda financiară, ca și ea să încearcă să determine pe acești "întreprinzători" să se încadreze în lege.

- Evident, sănătatea și abilitatea de a crea și a promova o identitate națională

există vreo măsură pentru protejarea producției naționale de filme?

Toate bune, vom spune noi. Dar chiar nu se poate face nimic?

Carmen FLORIAN

INEDIT JURNALUL LUI VALERIU BRANIȘTE

Valeriu Braniște a fost una dintre figurile cele mai reprezentative ale bătăliei pentru Marea Unire. Gazeta "Drapelul" din Lugoj, editată de el, vibrează de pulsăția uneia din cele mai fierbinți inimi care a băut pentru o Românie întregită.

Cîțiva ani m-am ocupat de cunoașterea vieții și activității lui Braniște, timp în care, cu mijlocirea benefică a doamnei Florica Ichim, de la "România Liberă", am stabilit între anii 1983-1988 o originală legătură cu fiica marelui gazetar și tribun, Valeria Căliman: n-am văzut-o niciodată, dar am convorbit împreună, telefonic, (Timișoara-Brașov), sute de ore. Datorită bunăvoiței Valeriei Căliman (din păcate trecută și ea în neființă în anul acesta) mi-au fost încredințate spre păstrare o serie de documente originale de primă importanță - de la planul casei din Lugoj la celebra sa ultimă fotografie, în cabinetul de lucru, scrisori și manuscrise.

Între acestea, există și un text dactilografiat al jurnalului inedit

al lui Braniște din anii 1923-1924, foarte semnificativ pentru perioada așezării vieții politice românești de după Marea Unire, mai ales prin pregătirea Constituției. Fragmentele pe care le reproducem în pagina de față dau răspuns la multe întrebări, între care și cea privitoare la trecerea bruscă de la solidaritatea națională, din timpul războiului, la o acerbă și mistuitoare bătălie politică (politicianistă, mai exact) de după 1919-1920. Așa cum se va vedea, "muntenii" îi acuzau pe "ardeleni" (Maniu și ceilalți) de tendință de a pune mâna pe putere la București, în timp ce "ardelenii" îi taxau pe "munteni" (Brătienii, îndeosebi) de politicism balcanic.

La mijloc era și de o parte și de alta luptă pentru putere și, mai ales, o feroce luptă pentru averi. Regele-arbitru încerca manevre între cele două tabere, devenite ulterior două partide (P.N.L. - P.N.T.), scopul lui fiind, în fapt, același: averile. Ceea ce poporul sesiza cu destulă claritate. (Eugen Florescu)

DUPĂ MAREA UNIRE, DEMOCRAȚIA UNELTIRILOR

1923

1 ianuarie (...) Chemat telefonic la Veith am avut la el acasă o întrevadere de la ora 11 la 1. M-a chemat în chestii politice (...) După masă la ora 4 am fost la Bontescu, unde a venit și Veith. Bontescu n-a avut multe de spus de la dejunul de ieri de la Cotroceni. Impresia lui e că regele e pe deplin sub sugestia Brătienilor. A vorbit despre politica de "prestigiul" a Partidului național reprobând-o și zicind că ar trebui să fie mlădiaoașă (...) Seară la 8 și jumătate l-am văzut pe Maniu. Am luat masa împreună și am stat de vorbă pînă la 1 după miezul nopții. Maniu a rămas cam surprins de cele ce i-am spus (...) Mi-a spus apoi detaliul despre întâlnirea sa cu regele la ceaiul domnului Mișu Cantacuzino, unde doamna de curte Lahovary a zădărnicit terminarea discuției angajate cu regele (conversația terminată cu încoronarea, susținînd regele că Partidul național a greșit neluînd parte). Maniu a explicat că demonstrația nu a fost contra regelui, ci contra guvernului (Brătianu); despre întrevaderea cu regina la ceaiul doamnei Procopiu (unde aceasta nechemată a adus la regină pe G. Tehaș, spunîndu-i că joi va fi un nou ceai la M. Cantacuzino, unde va lua parte și regina). Mi-a povestit întrevaderea de la Sovata cu regina, întările liberale care au prezentat regelui ca indiscret pe Maniu, protestind Brătianu la rege contra politicii ce încearcă să facă regina cu Maniu contra guvernului regelui etc.; prezintîndu-mi pe rege ca sănd sub stabila teroare a lui Brătianu, care totodată îl spionează necontent, pe cind regele nu are energie de a se opune acestei terori.

3 ianuarie. Înainte de amiază am stat cu Vlad. Între altele, mi-a povestit recenta lui audiență la rege. Vorbind despre încoronare a zis regele că deși i-a părut foarte rău că Partidul național nu a participat, dar nu e supărat pe noi. Vlad a arătat travagiile politicii liberale la noi, care: 1) zgudui credința în legalitate; 2) zgudui credința în unirea noastră; 3) zgudui credința în însăși puterea de viață a României Mari. Regele s-a plins că nu l-a văzut de mult pe Maniu și și-a exprimat dorința să-l vadă. După cum am aflat ulterior (și a spus-o regele lui Bontescu) a făcut Vlad o foarte bună impresie regelui. (Audiența lui Vlad la rege a fost în 22 decembrie 1922). La amiază a avut Vlad o scurtă întrevadere cu Maniu. Nu au vorbit nimic deosebit. După

masă ne-a povestit Bontescu că în ședința Consiliului "Astrei" n.a., luană parte marii bancari, s-au discutat absurdile dificultății pe care le face guvernul (= Vintilă Brătianu) și s-a cerut ca Maniu să apere interesele Ardealului. Un duel interesant de vorbe între dr. Rosenthal (mare liberal), chemat acolo ca consultant, și Bontescu, reclamînd și Rosenthal ca Maniu să se pună în fruntea acțiunii de salvare a Ardealului economic și financiar.

4 ianuarie. Înainte de amiază am avut cu Vlad prilejul să vorbim cu Șirbei. El crede că Partidul liberal este puternic și competent să gireze afacerile țării. Tot așa consideră el și Partidul Național Român. Prin urmare cea mai fericită soluție ar fi găsirea condițiilor cooperării acestor două partide (...)

Am fost apoi cu toții la Maniu, care ne-a zis că negreșit să mergem la Șirbei și să culegem și noi impresii, fiind acestea foarte importante pentru hotărîrile ce le vom lua privitor la acțiunea pentru a împiedica pe liberali a face Constituția. La Șirbei sîntem chemați la ora 3 după masă. Fix la ora 3, ne-am prezentat în somptuosul palat Șirbei din Calea Victoriei. Șirbei ne aștepta. (...) Așezați în jurul mesei sale de lucru, a zis Șirbei: "Așa, cred că dl. Bontescu v-a informat deja despre ce este vorba și aș dori să cunosc și părările dv.". Punctum. Pauză. Ca cel dintîi a luat Vlad cuvîntul. A făcut o analiză teoretică a situației, arătînd că aici stau două mentalități față în față. Cea bizantină, din Balcani, în vechiul regat, care culminează în dorul de putere spre a exploata totul în beneficiul detentorilor puterii, fără niciun scrupul; și mentalitatea noastră, care culminează în legalitatea, respect de drept, constitutionalism, pentru a face din România un stat de drept. Aici nu există o împăcare. Sau una sau alta ieșe învingătoare. Dacă va învinge cea din vechiul regat se destrămă totul, căci în mijlocul Europei nu poate exista un stat pe temelii sigure, care are la bază arbitriul și samavolnicia. În decursul expunerii sale a întrebuită Vlad termeni drastici și, odată, părîndu-i lui Șirbei că Vlad bate în capul încoronat, l-a întrerupt, rugîndu-l să nu se atingă de rege. Am urmat eu, concretizînd deosebirile.

(...) De aici ne-am dus la Maniu. I-am spus totul și între altele și detalii auzit azi de la Veith că el fiind ieri la Șirbei a găsit acolo pe Stere. Combinată această știre cu întrebarea ca din senin relativ la Goga, am ajuns la bănuiala că Șirbei împăie în toate părțile pentru a asigura libe-

ralilor votarea Constituției și o retragere onorabilă.

Maniu a avut de la 6 la 8 și jumătate săptămînă cu Comitetul național de aici. Are greutăți enorme cu cele trei fracțiuni (tachîștii proprii, filipescanii și a lui Clinciu), care împiedică conlucrarea pentru organizarea partidului. Am luat masa împreună și ne-am dat întîlnire cu el la miezul nopții, cînd va veni la noi cu Mihai Popovici, după ceaiul de la Mișu Cantacuzino, unde vor fi și regele și regina. Întîlnindu-ne am stat împreună pînă la 3 dimineața. Ne-a povestit scene idilice de la ceai (Regina pe otomană cu d-na Cantacuzino). Regele și regina au fost foarte cordiali față de Maniu, dar nu s-a vorbit politică. La despărțire a întrebat regele pe Maniu că ce face acum. Maniu a răspuns că merge de sărbători acasă. Atunci a zis regele: "Va să zică nu ne vedem pînă la Anul Nou!". Maniu nu-și putea da seama de înțelesul acestor cuvînte.

5 ianuarie. Am luat împreună cu Vlad, masa la primele cu care am conversat trei ceasuri încheiate asupra politicii. Din demersurile lui Șirbei n-a răsuflat nimic la primele. Din vorbele lui se înțelegea că între liberali și averescani se țes anumite fire, ca la caz că se retrag liberalii să le iee locul averescanii. Primele ține mult la Goga, pe care-l consideră singurul ministru care a făcut ceva serios pentru biserică. Și primele se plîngă de liberali, cu care are multe neîntelegeri. Ne-a povestit unele detalii despre dificultățile ce le-a avut în preajma încoronării, așa că la un moment dat a amenințat cu demisia. Are impresia că regele stă sub influența înaltului cleric catolic, îndeosebi a nunțiului Marmaggi. Sub nici un cuvînt nu s-a învoit ca la încoronare să fie uns de arhiereu ortodox. (Primatele s-a oferită lungi nu cu "sfîntul mir al bisericii ortodoxe", ci cu un "sfînt mir al încoronării". Ce-o mai fi și asta?!)

De asemenea, nu a voit să facă încinăciunile rituale în fața altarului la intrarea în biserică după cum era pus în ritualul lucrat cu mult înainte de primele. El e convins că proiectul său, pe care l-a luat regele cu sine cînd a plecat în Italia, a ajuns în minile papei. Chestia din urmă s-a aranjat în ultimul moment, așa că să fie și să fie închinăciuni. Regina a făcut însă demonstrativ crucile. Această chestie a discutat-o Brătianu cu regele la intrarea în biserică (oprinde-se cam 10 minute), despre care scriaseră unele ziare din București și Cluj că regele ar fi făcut aspre muștrări lui Brătianu din cauza lipsei poporului de la încoronare. Primele

10 noiembrie. (Regele vine la Timișoara). Se lucrează din greu la decorarea orașului. S-au adus 6 vagioane de cetini de brad. Sărmana pădure! Conducătorul decorării este profesorul Simionescu. Corurile noastre se pregătesc să plece la noapte la Timișoara, precum și cercetașii, ca să iee parte la prima regele. Poliția și siguranța caută din greu "străinii" indezirabili și îi expediază peste graniță, pînă ce trece vizita regală. Aflăm că regele vine singur, regina fiind suferindă.

11 noiembrie. Astăzi e regele la Timișoara. E o zi admirabilă. Soare și cald. Am impresia că e zi de primăvară, parcă sănătatea orașului. În Lugoj au fost mulți la Timișoara. Total a decurs după program, fără incident. Impresia rea la unită a făcut că astăzi a asistat regele la serviciul divin la biserică ortodoxă română și la cea romano-catolică. Programul din Timișoara a fost bogat, admirabilă a fost defilarea trupelor și conductul etnografic. Ciudat a fost că poporul de la sate s-a prezentat puțin. În Lugoj se lucrează febril la decorarea orașului.

12 noiembrie. Serbările din Timișoara decurg după program. Remarcabil este că ieri a cerut regele să fie chemați 20 țărani la masă, iar astăzi 20 muncitori. Încolo nimic remarcabil.

13 noiembrie. Pregătirile din Lugoj încep a lua caracterul unei psihoze. Neromânii caută să întreacă pe români în pavoazarea caselor. Se crede că aici va veni mai mult public de la sate decât la Timișoara.

14 noiembrie. De dimineață lumea în picioare. Regele a sosit exact la ora 9. Trenul a zăbovit peste noapte la Belinț. De la gară la biserică ortodoxă, apoi la cea unită, de aici la filatura de mătase, la spital și orfelinatul de război. Orașul frumos decorat. Trei trenuri speciale: de la Făget, de la Oravița și de la Bocșa au adus țărani, mai ales coruri și fanfare. Altă public, puțin. Nu s-a putut face nici proiectul "șpalir" de la biserică la filatură, nici la spital. Lumea s-a aglomerat pe drum de la gară și în fața bisericii noastre. De comedie era fostul căpitan de husar Radulovici, astăzi agent de siguranță, care îmbrăcat țărănește cu monoclă în ochi avea să conducă banderiul de călăreți. Mai mult a încurcat pe bieții săteni. Au avut însă cai frumoși și porturi frumoase. În societatea regelui era ministrul președinte Brătianu și ministrul Moșoiu.

15 noiembrie. Lumea stă sub impresia serbărilor de ieri. La masa de ieri s-a servit purcel. Lucru curios, regele a cerut ca toate capetele de purcel să i se trimîtă la tren, ceea ce s-a și făcut. Acum își bate lumea capul de ce i-au trebuit regelui atîtea capete de purcel. Cazul îl povestește doamna dr. Porumb, care a fost de față cînd i s-au expediat capetele. Regele a primit și multe cadouri. Între altele o tortă în formă de coroană, apoi mătase de la filatură, obiecte luate în orfelinat etc. etc.

1 decembrie. La 11 doxologia la biserică ortodoxă. A servit Mihăescu. Ofițerii s-au prezentat în număr extraordinar. De aici au mers la biserică unită, unde după doxologie s-a oficial un parastas pentru Pop de Băsești, Vasile Lucaci și episcopul Radu.

Am mers apoi la liceu, unde a fost o serbare frumoasă cu cîntece și declamări. Discursul l-a rostit profesorul Mitar. A evidențiat destul de bine însemnatatea politică a zilei. După masă la 5 matineul. Toate locurile vîndute. Multă lume n-a încăput în teatru. Orchestra militară a deschis serberea cu înmulțitul regal, apoi corul lui Vidu "Deșteaptă-te Române". Am rostit eu cuvîntul de deschidere. După aceea ne-am întrunit la "Dacia", unde am petrecut o seară admirabilă. Au fost numai cele 3 coruri și vreo 10 oaspeți. Cu totul cînd lipsea întreaga inteligență din Lugoj (parcă demonstrativ!), nu se simțea lipsă. Sala mare de bal era arhiplină. S-a cîntat și vorbit, încît cei ce au fost de față nu vor uita multă vreme întrunirea aceasta. Era o voie bună, cum n-am văzut în Lugoj de la România mare încoace. Numai eu am vorbit de 5 ori. Si am fost obiectul unor calde ovăzuri ca pe vremurile de demult. Se trezesc oamenii!

1924

Mircea Eliade despre MENTALITATEA FRANCMASONICĂ

În volumul inedit "Oceanografie", apărut în anul 1934, cuprinsând "Eseuri scurte și dramatice - fără nici o apărare", după propria mărturisire a autorului, într-o dedicatie adresată unui prieten, Mircea Eliade face o confesiune, adevarată invitație la înțelegere privind "Mentalitatea francmasonică".

Scăparea de fulger a gîndirii genia-

lului autor se constituie într-un insolit punct de vedere asupra unei societăți oculte, cu putere și ramificații pe întregul mapamond. Iată de ce eseul lui Mircea Eliade, intitulat "Mentalitatea francmasonică", ar putea fi cea mai potrivită prefată pentru serialul nostru consacrat francmasoneriei. Îl reproducem în întregime:

Nu cunosc nici un francmason și, din toate cărțile pe care le-am citit, n-am înțeles nimic asupra francmasoneriei. Nu știu ce vor acești oameni, cine le-a băgat în cap că își trag doctrinele de la Solomon și de la Piramide, și de ce sănătate de misterioși cu "secretele" lor pe care le publică totuși în sute de cărți de propagandă. Dar un lucru am învățat din contactul meu cu literatura aceasta aiurătă: am învățat să cunoasc mentalitatea francmasonică.

Vă vîță miră, poate, astăzi că acord o mentalitate francmasonică unor oameni care n-au nimic de-a face cu această societate secretă. Într-adevăr, e uimitor că de mulți intelectuali judecă lumea, spiritul și istoria cu o asemenea mentalitate francmasonică. Pe care aş putea-o rezuma astfel: fel simplist de a vedea lucrurile, criterii abstracte în judecarea istoriei. Un marxist, de pildă, exemplifică de minune mentalitatea aceasta francmasonică. Pentru un marxist, toate lucrurile sunt clare, toată istoria este un joc de forțe economice, rigide, simpliste până la absurd, abstracte până la confuzie. Cu un marxist nu poți discuta. Cu nici un intelectual de formație "francmasonică" nu poți discuta. În capul lui e prea multă "lumină", sunt prea multe certitudini; problemele se rezolvă, toate, cu aceeași ecuație, necunoscute sunt, toate, de aceeași grad, pe același plan.

Am început să mă gîndesc serios că paradoxul acesta - mentalitate francmasonică - nu este un simplu paradox, după ce am cunoscut mai îndeaproape mentalitatea marxistă. Un marxist este un om cu o mie de certitudini și care acceptă un singur miracol: opera lui Karl Marx. Pentru el istoria se rezolvă în câteva formu-

le simple, care explică tot, satisfac orice curiozitate, preîntâmpină orice controversă. Iraționalul, imprevizibilul, ireductibilul - toate aceste forțe obscure și peste putință de anticipat, care fac ca istoria unei țări să se deosebească net de istoria altelor țări - pentru un fericit marxist cu mentalitate francmasonică, nu există.

Ceea ce caracterizează această mentalitate francmasonică este strania conjugare a abstractului și a grosolanului. Într-adevăr, un spirit francmason judecă lumea și istoria într-un chip abstract (adică fără atingere directă cu realitatea), fără experiență timpului, fără priză asupra prezentului). Un francmason pur sănge, ar spune de pildă cam astfel: Mihai Viteazul a reprezentat cutare Forță și a jicnit cutare simbol; din această cauză, lipsindu-i ajutorul Maestruului Trei Stele, și-a găsit moarte așa cum era de așteptat. (Am pe masă, acum când scriu, o serie de cărți ale "magistrului" Ragon. Dacă cineva se îndoiește de felul cum am rezumat judecata masonică asupra istoriei, pot cita din Ragon. Si jocul poate continua).

Am observat că de "abstract" și că de grosolan judecă un mason - sau un marxist - unul cu mentalitatea masonică - istoria, lumea, viața. Nu există concret pentru ei; nu există fapte, pur și simplu fapte, adică evenimente imprevizibile, ireductibile, iraționale. Ei posedă o schemă simplistă - adică semidocă, pseudo-irațională, lipsită de pătrundere filosofică, și în același timp, lipsită de intuiția directă a faptelor, a realităților - și cu această schemă rezolvă totul. Pentru un fericit participant la mentalitatea masonică nu există enigmă după cum nu există destin. Toate se pot prevedea, toate se pot

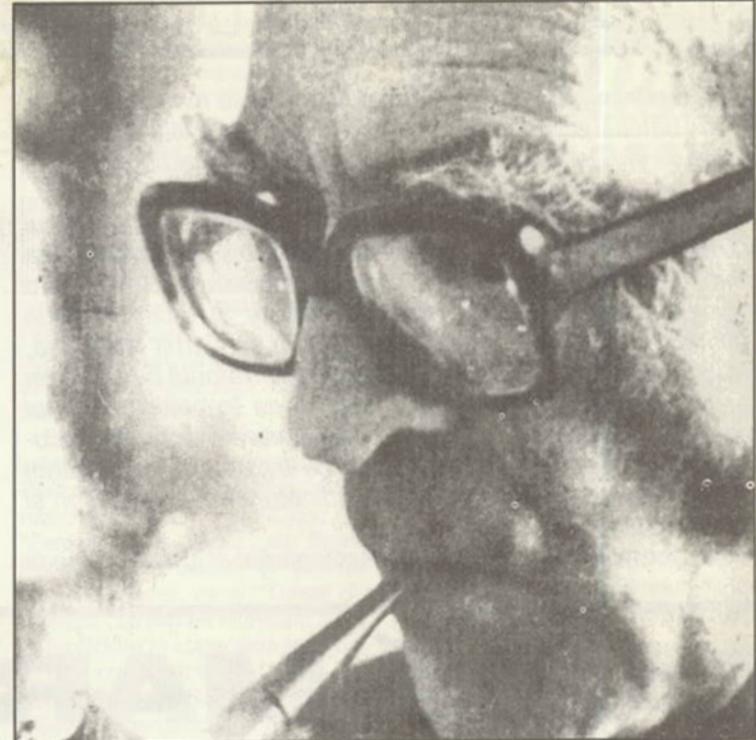
explica; toate și pentru oricine.

Freud și psihanaliza alcătuiesc încă un admirabil exemplu de ceea ce numesc mentalitate francmasonică. Freud laicizează Absolutul, adică pune la îndemâna oricui o cheie unică prin care, crede el, se explică toate cele sufletești. De unde înainte înțelegerea Absolutului (adică a sensului existenței, a sufletului, a realităților suprafierști) presupune efort, asceza, inteligență - deci inegalitate - psihanaliza oferă tuturor această înțelegere în schimbul a trei sau patru cărți, accesibile oricui, costând aproximativ 1 000 de lei. Freud este un grav exemplu de trădare a spiritualității iudaice - adică de monovalență transferată și de laicizare a Absolutului. De altfel, ar fi interesant de studiat apariția elementului dramatic în spiritualitatea iudaică (unde n-a existat niciodată, unde liturgia era singurul dinamism acceptat în experiența spiritualului) - care, după părerea noastră coincide cu această laicizare a Absolutului.

Nu știu mai niciovoi de efort, de inginozitate, de inteligență, deci, căci schema e la îndemâna oricui.

Învață un simbol în plus, și ai înțeles Evul Mediu. Citești un volum din "Capitalul" lui Marx și ai înțeles feudalismul. Plătești încă o taxă la Lojă și înveți al doilea simbol; înțelegi atunci misterul secolului al XVIII-lea. Citești un al doilea volum din "Capitalul" - și înțelegi Revoluția Franceză.

Poate că ceea ce scriu eu aici par vorbe glumite. Și n-ăs vrea să pară așa. Lucrurile sunt prea serioase și prea triste. Nu știu ce e acea societate sau Lojă masonică, dar mi se pare că spiritul masoneriei-simplism, anti-istorie, abstracție, versus grosolanie - a pătruns și a răsco-

lit întreaga mentalitate europeană. Sunt clase întregi de oameni atât de siguri că posedă cheia universului, clavis absconditorum, încât nici nu mai poți sta de vorbă cu ei. Și observă că această certitudine nu se referă la principii, la esența lucrurilor, la un domeniu propriu filosofiei sau religiei - ci se referă la un domeniu de realitate fenomenologice, în vesnică prefacere, în evanescență devenire: viața, istoria, omul de toate zilele și omul faptelor mari.

Nu știu dacă ati înțilnit și dumneavaoastră asemenea "intelectuali" de formăție masonică, oameni cu care nu poti sta de vorbă asupra lucrurilor de toate zilele, ci cu care trebuie să te înțilești pe un teren neutru de discuție. Priviți cu mai multă luare aminte acești oameni. Veți observa că ei toți acceptă un miracol în centrul înțelegerei lor universale. Ei admit că, în cursul istoriei, a intervenit la o anumită dată un eveniment unic, singular, ireversibil - prin care se explică totul și pentru toată lumea.

Este un proces invers, de degradare, a ceea ce am putea numi mentalitatea creștină, dacă creștinismul ar fi ceva abstract și nu s-ar contopi, în cazarile sale autentice, cu însăși firea omului, cu omenia. Și un creștin admite că prin faptul istoric al venirii Mântuitorului pe pământ, lumea s-a schimbat. Și acest fapt este ireversibil, este un miracol. Dar observați că deosebirile de mentalitatea laică modernă, de mentalitatea masonică. În primul rând, creștinul (religiosul în general, filozoful, moralistul) acceptă harul, măntuirea, destinul, istoria; acceptă o economie spirituală paralelă cu economia, să-mi se ierte expresia "economică". Continuă dumneavaostră și veți găsi că deosebirile veți voi.

Există un lucru pe care mentalitatea masonică îl refuză îndărjit: subtilitatea, disocierea planurilor. Un socialist știe una și bună; un teozof știe trei și bune. Dar numai una sau numai trei. Niciodată altceva, niciodată altfel. Veți spune, bine, dar acesta este înșuși scopul răjiunii (al gândirii științifice sau filozofice), de a găsi numai o lege, numai un criteriu de înțelegere a lumii.

Foarte just. Numai că, răjiunea caută o lege care să se refere la principii, la esență. Unitatea răjiunii constă în coherență nu în monovalență. Mentalitatea masonică, dimpotrivă, ignoră coherența, ocupându-se numai de monovalență. Adică, în loc de a judeca lumea organic (coherent), o judecă simplist (constrâns, monovalent). În loc de a ju-deca realist, o judecă abstract și grosolan.

Nu știu, și nu interesează orientarea acestei note, dacă există vreo legătură istorică între felurile manifestări ale mentalității masonică în lumea modernă (iluminism, marxism, teozofism, antiștăritism etc.). De altfel, mentalitatea masonică se manifestă și în afara cadrelor menționate mai sus. Am un excelent prieten care judecă lumea masonică, fără a fi nici marxist, nici teozof. Este numai simplist, și puțin cam semi-doc. Cu cât știi mai convins "una și bună", cu atât te apropiei de mentalitatea masonică.

Iată, de pildă, istoria politică românești de la pașoptism la 1933. Peste tot nu înțâlniești decât legi abstracte, fapte iluministe, gândire grosolană. Lipsește cu desăvârsire simțul realului, al concretului, al omeniei, intuitia de toate zilele. Și lista exemplelor poate continua.

idei de drept în raport cu trebuințele poporului, încit aplicarea drepturilor prin lege să nu contrarieze spiritul trebuințelor, industria trebuie să fie a națiunii, iar purtătorul ei - comerțul - să o schimbe pe aur și aurul să fie în măniile națiunii;

e) O civilizație adevarată trebuie să aparțină, prin binefacerile ei, tuturor membrilor unei societăți date, pentru că civilizația unui popor constă, cu deosebire, în dezvoltarea acelor apli-caři umane în genere care sunt necesare tuturor oamenilor mici sau mari, săraci sau bogăți, acelor principii care trebuie să constituie fundamentală în-tregii vieți și în întregii activități omenesti. "Cu cît aceste cunoștințe și principii, care să le fie tuturor comune, sunt mai dezvoltate, cu atât poporul respectiv e mai civilizat. Căci clasa intelligentă numai nu constituie civilizația, care e și trebuie să fie comună tuturor pătrătorilor populațiunii. Sunt popoare ce posedă o respectabilită intelligentă nălă, fără de a fi ele civilizate; sunt altele, care, fără intelligentă nălă, întrunesc toate condițiunile civilizației". Evaluate din acest punct de vedere, limba unui popor e limbă națională, capabilă de a exprima prin sunete noțiuni, prin sir și accent logic cugete, prin accent etic sentimente, științe (în afară de ceea ce e domeniul public) trebuie să prezinte lucrări proprii prin care o națiune contribuie la luminarea și înaintarea omenirii, artele și literatura trebuie să fie "oglinzi de aur" ale realității în care trăiește un popor, legislația trebuie să fie aplicarea celei mai înalte

piatră unghiulară a imaginii lui Mihai Eminescu asupra civilizației adevarăte se află în cele șase cerințe puse în evidență aici și acum. E mai presus de orice contestare că aceste cerințe nu sunt singurele cerințe ale civilizației adevarăte a unei națiuni, dar ele, în totalitatea lor, caracterizează nucleul de semnificație al oricărui civilizație și formează o matrice care, dacă nu și-a găsit mediul prielnic de dezvoltare în România de pînă acum, își va găsi rostul ei de a fi în România de mîne.

Ion MIHAIL POPESCU

EMINESCU și conceptul de "civilizație adevarată"

Conceptul de "civilizație adevarată" a unui popor este legat de Mihai Eminescu, de conceptul de "progres real" și acesta este nedespărțit de teoria evoluției lente, dar sigure, a societății. Trecerea de la instituții vechi la instituții noi - și de la legi vechi la legi noi - trebuie să conserve tradițiile pozitive ale unei națiuni așezate pe un anumit teritoriu și să le adauge elemente noi. Altintre, progresul e fictiv și pierdere conștiinței naționale și cu putință. Introducerea "formelor fără fond" crează goluri economice și însărăcște clasele pozitive ale societății. "Civilizația proprie constă în suma de adevaruri înțelese și practicate de un popor. Cu cît suma de adevaruri e mai mare, cu atât civilizația e mai înaltă".

Civilizația adevarată a unui popor are nevoie de o serie de cerințe indispensabile ca să poată exista și ca să se poată dezvolta.

a) O civilizație adevarată trebuie să fie, în primul rînd, națională. Această cerință decurge, cu deosebire, din legea conservării naționale și a țării, cuprinsă în scările social-politice ale

lui Mihai Eminescu, și din principiul "naționalității în marginile adevarăului" descoperit de el în scările lui Titu Maiorescu și pus în aplicare de el însuși în jurnalistica sa. Ea este formulată și în alti termeni: "Civilizația adevarată a unui popor constă nu în adoptarea cu deridică a legii, de forme, instituții, etichete, haine străine. Ea constă în dezvoltarea naturală, organică a proprietăților, a proprietăților facultăților ale sale. Nu există o civilizație umană, generală, accesibilă tuturor oamenilor în același grad și în același chip, ci fiecare popor își are civilizația sa proprie, deși în ea intră o mulțime de elemente comune și altor popoare";

b) O civilizație adevarată trebuie să se întemeieze pe muncă, fiindcă munca este legea modernă care nu are loc pentru lenșii. "Nu există nici libertate, nici cultură fără muncă. Cine crede că prin profesarea unei serii de fraze a înlocuit munca, deci libertatea și cultura, acela se prenumără, fără să fie, între paraziții societății omenesti, aceia cari trăiesc pe pămînt spre

blestemul, ruina și demoralizarea poporului lor". Munca are, astfel, o valoare ontologică și, prin ea, o valoare morală în dezvoltarea civilizației unei națiuni. "Nici ziare, nici legi, nici academii, nici o organizație asemănătoare cu cele mai înaintate, nu sunt în stare de a înlocui munca, și o stare de lucruri care nu se întemeiază pe ea e o fantasmagorie care va dura mai mult sau mai puțin, dar se va preface în fum la suflarea recei realității";

c) O civilizație adevarată trebuie să smulgă universul orb și mut cît mai multe taine ale lui și să folosească forțele naturii în folosul omului. "Grajdul de civilizație al unui popor nu se măsoară după numărul botinelor lustruite, al frazelor franțuzești și al gazetelor, ci după aptitudinea lui de a supune puterile orabe ale naturii scopurilor omului. Cu cît omul e stăpîn pe vînt, pe apă, pe abur, și-și face din ele slugi muncitoare, cu atât civilizația e mai înaltă; cu cît omul stăpînește mai mult asupra omului, cu atât barbaria este mai mare";

d) O civilizație adevarată trebuie să aibă ca scop suprem al său dezvoltarea omului și personalității unui om și a unui popor. "E vorba ca toate aptitudinile fizice și morale ale omului să se dezvolte prin muncă intelligentă și combinată, nu ca să degenereze și să se închirieză în favorul uneia singure. E vorba apoi ca totalitatea aptitudinilor unui popor să se dezvolte